

VELKÝ GATSBY

Francis Scott Fitzgerald

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Velký Gatsby

Francis Scott Fitzgerald

Přeložil Lubomír Dorůžka

Znění tohoto textu vychází z díla [Velký Gatsby](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Odeon v Praze v roce 1979. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Francis Scott Fitzgerald: Velký Gatsby), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 3. 2. 2020.

OBSAH

Kapitola I	8
Kapitola II	26
Kapitola III.....	39
Kapitola IV.....	57
Kapitola V	74
Kapitola VI.....	88
Kapitola VII	101
Kapitola VIII	130
Kapitola IX.....	143

*Nos klobouk ze zlata, jestli se na to dá zlákat,
jestli jsi skokan, tak zkus před ní povyskočit,
až křikne: „Miláčku ve zlatém kloboučku,
co umíš tak pěkně skákat,
miláčku, tebe chci mít!“*

— THOMAS PARKE D'INVILLIERS

Opět Zeldě

Kapitola I

Když jsem byl mladší a všechno se mě hloub dotýkalo, dal mi otec jednu radu, která se mi od té doby pořád honí hlavou.

„Vždycky když dostaneš chuť někoho kritizovat,“ řekl mi, „vzpomeň si, že všichni lidé na tomhle světě neměli takové výhody jako ty.“

Víc neřekl, ale byli jsme k sobě vždycky jistým zdrženlivým způsobem neobyčejně sdílní a já pochopil, že měl na mysli daleko víc. Proto také bývám zdrženlivý v úsudcích; ten zvyk mi otevřel mnoho podivuhodných povah a učinil mě rovněž obětí hezké řádky notorických otravů. Vyskytne-li se totiž podobná vlastnost u někoho normálního, abnormální mysl ji rychle objeví a přimkne se k ní, a tak se stalo, že jsem byl na univerzitě neprávem obžalován z politikaření, protože jsem byl zasvěcen do tajných bolů neznámých výstředních lidí. Většinu těch důvěrností jsem nevyhledával – často jsem předstíral spánek, zaměstnání nebo nepřátelskou lhostejnost, když jsem podle nějakého neklamného znaku zjistil, že důvěrné sdělení je na obzoru, neboť důvěrná sdělení mladých mužů, nebo alespoň způsob, jakým je vyjadřují, mají obvykle sklon k plagiátorství a brzdí je zřejmá vnitřní cenzura. Být zdrženlivý v úsudcích vyžaduje nekonečné naděje. Pořád se ještě trochu bojím, že o něco přijdu, zapomenu-li – jak otec snobsky poznamenal a já snobsky opakuji –, že smysl pro základní pravidla slušnosti je novorozeňatům rozdělován nerovnoměrně.

Když jsem se takto pochlubil svou snášenlivostí, musím přiznat, že má jisté meze. Základy chování mohou spočívat na tvrdé skále nebo na mokřých bažinách, ale když to dosáhne určité meze, je mi už jedno, na čem spočívají. Když jsem se loni na podzim vrátil z Východu, cítil jsem, že toužím, aby svět nosil uniformu a postavil

se jednou provždy do jakéhosi morálního pozoru; nestál jsem už o žádné bouřlivé výlety, na nichž by se mi dostalo privilegia nakouknout do lidského srdce. Jenom na člověka, který dává této knize jméno, jsem nereagoval tímto způsobem – na Gatsbyho, jenž byl ztělesněním všeho, k čemu cítím nepředstírané opovržení. Rodí-li se osobnost z nepřetržité řady úspěšných gest, pak v něm bylo něco oslnivého, jakási zvýšená citlivost pro přísliby života, jako kdyby byl spřízněn s některým z oněch složitých přístrojů, které zaznamenávají zemětřesení na vzdálenost deseti tisíc mil. Takhle citlivá vnímavost neměla nic společného s onou otřelou přístupností dojmům, která se skrývá pod důstojným pojmem „tvůrčí povahy“ – bylo to mimořádné nadání doufat, romantická schopnost být neustále v očekávání, jakou jsem u nikoho jiného nikdy nenašel a jakou asi už stěží někdy najdu. Ne – nakonec se ukázalo, že s Gatsbym je všecko v pořádku; mému zájmu o jalové stesky a krátkodeché extáze lidských bytostí učinilo načas konec to, čeho se Gatsby stal kořistí, ten bídný prach, který se zvedal za jeho sny.

Naše rodina patří již tři generace k význačným zámožným lidem v tomto středo západním městě. Carrawayové jsou vlastně jakýsi klan a říká se o nás, že pocházíme od vévody z Buccleuchu; ale skutečný zakladatel větve, k níž patřím, byl bratr mého dědečka, který se sem přistěhoval v roce jednapadesátém, do občanské války za sebe poslal náhradníka a zařídil si železářství ve velkém, které můj otec vede dodnes.

Nikdy jsem toho prastrýce neviděl, ale říkají o mně, že jsem mu podoben – soudí tak zejména podle poněkud přísně se tvářícího portrétu, který visí v otcově kanceláři. Skončil jsem studie v New Havenu roku 1915, právě čtvrt století po svém otci, a o něco později jsem se zúčastnil onoho opožděného teutonského stěhování národů známého pod jménem světová válka. Náš protiútok se mi

líbil do té míry, že když jsem přišel zpátky, neměl jsem stání. Místo aby byl Středozápad teplým koutkem v srdci světa, vypadal nyní jako rozervaný okraj vesmíru – a tak jsem se rozhodl jít na Východ a naučit se obchodovat s cennými papíry. Obchodoval s nimi každý, koho jsem znal, a tak jsem se domníval, že jednoho svobodného mládence to ještě může uživit. Všechny tety a strýcové o tom konali porady, jako by pro mne vybírali přípravku, ale konečně, tváříce se velmi vážně a zdráhavě, prohlásili „no vlastně – proč ne“. Otec se uvolil, že mě bude rok finančně podporovat, a po všelijakých zdrženích jsem přišel na Východ – myslel jsem, že natrvalo – na jaře v roce dvaadvacátém.

Především šlo o to, najít si ve městě byt, ale bylo to zrovna v teplé sezóně a já sotva opustil krajinu rozlehlých trávníků a převětivých stromů, takže když mi jeden mladý muž v kanceláři navrhl, abychom si společně pronajali dům na předměstí, zdálo se mi, že je to ohromný nápad. Sehnal ten domek, větrem ošlehaný bungalov z lepenky za osmdesát dolarů měsíčně, ale v posledním okamžiku ho firma poslala do Washingtonu a já šel na venek sám. Měl jsem psa, alespoň několik dnů jsem ho měl, potom utekl – dále starého dodge a finskou hospodyni, která mi stlala a vařila snídani a nad elektrickým sporákem si pro sebe mumlala finské moudrosti.

Pár dnů jsem byl opuštěný, až mě jednou ráno zastavil na cestě nějaký člověk, který přijel o něco později než já.

„Jak se dostanu do vesnice Západní Vejce?“ zeptal se bezradně.

Řekl jsem mu to. A když jsem kráčel dál, nebyl jsem už opuštěn. Stal jsem se průvodcem cizinců, průkopníkem, pionýrským osadníkem. Udělil mi tak zcela mimochodem místní domovské právo.

A tak v záři slunce a v záplavě listů na rozpukajících stromech, vyrůstajících jako ve zrychleném filmu, zmocnilo se mě ono známé přesvědčení, že s létem začíná život znovu.

Jednak jsem měl tolik co číst, a bylo tu tolik kypícího zdraví, jež si člověk mohl natrhat rovnou ze životodárného vzduchu.

Koupil jsem si několik svazků pojednávajících o bankovních záležitostech a o úvěru a o ukládacích papírech; stály na mé polici červené a zlaté jako nové peníze z mincovny a slibovaly odhalit skvělá tajemství, která znali pouze Midas a Morgan a Maecenas. A choval jsem vznešený úmysl přečíst si ještě mnoho jiných knih. Na univerzitě jsem měl jisté literární sklony – jeden rok jsem napsal řadu pompézních a zcela frázovitých úvodníků pro *Yaleské noviny* – a nyní jsem se chystal, že se k tomu opět vrátím a stanu se tím nejspecializovanějším odborníkem, člověkem všestranného rozhledu. To není pouze epigram – koneckonců se člověk na život nejlépe dívá jen z jednoho okna.

Byla to čistě náhoda, že jsem si najal dům v jedné z nejpodivnějších osad v Severní Americe. Bylo to na onom útlém bouřlivém ostrově, který se rozprostírá na východ od New Yorku a kde jsou kromě jiných přírodních zvláštností dva podivuhodné pevninské útvary. Z onoho velkého mokrého venkovského dvora longislandského průlivu, z té nejkrotší spousty slané vody na západní polokouli, vyčnívá dvacet mil od města pár obrovských vajec stejného tvaru, oddělených jen jakousi rádobyzátokou. Nejsou to dokonalé ovály – na koncích, kde se dotýkají, jsou obě zploštělá jako vejce v příběhu o Kolumbovi –, ale rackům, kteří se nad nimi vznášejí, musí jejich fyzická podobnost ustavičně působit zmatek. Ty, kdo nemají křídla, zaujme mnohem víc skutečnost, že kromě tvaru a velikosti se v ničem jiném nepodobají.

Bydlel jsem na Západním Vejci, na tom – no prostě na tom méně elegantním, ačkoliv tohle je velmi povrchní nálepka, jak vyjádřit bizarní a dosti podivný kontrast mezi nimi. Můj dům stál na samé špičce Vejce, pouhých padesát yardů od Průlivu, a byl vmáčknut mezi dvě obrovské budovy, za které se platí dvanáct až patnáct tisíc dolarů za sezónu. Budova po mé pravici byla podle všech měřítek něco velkolepého – byla to opravdu napodobenina nějakého normandského Hôtel de Ville, na jedné straně s věží, zbrusu novou pod tenoučkými vousy drsného břechťanu, s mramorovým bazénem

a s více než čtyřicetiakovým trávníkem a zahradou. To bylo Gatsbyho sídlo. Nebo spíš, jelikož jsem pana Gatsbyho ještě neznal, bylo to sídlo obývané pánem onoho jména. Můj vlastní dům byl pro ostudu, ale byla to malá ostuda a přehlédli ji, takže jsem měl vyhlídku na vodu, částečnou vyhlídku na sousedův trávník a potěšení z blízkosti milionářů – to vše za osmdesát dolarů měsíčně.

Na druhé straně rádobyzátoky se podél vody táhly třpytící se paláce elegantního Východního Vejce, a události léta začínají vlastně toho večera, kdy jsem tam jel na večeři k Buchananovým. Daisy byla má vzdálená sestřenice z druhého kolena a Toma jsem poznal na univerzitě. A hned po válce jsem u nich strávil dva dny v Chicagu.

Daisyin manžel býval kromě jiných fyzických předností jedním z nejbáječnějších křídel, jaká kdy hrála fotbal v New Havenu – v určitém smyslu postavou celonárodního významu, jedním z těch lidí, kteří v jednadvaceti dosáhnou tak závratné výtečnosti v nějakém omezeném oboru, že všechno, co přijde potom, cítí už jako strašné zklamání. Pocházel z nesmírně bohaté rodiny – dokonce i na univerzitě mu vytýkali, jak rozhazuje peníze – ale pak odešel z Chicaga a přesídlil na Východ s takovou pompou, že to člověku vyrazilo dech; přivezl si například úplný tým pólových poníků až z Lake Forestu. Bylo těžké uvěřit, že někdo z mé generace je tak bohatý, že si to může dovolit.

Proč přišli na Východ, to nevím. Pro nic za nic strávili rok ve Francii a potom se toulali bez cíle z místa na místo všude, kde lidé hráli pólo a oddávali se vespolek bohatství. Tentokrát se prý přestěhovali natrvalo, řekla Daisy do telefonu, ale já jí nevěřil – do srdce jsem jí neviděl, ale cítil jsem, že Tom bude přelétat věčně a neurčitě toužit po dramatické vřavě nějakého definitivně dohraného fotbalového zápasu.

A tak se stalo, že jsem jednoho vlahého větrného večera jel naproti na Východní Vejce navštívit dva staré přátele, které jsem sotva znal. Jejich dům byl ještě honosnější, než jsem očekával, veselé

červenobílé sídlo v georgiánském koloniálním slohu nad zálivem. Trávník začínal u pobřeží a táhl se čtvrt míle směrem ke hlavnímu vchodu, přeskakoval sluneční hodiny a cihlové chodníčky a ohnivě zahrady – a nakonec, když dosáhl domu, vyhrnul se po něm vzhůru v podobě svítivých stonků popínavých rostlin, jakoby popoháněn vlastním rozběhem. Průčelí prolamovala řada francouzských oken, zářících nyní odraženým zlatem a široce otevřených do vlahého větrného odpoledne, a na verandě stál rozkročen Tom Buchanan v jezdeckém oděvu.

Změnil se od té doby, co býval v New Havenu. Teď to byl rozložitý třicátník s vlasy jako sláma a měl dost tvrdé rty a povýšené způsoby. Obličejí vévodil pár arogantních očí, takže Tom vypadal, jako by se neustále útočně nakláněl dopředu. Dokonce ani zženštilá paráda jezdeckého oděvu nemohla skrýt nesmírnou sílu toho těla – zdálo se, že třpytící se jezdecké boty vyplňuje do té míry, že šněrování na horním konci hrozí prasknutím, a když pod tenkým kabátem pohnul paží, bylo vidět, jak se mu tam převaluje veliký chomáč svalů. Bylo to tělo schopné nesmírného úsilí – kruté tělo.

Jeho obvyklý tón, hrubší, chraplavý tenor, ještě zvyšoval dojem svárlivosti. Byl v něm nádech otcovského pohrdání i vůči lidem, které měl rád – a v New Havenu byli lidé, kteří ho do hloubi duše nenáviděli.

Jako by říkal: „Nemyslete si, že můj názor na tyhle věci je rozhodující jen proto, že jsem silnější a že jsem víc chlap než vy.“ V posledním ročníku jsme byli spolu ve stejném klubu, a ačkoliv jsme se nikdy nestali důvěrnými přáteli, měl jsem vždycky dojem, že jsem pro něho přijatelný a že ve své zatvrzelé a vzdorné úzkostlivosti chce, abych ho měl rád.

Několik minut jsme rozmlouvali na slunné verandě.

„Mám to tady hezké,“ řekl a přitom se těkavě rozhlédl.

Vzal mě za rameno, otočil mě a širokou plochou rukou se rozmáchl podél průčelí; ten pohyb zahrnoval nízko položenou italskou

zahradu, půlakr přeplněný ostře vonícími růžemi a tuponosý motorový člun, který příliv házel zpátky do moře.

„Patřilo to Demainovi, tomu olejáři.“ Pak mě zase zdvořile a náhle otočil: „Půjdemě dovnitř.“

Šli jsme vysokou chodbou do jasné, růžově zbarvené místnosti, křehce vsazené do domu francouzskými okny na obou koncích. Okna byla dokořán a svítivou bělostí kontrastovala s čerstvou trávou venku, která jako by vrůstala až kousek do domu. Pokojem proudil vánek, na jednom konci vháněl záclony jako bledé vlajky dovnitř a na druhém je vyháněl ven, rozechvíval je až nahoru ke stropu, který vypadal jako svatební dort s cukrovou polevou – a potom se převaloval po vínově červeném koberci a dělal na něm stíny jako vítr na moři.

Jediným úplně nehybným předmětem v pokoji byl obrovský gauč, na kterém se vznášely dvě mladé ženy jako na upoutaném balóně. Obě byly v bílém a šaty se na nich třepetaly a nadouvaly, jako by je vítr právě přivánul zpět z krátkého letu kolem domu. Chvilí jsem zůstal stát a naslouchal šlehání a pleskotu záclon a sténání obrazu na stěně. Pak se ozvalo zadunění, jak Tom Buchanan zavřel zadní okna, a zajatý vítr v pokoji odumřel a záclony a koberce a ty dvě mladé ženy se pomalu snesly na podlahu.

Tu mladší jsem neznal. Ležela natažena na svém konci pohovky, ani se nepohnula a bradu měla trošku vystrčenou, jako by se na ní pokoušela udržet něco, co podle všeho upadne. Jestli mě koutkem oka zahlédla, nedala to žádným způsobem najevo – opravdu, byl jsem natolik překvapen, až jsem málem zamumlal omluvu, že jsem ji svým příchodem vyrušil.

Druhá dívka, Daisy, se pokusila vstát – trošku se naklonila dopředu a zatvářila se přítom svědomitě – pak se zasmála nesmyslným okouzlejícím drobným smíchem a já se také zasmál a popošel jsem dál do pokoje.

„N – n – nemůžu se štěstím ani pohnout.“

Zase se zasmála, jako by řekla něco velmi vtipného, chvílku mě držela za ruku a dívala se mi do obličeje s výrazem, že na celém světě není člověka, kterého tak toužila spatřit. Tak to dělala vždycky. Zašeptala něco, jako že příjmení té balancující dívky je Bakerová. (Slyšel jsem o Daisy říkat, že šeptá jen proto, aby se k ní lidé nakláněli; to byla nepodstatná kritika, která naprosto nemohla zmenšit půvab jejího chování.)

Tak či tak, rty slečny Bakerové se zachvěly, pokynula mi téměř nepozorovatelně a pak zase rychle zvrátila hlavu zpátky – předmět, který se pokoušela udržet, se zřejmě trochu zakýval a toho se asi ulekla. Zase jsem měl na jazyku nějakou omluvu. Skoro každý projev naprosté soběstačnosti mě ohromí a naplní obdivem.

Podíval jsem se znovu na svou sestřenici, a ta mi tichým, lahodným hlasem počala klást otázky. Byl to hlas, jaký ucho sleduje, když jeho kadence stoupá a klesá, jako by každá věta byla sledem not, které už nikdy nikdo nezahraje. Obličej měla smutný a rozkošný a všechno v něm bylo zářivé, zářivé oči a zářivá vášnivá ústa, ale v hlase jí zaznívalo vzrušení, na něž muži, kteří o ni stáli, těžko zapomínali; melodická křivka, plná naléhavosti, šeptem pronesené „poslyš“, příslib, že právě před chvílí udělala něco veselého a vzrušujícího a že něco veselého a vzrušujícího se vznáší ve vzduchu i pro nejbližší budoucnost.

Řekl jsem jí, že jsem se cestou na Východ zastavil na den v Chicagu a že ji několik lidí vzkázalo po mně pozdravovat.

„Scházím jim?“ zvolala nadšeně.

„Celé město se proměnilo v poušť. Všechna auta mají levé zadní kolo natřeno načerno jako smuteční věnec a na severním nábřeží se ozývá celou noc neustálé kvílení.“

„To je báječné. Vrátime se tam, Tome. Zítř!“ Potom dodala mimochodem: „Měl by ses podívat na dítě.“

„To bych rád.“

„Spí. Jsou jí tři roky. Tys ji ještě neviděl?“

„Ne.“

„Tak to bys ji měl vidět. Je –“

Tom Buchanan, který se neklidně potloukal po pokoji, se zastavil a položil mi ruku na rameno.

„Co děláš, Nicku?“

„Dělám obchodního zástupce.“

„U které firmy?“

Řekl jsem mu to.

„O té jsem nikdy neslyšel,“ prohlásil rozhodně.

To mě otrávil.

„Uslyšíš,“ odpověděl jsem krátce. „Uslyšíš, jestli zůstaneš na Východě.“

„Ach, já zůstanu na Východě, jen se neboj,“ řekl a podíval se na Daisy a potom zase na mne, jako by ještě něco čekal.

„To bych byl pěkný pitomec, abych žil někde jinde.“

V tom okamžiku řekla slečna Bakerová „To ano!“ tak náhle, že jsem sebou trhl – byla to první slova, která pronesla od chvíle, co jsem přišel do pokoje. Zřejmě ji to překvapilo stejně jako mne, neboť zívla a několika rychlými, čilými pohyby se postavila.

„Úplně jsem ztuhla,“ stěžovala si, „ani nepamatuju, jak dlouho už ležím na tom gauči.“

„Na mě se nedívej,“ odpověděla břitce Daisy, „celé odpoledne se tě snažím vytáhnout do New Yorku.“

„Ne, díky,“ řekla slečna Bakerová čtyřem koktajlům, které právě vyrukovaly ze spíže. „Musím za každou cenu dodržovat trénink.“

Její hostitel se na ni podíval nedůvěřivě.

„To teda dodržujete!“ Vypil svůj koktajl, jako by to byla kapka na dně sklenice. „Že vy vůbec někdy něco dokážete, to nechápu.“

Podíval jsem se na slečnu Bakerovou a napadlo mě, co to asi je, co „dokáže“. Bavilo mě dívat se na ni. Byla to štíhlá dívka s drobnými ňadry a držela se zpříma, což zdůrazňovala ještě tím, že strkala ramena dozadu jako mladý kadet. Z bledého, okouzlujícího a nespokojeného obličejů na mne pohlédly její šedé, v slunci mžourající

oči se zdvořile opětovanou zvědavostí. A tu mě napadlo, že jsem ji nebo její fotografii už někde viděl.

„Vy bydlíte na Západním Vejci,“ poznamenala s opovržením. „Znám tam někoho.“

„Neznám tam ani živou –“

„Přece musíte znát Gatsbyho.“

„Gatsbyho?“ zeptala se Daisy. „Jakého Gatsbyho?“

Než jsem mohl odpovědět, že to je můj soused, ohlásili večeři. Tom Buchanan mi pánovitě vklínil strnulou ruku do podpaží a vyvedl mě z pokoje, jako by přesunoval figurku v dámě na jiné políčko.

Beze spěchu, štíhlé a nedbalé, s rukama lehce opřenýma v bok, obě mladé ženy nás předešly na růžově zbarvenou verandu, otevřenou směrem k západu slunce, kde na stole v ochablém větru blikaly čtyři svíčky.

„K čemu *svíčky*?“ protestovala Daisy a zamračila se. Uhasila je prsty. „Za čtrnáct dní je nejdelší den v roce.“ Podívala se na nás celá rozzářená. „Taky vždycky čekáte na nejdelší den v roce a pak ho propásnete? Já vždycky čekám na nejdelší den v roce a pak ho propásnu.“

„Měli bychom si něco vymyslet,“ zívla slečna Bakerová a sedla si ke stolu, jako kdyby lezla do postele.

„Dobře,“ řekla Daisy. „A co si vymyslíme?“ Obrátila se bezradně ke mně: „Co si lidé vymýšlejí?“

Než jsem mohl odpovědět, upřela vyděšené oči na svůj malíček.

„Podívej!“ postěžovala si. „Poranila jsem se.“

Všichni jsme se podívali – kloub byl modrý, skoro černý. „To jsi udělal ty, Tome,“ řekla vyčítavě. „Vím, žes nechtěl, ale *udělal* jsi to. To mám z toho, že jsem si vzala hrubce, takového ukázkového nadělaného neohrabaného hromotluka, takového –“

„Nerad slyším slovo ‚hromotluk,‘“ řekl Tom rozmrzele, „i když jen v legraci.“

„Hromotluka,“ trvala na svém Daisy.

Někdy mluvily ona a slečna Bakerová najednou, aniž si překážely, se škádlivou nedůsledností, která nikdy nezněla úplně jako štěbetání a byla tak chladná jako jejich bílé šaty a neosobní oči, prosté vši touhy. Byly tu, braly Toma a mne na vědomí, a jen ze zdvořilosti se líbezně snažily být zábavné nebo dát se bavit. Věděly, že za chvíli večere skončí a zanedlouho potom že skončí i večer, že se jen tak mimochodem zbaví zase jednoho večera. Byl to obrovský rozdíl proti Západu, kde se večerní události řítí jedna za druhou a lidé jsou neustále zklamáváni v naději, že večer už skončí, nebo naopak trýznění nervózní hrůzou, aby neskončil.

„Vedle tebe si připadám jako člověk bez civilizace, Daisy,“ přiznal jsem se při druhé skleničce klaretu, který byl cítit zátkou, ale přesto mi dost imponoval. „Nemůžeš mluvit o úrodě nebo o něčem takovém?“

Nemyslil jsem tou poznámkou nic zvláštního, ale přijali ji nečekaným způsobem.

„Civilizace je na huntě,“ vybuchl prudce Tom. „V těchto věcech se ze mě stal hrozný pesimista. Četl jsi *Vznik barevných impérií* od toho Goddarda?“

„Ne, proč?“ odpověděl jsem, poněkud překvapen jeho tónem.

„No, je to pěkná knížka a každý by si ji měl přečíst. Tvrdí se tam, že když si nedáme pozor, bílou rasu to úplně – úplně zaplaví. Je to všechno naprosto vědecké, všechno to dokázali.“

„Z Toma se stává velký myslitel,“ řekla Daisy s výrazem bezmyšlenkovitého smutku, „čte hlubokomyslné knihy, ve kterých jsou dlouhá slova. Co to bylo za slovo, co jsme –“ „Ty knihy jsou přísně vědecké,“ trval na svém Tom a podíval se na ni netrpělivě. „Ten chlapík to všechno probádal. Je na nás, na vládnoucí rase, abychom si dali pozor, nebo se ke kormidlu dostanou ostatní rasy.“

„Musíme je srazit,“ zašeptala Daisy a divoce zamžourala do žhnoucího slunce.

„Měla bys bydlet v Kalifornii –“ začala slečna Bakerová, ale Tom ji přerušil tím, že poposedl, až židle zapraskala.

„Ten chlápek tvrdí, že my jsme nordická rasa. Já a ty a vy a –“ Nepatrně zaváhal, a tak do svého výčtu zahrnul sotva znatelným kývnutím Daisy a ona na mne opět zamrkala. „– A my jsme vytvořili všechno, co dělá civilizaci – prostě vědu a umění a to všechno. Rozumíte?“

V jeho soustředěnosti bylo něco patetického, jako by mu samolibost, ještě výraznější než dřív, už nestačila. Když skoro hned nato zazvonil uvnitř telefon a komorník odešel z verandy, Daisy využila chvilkového přerušování a naklonila se ke mně.

„Povím ti rodinné tajemství,“ zašeptala nadšeně. „Týká se to nosu našeho komorníka. Chceš slyšet něco o nosu našeho komorníka?“

„Kvůli tomu jsem přece dnes večer přijel.“

„Víš, on to nebyl vždycky komorník, býval čističem stříbra u nějakých lidí v New Yorku, kteří měli stříbrný servis pro dvě stě lidí. Musil ho čistit od rána do večera, až se mu to nakonec začalo vrážet do nosu –“

„Šlo to s ním z kopce,“ podotkla slečna Bakerová.

„Ano, šlo to s ním z kopce, až se konečně musel toho zaměstnání vzdát.“

Poslední sluneční paprsek spočinul na okamžik s romantickou něhou na jejím zářícím obličejí; její hlas mě nutil k předklonu, ani jsem nedýchal, jak jsem mu naslouchal – potom záře pobledla, každý záblesk světla ji opouštěl zdráhavě a s lítostí, jako když děti při setmění odcházejí z příjemné ulice.

Sluha se vrátil a zašeptal něco Tomovi do ucha, načež se Tom zachmuřil, odstrčil židli a beze slova odešel dovnitř. Daisy se opět naklonila dopředu, jako by v ní jeho nepřítomnost něco povzbudila, a hlas jí zářil a zpíval.

„Ráda tě vidím u svého stolu, Nicku. Připomínáš mi – růži, dokonalou růži. Že ji připomíná?“ Otočila se ke slečně Bakerové, aby jí to potvrdila: „Dokonalou růži?“

To nebyla pravda. Zdaleka nevypadám jako růže. Jenom si vymýšlela, ale vyzařovalo z ní vzrušující teplo, jako by se srdce, ukryté v některém

z těch bezdechých, okouzlujících slov, pokoušelo vyjít člověku vstříc. Pak najednou hodila ubrousek na stůl, omluvila se a vešla do domu.

Slečna Bakerová a já jsme si vyměnili krátký, úmyslně bezvýznamný pohled. Už jsem se chystal, že něco řeknu, když vtom se pozorně posadila a řekla varovným hlasem „Pst“. Bylo slyšet tlumený, vášnivý šepot ze zadního pokoje a slečna Bakerová se beze studu nahnula ve snaze něco pochytit. Šepot se třepotal na hranici srozumitelnosti, ztišil se, pak vzrušeně zesílil a pak přestal docela.

„Ten pan Gatsby, co jste o něm mluvila, je můj soused –“ řekl jsem.

„Buďte zticha. Chci slyšet, co se bude dít.“

„Děje se něco?“ zeptal jsem se nevinně.

„Chcete říct, že to nevíte?“ řekla slečna Bakerová upřímně překvapena. „Myslila jsem, že to ví každý.“

„Já ne.“

„No –“ řekla váhavě. „Tom má v New Yorku nějakou ženskou.“

„Nějakou ženskou?“ opakoval jsem mdle.

Slečna Bakerová přikývla.

„Mohla by mít alespoň tolik slušnosti, aby mu nevolala při večeři. Nemyslíte?“

Skoro dřív, než jsem pochopil, co tím myslí, zašustily šaty a zavrzaly kožené boty a Tom a Daisy se vrátili ke stolu.

„Nedalo se nic dělat!“ zvolala Daisy s nepřírozenou veselostí.

Sedla si, pohlédla zpytavě na slečnu Bakerovou a potom na mne a pokračovala: „Byla jsem se na chvilku podívat ven a je to tam strašně romantické. Na trávníku je pták, myslím, že je to slavík a že sem připlul s Cunardem nebo Bílou hvězdou. Zpívá a zpívá –“ Její hlas zazpíval: „Že je to romantické, Tome?“

„Velmi romantické,“ řekl Tom a pak nešťastně oslovil mě: „Jestli bude po večeři ještě světlo, ukážu ti stáje.“

Telefon uvnitř děsivě zazvonil, a když Daisy zavrtěla na Toma rozhodně hlavou, námět stájí, vlastně všechny náměty, se rozplynuly v nic. Z roztříštěných zlomků posledních pěti minut u stolu si

vzpomínám, že znovu zapálili svíčky, ačkoliv to nemělo žádný smysl, a já si byl vědom toho, že se chci každému podívat zpříma do obličeje a přitom se vyhnout jeho pohledu. Nemohl jsem tušit, na co myslí Daisy a Tom, ale pochybuji, že slečna Bakerová, která, jak se zdálo, vládla jakýmsi zatvrdelým skepticismem, dokázala úplně vypudit z hlavy onu pronikavou železnou naléhavost, s níž se vnucoval pátý host. Jistým povahám by se situace mohla zdát pikantní – já sám jsem měl nutkání zatelefonovat ihned pro policii.

Není třeba říkat, že o koních se už nikdo nezmínil. Tom a slečna Bakerová, odděleni jeden od druhého několika stopami soumraku, se odloudali zpátky do knihovny, jako by tam chtěli držet vigilie nad nějakou zcela hmatatelnou mrtvolou, a já, pokoušeje se tvářit společensky, jako kdyby mě to všechno zajímalo a jako bych byl poněkud nahluchlý, odešel jsem za Daisy řetězem navzájem souvisejících hal na přední verandu. Tam jsme se v hlubokém přítmí usadili vedle sebe na proutěné křeslo.

Daisy si sevřela obličej v dlaních, jako by se chtěla hmatem přesvědčit o jeho půvabných rysech, a zrak jí klouzal pořád dál do sametového soumraku. Viděl jsem, že se jí zmocňují bouřlivé city, a tak jsem se zeptal na její holčičku, což na ni podle mého názoru mělo mít uklidňující účinek.

„Neznáme se dost dobře, Nicku,“ řekla náhle. „I když jsme bratranec a sestřenice. Nepřišels na mou svatbu.“

„To jsem ještě nebyl doma z války.“

„To je pravda.“ Zaváhala. „Inu, měla jsem se moc bídne, Nicku, a jsem teď pořádně cynická.“

Zřejmě k tomu měla důvod. Čekal jsem, ale neřekla už nic, a po chvíli jsem se poněkud matně vrátil k otázce její dcery.

„Mám za to, že mluví a – jí a tak dále.“

„Ale ano.“ Podívala se na mne nepřítomně. „Poslyš, Nicku, povím ti, co jsem řekla, když se narodila. Chceš to slyšet?“

„Hrozně rád.“

„Z toho poznáš, jak jsem se začala dívat na – na ty věci. Nebyla jí ještě ani hodina a Tom byl bůhví kde. Probudila jsem se z éteru, bylo mi úplně všechno jedno, a hned jsem se ptala sestry, jestli je to chlapec, nebo děvče. Řekla mi, že je to děvče, a já se otočila a začala brečet. ‚No dobře,‘ řekla jsem, ‚jsem ráda, že je to děvče. A doufám, že z ní bude hloupá husa. To je nejlepší, co v tomhle světě může z děvčete být, hezoučká hloupá husa.‘

Víš, já si myslím, že teď je vůbec všechno hrozné,“ pokračovala s přesvědčením. „Všichni si to myslí – ti nejmodernější lidé. A já to vím. Všude jsem byla, všechno jsem viděla a všechno jsem dělala.“ Blýskala vzdorovitě očima na všechny strany, skoro jako Tom, a smála se s okouzujícím pohrdáním. „Vidím všemu do karet – bože, jak já vidím všemu do karet!“ V tom okamžiku, kdy se její hlas náhle odmlčel a přestal ovládat mou pozornost i mou víru, pocítil jsem, že to, co řekla, je od základu neupřímné. Udělalo se mi z toho nevolno, jako by celý večer byl jakousi léčkou, jak ze mne vymáčknot soucit. Počkal jsem a opravdu za chvíli na mne pohlédla a v její hezké tváři se objevil úšklebek podle všech pravidel, jako by byla dokázala, že je členem nějaké značně exkluzivní tajné společnosti, do níž patří i Tom.

V domě kvetl nachový pokoj světlem. Tom a slečna Bakerová seděli každý na jednom konci dlouhého gauče a ona mu nahlas předčítala ze *Saturday Evening Post* – její brumlavá slova bez koncovek spřádala konejšivou melodii. Světlo lampy, odrážející se jasně na jeho botách a tlumeně na jejích vlasech žlutých jako podzimní listy, se mihlo po papíru, když obrátila stránku, a útlé svaly se jí zavlnily na pažích.

Jak jsme vešli dovnitř, umlčela nás na okamžik tím, že zvedla ruku.

„Pokračování,“ řekla a hodila časopis na stůl, „v příštím čísle.“

Její tělo se vzepřelo neklidným pohybem kolenou a slečna Bakerová se zvedla.

„Deset hodin,“ poznamenala – zřejmě poznala správný čas podle stropu. „Je čas, aby tahleta hodná holčička šla do postele.“

„Jordan bude zítra hrát v turnaji,“ vysvětlila mi Daisy, „naproti ve Welchestru.“

„Ach – vy jste *Jordan Bakerová*.“

Už jsem věděl, proč je mi její tvář povědomá – příjemný pohrdavý výraz té tváře na mne pohlížel z mnoha novinových obrázků ze sportovního života v Asheville, Hot Springs a Palm Beach. Také jsem o ní zaslechl nějakou historku, kritickou, nepříjemnou historku, ale už dávno jsem zapomněl, co to bylo.

„Dobrou noc,“ řekla měkce. „Vzbud’ mě v osm, ano?“

„Jestli se ti bude chtít vstávat.“

„Bude. Dobrou noc, pane Carrawayi. Ještě se uvidíme.“

„Ovšemže se uvidíte,“ potvrdila Daisy. „Vlastně myslím, že tady dohodím svatbu. Přijď častěji, Nicku, a já vás jaksi – hm – dám dohromady. Třeba vás jako náhodou zamknu do šatníku a odstrčím vás s loďkou na moře a tak podobně –“

„Dobrou noc,“ zvolala slečna Bakerová ze schodů. „Neslyšela jsem ani slovo.“

„Je to milá dívka,“ řekl Tom za chvíli. „Neměli by ji nechat, aby se takhle potloukala po světě.“

„Kdo by neměl?“ zeptala se Daisy chladně.

„Její příbuzní.“

„Její příbuzní jsou jedna asi tak tisíciletá teta a pak, Nick na ni dohlédne, že, Nicku? Letos v létě ji tady budeme mít skoro každou neděli. Myslím, že domácí prostředí jí u nás udělá velmi dobře.“

Daisy a Tom na sebe na okamžik mlčky pohlédli.

„Ona je z New Yorku?“ zeptal jsem se rychle.

„Z Louisvillu. Strávily jsme tam společně nevinná dívčí léta. Naše překrásná nevinná –“

„Promluvila jsi na verandě Nickovi trochu do duše?“ chtěl náhle vědět Tom.

„Promluvila jsem ti do duše?“ Podívala se na mne. „Nemohu si vzpomenout, ale myslím, že jsme mluvili o nordické rase. Ano, určitě. Nějak se nám to nenápadně připletlo do řeči, a než bys řekl švec –“
„Nevěř všemu, co slyšíš, Nicku,“ napomenul mě Tom.

Řekl jsem jen tak mimochodem, že jsem vůbec nic neslyšel, a za několik minut jsem se zvedl k odchodu. Vyprovodili mě ke dveřím a stáli vedle sebe ve veselém čtverci světla. Když jsem zapínal motor, Daisy zavolala rázně:

„Počkej! Zapomněla jsem se tě na něco zeptat, a je to důležité. Slyšeli jsme, že ses zasnoubil s nějakou dívkou na Západě.“

„Je to tak,“ připojil se Tom laskavě. „Slyšeli jsme, že ses zasnoubil.“

„To je pomluva. Jsem na to moc chudý.“

„Ale my jsme to slyšeli,“ trvala na svém Daisy a mě překvapilo, jak se znovu rozvila jako květina. „Slyšeli jsme to od tří lidí, tak to musí být pravda.“

Ovšemže jsem věděl, nač narážejí, ale nebyl jsem ani zdaleka zasnouben. Okolnost, že klepy z toho už udělaly ohlášky, byla jednou z příčin, proč jsem přišel na Východ. Člověk nemůže přestat chodit se starou známou kvůli klepům, a naproti tomu jsem neměl v úmyslu nechat se klepy zatáhnout do manželství.

Jejich zájem mě poněkud dojal a přestali mi připadat ve svém bohatství tak vzdáleni – přesto však jsem byl zmaten a trochu znechucen, když jsem odjížděl. Zdálo se mi, že pro Daisy by bylo jediné řešení: sebrat dítě do náručí a utéct z domu – ale na něco takového zřejmě vůbec nepomýšlela. Co se týče Toma, překvapilo mě daleko méně, že „má v New Yorku nějakou ženskou“, než to, že ho sklíčila nějaká kniha. Così ho pudilo ohlodávat kůrku okoralých myšlenek, jako kdyby jeho houževnaté fyzické sobectví už nemohlo vyživit jeho pánovitě srdce.

Na střechách domů podle cesty a před garážemi při silnici, kde nové červené benzínové pumpy seděly v tůních světla, bylo už hluboké léto, a když jsem přijel ke své usedlosti na Západním Vejci,

zajel jsem autem pod přístřešek a usadil se na chvíli na dvoře na opuštěném válci na trávu. Vítr se utišil a zanechal po sobě hlučnou, zářivou noc s křídly bijícími ve stromech a s vytrvalým zvukem varhan, jak plné měchy země nadýmaly žáby životem. Silueta plížící se kočky se zavlínila v měsíčním světle, a když jsem pootočil hlavu, abych se na ni podíval, viděl jsem, že nejsem sám – padesát stop ode mne, ze stínu domu mého souseda, se vynořila postava, zůstala stát s rukama v kapsách a zadívala se na stříbrný pepř hvězd. Něco v jeho ledabylých pohybech a v tom, jak stál pevně rozkročen na trávníku, dávalo tušit, že je to sám pan Gatsby, který si vyšel, aby zjistil, jaký podíl z našeho místního nebe patří jemu.

Rozhodl jsem se, že na něj zavolám. Slečna Bakerová se o něm při večeři zmínila a to by k seznámení stačilo. Ale nezavola jsem, protože náhle dal najevo, že je rád sám – roztáhl podivným způsobem paže tmavé vodě vstříc, a třeba jsem byl od něho daleko, byl bych mohl přísahat, že se třese. Mimoděk jsem pohlédl k moři – a nerozeznal jsem nic než jediné zelené světlo, nepatrné a velmi vzdálené, které mohlo označovat konec loděnice. Když jsem se znovu poohlédl po Gatsbym, byl již pryč a já byl v neklidné temnotě opět sám.

Kapitola II

Asi v půli cesty mezi Západním Vejcem a New Yorkem připojí se silnice náhle k železniční trati a běží podél ní asi čtvrt míle, aby se vyhnula jedné zpustlé oblasti. Je to údolí popela – fantastická farma, kde popel roste jako pšenice a vytváří hřebeny, kopce a groteskní zahrady, kde popel nabývá podoby domů, komínů a stoupajícího kouře a konečně se s nadpřirozeným úsilím mění v popelavě šedé muže, kteří se nejasně pohybují vzduchem plným prachu a sami se už rozpadají v prach. Čas od času se po neviditelné cestě připlazí skupina šedých aut, příšerně zaskřípe a zastaví se, a popelavě šedí muži se ihned vyrojí s olověnými lopatami a zvrhají neproniknutelný oblak, který zacloní jejich tajemnou činnost před lidským zrakem.

Ale nad šedou zemí a chuchvalci pochmurného prachu, který se tam neustále vznášá, zpozorujete po nějaké chvilce oči doktora T. J. Eckleburga. Oči doktora T. J. Eckleburga jsou modré a obrovské – jejich sítnice měří na výšku jeden yard. Nedívají se z žádné tváře, ale z páru ohromných žlutých brýlí, které se opírají o neexistující nos. Zřejmě je tam postavil jakýsi nezřízený šprýmař, oční lékař, aby pomohl na nohy své praxi v okrsku Queens, a pak se sám propadl do věčné slepoty, nebo na ně zapomněl a odstěhoval se. Ale jeho oči, trochu vybledlé na slunci a v dešti po tolika dnech, kdy se jich nedotkla barva, dumají dále nad tímto velebným smetištěm.

Údolí popela ohraničuje na jedné straně malá špinavá říčka, a když vytáhnou zdvihací most, aby uvolnili průjezd pro nákladní čluny, mohou cestující z čekajících vlaků pozorovat tuto chmurnou scénu až půl hodiny. Vlaky se tam zastaví vždycky alespoň na chvíli, a to vedlo k mému seznámení s milenkou Toma Buchanana.

Okolnost, že milenku má, zdůrazňovali všude, kde ho znali. Jeho přátelé pobuřovalo, že s ní chodí do oblíbených kaváren, nechává ji

sedět u stolu a pak se potlouká kolem a žvaní s kdejakým známým. Ačkoliv jsem byl zvědav, jak vypadá, nepociťoval jsem touhu se s ní seznámit – ale stalo se to. Jednou odpoledne jsem jel s Tomem vlakem do New Yorku, a když jsme se zastavili u hald popela, Tom vyskočil, uchopil mě za loket a doslova mě vyhodil z vozu.

„Vystupujeme,“ naléhal. „Chci ti ukázat své děvče.“

Myslím, že u oběda pořádně nasával, a jeho odhodlání, abych mu dělal společnost, hraničilo s násilím. Předpokládal pohrdavě, že v neděli odpoledne nemám nic lepšího na práci.

Přelezl jsem za ním nízký nabílený železniční plot a kráčeli jsme asi sto yardů zpátky po silnici, sledováni vytrvalým pohledem doktora Eckleburga. Jediná budova v dohledu byl nevelký kvádr ze žlutých cihel, usazený na pokraji pustiny; přiléhal k ní jakýsi zárodek maloměstské Hlavní třídy a nesousedilo s ní zhora nic. Jeden ze tří obchodů, které obsahovala, byl k pronajmutí, druhý byla restaurace s celonočním provozem, k níž vedla stezka z popelu, třetí byla autosprávkárna – *Opravy, GEORGE B. WILSON. Prodej a koupě automobilů.* – a do ní jsem vešel s Tomem.

Holý vnitřek nesvědčil o dobrých obchodech; jediný vůz, který bylo vidět, byl zaprášený vrak jakési fordky, jež se krčila v temném koutě. Napadlo mě, že tahle ubohá opravna musí být jen kamufláž a že se nad ní skrývají přepychové a romantické komnaty, když tu se ve dveřích kanceláře objevil sám majitel, otíraje si ruce kouskem makulatury. Byl to světlovlasý, mdlý muž, chudokrevný a s nádechem krásy. Jak nás uviděl, zaplápolal mu ve světle modrých očí vlhký záblesk naděje.

„Nazdar, Wilstone, člověče,“ řekl Tom a poplácal ho žoviálně po rameni. „Jak jdou obchody?“

„Nemůžu si stěžovat,“ odpověděl Wilson nepřesvědčivě. „Kdy mi prodáte ten vůz?“

„Příští týden; můj člověk už to má v práci.“

„Pracuje nějak pomalu, že?“

„To tedy ne,“ řekl Tom chladně. „A jestli se na to díváte takhle, možná že to koneckonců prodám někde jinde.“

„Tak to nemyslím,“ vysvětloval Wilson rychle. „Myslel jsem jen –“ Jeho hlas odezněl do ztracena a Tom se netrpělivě rozhlížel po garáži. Pak jsem uslyšel na schodech kroky a světlu, které pronikalo dveřmi kanceláře, zatarasila za okamžik cestu obtloustlá ženská postava. Mohlo jí být tak kolem pětatřiceti a byla mírně tělnatá, ale nesla se ve své tloušťce smyslně, jak to některé ženy dovedou. V její tváři nad ušmudlanými šaty z tmavomodrého krepdešínu nebylo ani stopy po nějakém záblesku krásy, ale vyzařovala z ní jakási nápadná živost, jako kdyby jí nervy v těle neustále doutnaly. Zvolna se usmála, minula manžela, jako by to byl duch, podala ruku Tomovi a pohlédla mu přímo do očí. Potom si navlhčila rty, a aniž se otočila, řekla manželovi tichým hrubým hlasem:

„Tak přece dones nějakou židli, ne, ať si má člověk kam sednout.“

„Ale jistě,“ Wilson spěšně souhlasil. Odešel k malé kanceláři a splynul ihned s cementovou barvou stěn. Bílý popelavý prach zahaloval jeho tmavý oblek a bledé vlasy, jako zahaloval všechno kolem dokola – kromě jeho ženy, která popošla blíže k Tomovi.

„Chci s tebou mluvit,“ řekl Tom rychle. „Pojed' příštím vlakem.“
„Dobře.“

„Sejdeme se u stánku s novinami na dolním nástupišti.“

Přikývla a odstoupila od něho, právě když se ze dveří kanceláře vynořil Wilson se dvěma židlemi.

Počkali jsme na ni o kousek dál na cestě, kam z garáže nebylo vidět. Bylo to několik dní před Čtvrtým červencem a šedivé vyzábělé italské děcko kladlo podél železniční tratě do řady rakety.

„Příšerné místo, že,“ řekl Tom a vyměnil si nepřívětivý pohled s doktorem Eckleburgem.

„Hrozně.“

„Pro ni je to dobře, když se odsud dostane.“

„Nemá její manžel námitky?“

„Wilson? Ten myslí, že jezdí za sestrou do New Yorku. Je tak pitomý, že si nevidí na špičku nosu.“

Tak jsme jeli s Tomem Buchananem a jeho děvčetem společně do New Yorku – nebo ne tak docela společně, protože paní Wilsonová seděla diskrétně v jiném voze. Natolik Tom ustupoval citlivým obyvatelům Východního Vejce, kteří snad jedou stejným vlakem.

Převlékla se do šatů z hnědé vzorkované šatovky, které se jí kolem poněkud širokých boků pevně napínaly, když jí Tom pomáhal vystoupit na nástupišti v New Yorku. U stánku s novinami si koupila jedno číslo *Povídá se po městě* a nějaký filmový časopis a v krámě na nádraží pletový krém a malou lahvičku voňavky. Nahoře na ulici, která důstojně zvučela, nechala odjet čtyři taxíky, než si vybrala nový, levandulové barvy, s šedým čalouněním, a v něm jsme vyklouzli z masívu nádraží do zářícího slunce. Ale vzápětí se prudce odvrátila od okénka a naklonila se dopředu a zaklepala na přední sklo.

„Chci nějakého takového pejska,“ řekla vážně. „Do bytu ho chci. Je to hezké mít takového pejska.“

Vycouvali jsme k šedivému dědovi, jenž se nesmyslně podobal Johnu D. Rockefellerovi. V košíku, který se mu houpal na krku, se krčilo několik sotva vylíhlých štěnat neurčitého původu.

„Jaký je to druh?“ zeptala se paní Wilsonová dychtivě, když přišel k okénku taxi.

„Všechny možné druhy. Jaký druh chcete, milostpaní?“

„Chtěla bych takového toho policejního psa; takový druh, myslím, nemáte?“

Muž se nejistě podíval do košíku, ponořil tam ruku a vytáhl za kůži jedno štěně, které sebou zmítalo.

„To není policejní pes,“ řekl Tom.

„Ne, *policejní* pes to zrovna není,“ řekl muž zklamaným hlasem. „Je to spíš airedale.“ Přejel mu rukou přes hnědou žínku hřbetu. „Podívejte se na ten kožich. To je, pane, kožich. O tohohle psa se nikdy nebudete muset bát, že se nachladí.“

„Myslím, že je hezoučký,“ řekla paní Wilsonová nadšeně. „Kolik stojí?“

„Tenhle pes?“ Podíval se na něho s obdivem. „Tenhle pes vás přijde na deset dolarů.“

Airedale – nepochybně v tom byl i nějaký airedale, ačkoliv nohy měl překvapivě bílé – přešel z jedné rukou do druhé, usadil se paní Wilsonové na klíně a ona se začala nadšeně mazlit s jeho nepromokavým kožichem.

„Je to chlapec, nebo děvče?“ zeptala se delikátně.

„Tenhle pes? Tenhle pes je chlapec.“

„Je to čuba,“ řekl Tom rozhodně. „Tady máte peníze. Běžte a kupte si za ně deset jiných psů.“

Přejeli jsme Pátou avenue za letního nedělního odpoledne, tak teplou a měkkou, skoro pastorální, že bych nebyl býval překvapen, kdybych byl spatřil, jak za roh zahýbá velké stádo bílých ovcí.

„Zastavte,“ řekl jsem, „tady se s vámi musím rozloučit.“

„Ne, nemusíš,“ přerušil mě rychle Tom. „Myrtle to bude mrzet, když nepůjdeš nahoru do bytu. Že, Myrtle?“

„Jen pojďte,“ naléhala. „Zatelefonuju sestře Catherine. Lidé, kteří by se v tom měli vyznat, o ní říkají, že je velmi hezká.“

„Já bych rád, ale –“

Jeli jsme dál a vzali jsme to zpátky přes Park k „Západním Stovkám“. Ve Sto padesáté osmé ulici se taxík zastavil u jednoho kousku z dlouhého bílého dortu činžáků. Paní Wilsonová přelétla okolí pohledem královského veličenstva, které se vrací domů, sebrala psa a ostatní nákupy a vešla vznešeně dovnitř.

„Řeknu McKeeovým, aby přišli,“ oznámila, když jsme jeli nahoru výtahem. „A musím ovšem také zavolat sestře.“

Byt byl v nejhořejším poschodí – malý obývací pokoj, malá jídelna, malá ložnice a koupelna. Obývací pokoj byl až ke dveřím zastavěn čalouněným nábytkem, který byl na něj až příliš velký, takže když se člověk chtěl pohnout, znamenalo to ustavičně zakopávat

o výjevy dam, houpajících se ve versailleských zahradách. Jediný obraz byla přehnaně zvětšená fotografie, zřejmě slepice sedící na nejasné skále. Jenže při pohledu z dálky se slepice rozpustila v čepec a do pokoje shůry zazářila tvář obtlouklé staré dámy. Na stole leželo několik starých výtisků *Povídá se po městě* společně s výtiskem knihy *Šimon zvaný Petr* a s nějakými skandálními plátky z Broadwaye. Paní Wilsonová se nejdřív věnovala psovi. Chlapec, jenž obsluhoval výtah, došel neochotně pro krabici slámy a trochu mléka, k čemuž přidal z vlastní iniciativy plechovku velkých tvrdých sucharů pro psy – z nichž jeden se celé odpoledne apaticky rozkládal v misce s mlékem. Zatím přinesl Tom ze zamčeného sekretáře láhev whisky.

V životě jsem byl opilý jen dvakrát, podruhé to bylo onoho odpoledne; a tak vše, co se stalo, je zahaleno mlhavým nejasným oparem, ačkoliv ještě po osmé hodině zalévalo byt veselé slunce. Paní Wilsonová seděla Tomovi na klíně a zavolala několik lidí telefonem; pak došly cigarety a já je šel koupit do krámu na rohu. Než jsem se vrátil, oba zmizeli; posadil jsem se proto diskrétně v obývacím pokoji a přečetl kapitolu ze *Šimona zvaného Petr* – buď to bylo příšerné čtení, nebo whisky věci znetvořovala, poněvadž mi to nedávalo žádný smysl.

Právě když se objevili Tom a Myrtle (po prvním přípitku jsme si s paní Wilsonovou říkali křestními jmény), začala se scházet společnost.

Sestra Catherine byla štíhlá světácká dívka, asi třicetiletá, s hustou kšticí zrzavých vlasů, které byly ostříhány nakrátko a držely fazónu, a s napudrovanou mléčně bílou pletí. Obočí měla vytrhané a zase nakreslené do poněkud zhýralejšího tvaru, ale úsilí přírody obnovit starý nákres dodávalo její tváři poněkud neurčitého vzezření. Když se pohnula, rozeznělo se cinkání nesčetných keramických náramků na jejích pažích. Přispěchala tak diktátorsky a rozhlížela se po nábytku s výrazem tak majetnickým, až jsem měl skoro dojem, že tam

bydlí. Ale když jsem se jí na to zeptal, zasmála se přehnaně, hlasitě mou otázku opakovala a řekla mi, že bydlí s přítelkyní v hotelu.

Pan McKee byl bledý, zženštilý muž z bytu pod námi. Právě se oholil, poněvadž měl na lícní kosti bílou skvrnu pění, a co nejuctivěji zdrazil všechny přítomné. Informoval mě, že pracuje v „umělecké branži“, a později jsem vyrozuměl, že je to fotograf a že on udělal tu ponurou zvětšeninu matky paní Wilsonové, která se vznášela na zdi jako ektoplasma. Jeho žena mluvila ječivým hlasem, byla malátná, pohledná a příšerná. Řekla mi s pýchou, že od té doby, co se vzali, její manžel ji stovdacetšedemkrát fotografoval.

Paní Wilsonová se předtím už převlékla a byla nyní oděna do důmyslných odpoledních šatů z krémového šifónu, který ustavičně šustil, jak se vznášela po pokoji. Pod vlivem těch šatů nastala u ní i změna osobnosti. Intenzivní životnost, jež byla tak zřejmá v garáži, se proměnila v okázalou povýšenost. Její smích, její gesta, její tvrzení stávaly se čím dál tím násilnější a strojenější, a jak se rozpínala, pokoj se kolem ní zmenšoval, až se zdálo, že se paní Wilsonová otáčí na hlučné skřípající ose zakouřeným vzduchem.

„Drahoušku,“ sdělila sestře pronikavým afektovaným výkřikem, „většina těchhle lidí člověka pořád podvádí. Myslí jen na peníze. Minulý týden jsem tady měla nějakou ženskou na pedikúru, a když mi dávala účet, řekla bys, že mi vyoperovala slepé střevo.“

„Jak se ta ženská jmenovala?“ zeptala se paní McKeeová.

„Paní Eberhardtová. Chodí do bytu dělat lidem pedikúru.“

„Líbí se mi vaše šaty,“ poznamenala paní McKeeová, „myslím, že jsou rozkošné.“

Paní Wilsonová odmítla poklonu tím, že zvedla opovržlivě obočí.

„Je to jen taková stará bláznivina,“ řekla. „Navlíknu to na sebe jen někdy, když je mi jedno, jak vypadám.“

„Vypadají na vás ale nádherně, jestli víte, jak to myslím,“ pokračovala paní McKeeová. „Kdyby vás mohl Chester vzít v téhle póze, z toho by, myslím, mohl něco udělat.“

Všichni jsme se mlčky podívali na paní Wilsonovou; ta si odhrnula pramen vlasů z očí a podívala se na nás se zářícím úsměvem. Pan McKee se na ni pozorně zahleděl, sklonil hlavu k rameni a potom udělal pomalu několik pohybů rukou sem tam před obličejem.

„Nasvítil bych to jinak,“ řekl po chvíli. „Rád bych zdůraznil ostře modelované rysy. A pokusil bych se tam dostat všechny ty vlasy vzadu.“

„Já bych to osvětlení neměnila,“ zvolala paní McKeeová. „Já bych –“

Její manžel řekl „Pst!“ a všichni jsme se opět podívali na jeho objekt, načež Tom Buchanan hlasitě zívá a vstal.

„Napijte se něčeho, McKeeovi,“ řekl. „Dojdi ještě pro trochu ledu a minerálky, Myrtle, než všichni usnou.“

„Řekla jsem o led tomu chlapci.“ Myrtle zvedla obočí v zoufalství nad nespolehlivostí nižších vrstev. „Tihle lidé! Člověk na ně pořád musí dávat pozor.“

Podívala se na mne a bezdůvodně se zasmála. Potom se vrhla k psíkovi, nadšeně ho políbila a zmizela v kuchyni, jako by tam tucet kuchařů čekalo na její rozkazy.

„Udělal jsem pár hezkých věcí na Long Islandu,“ prohlásil pan McKee.

Tom se na něj bezvýrazně podíval.

„Dvě jsme si dole zarámovali.“

„Dvě co?“ ptal se Tom.

„Dvě studie. Jednu jsem nazval *Montauk Point – rackové* a druhou *Montauk Point – moře*.“

Sestra Catherine si sedla vedle mne na gauč.

„Bydlíte také na Long Islandu?“ otázala se.

„Bydlím na Západním Vejci.“

„Vážně? Byla jsem tam asi před měsícem na večírku. U nějakého Gatsbyho. Znáte ho?“

„Bydlím hned vedle.“

„Říkají, že je to synovec nebo bratranec císaře Viléma. Odtud má ty fůry peněz.“

„Vážně?“

Přikývla.

„Mám z něho strach. Nechtěla bych, aby na mě něco věděl.“

Tuto omračující informaci o mém sousedu přerušila paní McKeeová, která náhle ukázala na Catherine:

„Chester, s ní bys, myslím, mohl něco udělat,“ vybuchla, ale pan McKee jen znuděně přikývl a obrátil pozornost na Toma.

„Rád bych udělal ještě něco na Long Islandu, kdybych tam měl přístup. Chtěl bych jen, aby mně dali příležitost.“

„Zeptejte se Myrtle,“ řekl Tom a zčistajasna zařičel smíchy, když paní Wilsonová vstoupila s podnosem. „Ona vám napíše doporučující dopis, že, Myrtle?“

„Co napíšu?“ zeptala se zděšeně.

„Napíšeš McKeeovi doporučující dopis pro svého manžela, aby s ním mohl udělat pár studií.“ Rty se mu na okamžik tiše pohybovaly, jak přemýšlel. „*George B. Wilson u benzínové pumpy*, nebo tak nějak.“

Catherine se naklonila těsně ke mně a pošeptala mi do ucha:

„Ani jeden, ani druhý nemůžou vystát člověka, kterého si vzali.“

„Vážně?“

„Prostě *nemůžou*.“ Podívala se na Myrtle a potom na Toma. „Já jim říkám: ‚Proč s nimi žít, když je nemůžete vystát?‘ Kdybych byla na jejich místě, dala bych se rozvést a hned se zase oddat každý za toho druhého.“

„Copak ona také nemá ráda Wilsona?“

Odpověď na to byla neočekávaná. Přišla od Myrtle, která otázku zaslechla, a byla to odpověď prudká a nemravná.

„Vidíte,“ zvolala Catherine vítězoslavně. Pak zas ztišila hlas. „Vlastně jim překáží jenom jeho žena. Je to katolička a ty na rozvod nevěří.“

Daisy nebyla katolička a rafinovanost téhle lži mnou trochu otřásla.

„Až se vezmou,“ pokračovala Catherine, „odjedou na Západ a tam chvíli zůstanou, než se to vybouří.“

„Vhodnější by bylo jet do Evropy.“

„Ach, vy máte rád Evropu?“ vykřikla překvapivě. „Právě jsem se vrátila z Monte Carla.“

„Opravdu?“

„Právě vloni. Jela jsem tam ještě s jedním děvčetem.“

„Byly jste tam dlouho?“

„Ne, jely jsme jen do Monte Carla a zpátky. Jely jsme přes Marseille. Měly jsme přes dvanáct set dolarů, když jsme vyjely, ale v soukromých podnicích nás o to všecko za dva dny obrali. Bylo to hrozné, než jsme se dostaly zpátky, to vám můžu říct. Panebože, já to město tak nenáviděla!“

Podvečerní obloha zazářila na okamžik do okna jako modrý med Středozemního moře – potom mě pronikavý hlas paní McKeeové zavolal zpátky do pokoje.

„Já jsem taky skoro udělala chybu,“ prohlásila rázně. „Málem jsem si vzala jednoho mrňavého židáčka, který za mnou léta běhal. Věděla jsem, že je pod mou úroveň. Všichni mi pořád říkali: ‚Lucie, ten člověk je hluboko pod tebou!‘ Ale kdybych nebyla potkala Chestera, byl by mě jistě dostal.“

„Ano, ale poslyš,“ řekla Myrtle Wilsonová a zakývala hlavou, „ty sis ho aspoň nevzala.“

„To vím, že ne.“

„No, a já jsem si ho vzala,“ řekla Myrtle dvojsmyslně. „A to je ten rozdíl mezi tvým případem a mým.“

„Proč sis ho vzala, Myrtle?“ chtěla vědět Catherine. „Nikdo tě k tomu nenutil.“

Myrtle uvažovala.

„Vzala jsem si ho, protože jsem si myslela, že je to džentlmen,“ řekla konečně. „Myslela jsem si, že má nějaké ponětí o dobrém vychování, ale on si ani nezaslouží, aby mi políbil prsty u nohou.“

„Byla jsi do něho chvíli celá blázen,“ řekla Catherine.

„Blázen! Do něho!“ zvolala Myrtle, jako by nevěřila. „Kdo to řekl, že jsem do něho byla blázen? Nikdy jsem do něho nebyla víc blázen než támhle do toho člověka.“

Zničehonic ukázala na mne a všichni na mne pohlédli, jako by mně to kladli za vinu. Pokusil jsem se tvářit, jako že od ní žádnou milostnou přízeň neočekávám.

„Blázen jsem byla, jen když jsem si ho vzala. Věděla jsem hned, že dělám chybu. Parádní šaty na svatbu si od někoho vypůjčil a ani slovo mi o tom neřekl, a ten člověk si pro ně jednou přišel, když on byl zrovna pryč. ‚Ach, to jsou vaše šaty?‘ řekla jsem. ‚To je poprvé, co o tom slyším.‘ Ale dala jsem mu je a potom jsem si lehla a brečela jsem celé odpoledne, že mi to mohlo srdce utrhnout.“

„Skutečně by měla od něho odejít,“ pokračovala zase Catherine. „Bydlí nad tou garáží už jedenáct let. A Tom je první milenec, kterého kdy měla.“

Láhev whisky – druhá – teď neustále kolovala mezi všemi přítomnými kromě Catherine, která „se cítila docela dobře i nasuchu“. Tom zazvonil na domovníka a poslal ho pro jakési slavné obložené chlebíčky, které byly samy o sobě úplná večeře. Chtěl jsem vypadnout a jít pěšky měkkým soumrakem na východ k parku, ale vždycky když jsem se pokusil dostat ven, zapletl jsem se do nějaké divoké, pronikavé debaty, která mě vtáhla jakoby za provaz zpátky do křesla. Naše řada žlutých oken vysoko nad městem musela však v náhodném pozorovateli z ulic, které halilo šero, vzbudit asi myšlenku o lidských tajnostech a i já byl takovým pozorovatelem, vzhlížel jsem nahoru a přemítal. Byl jsem uvnitř i venku, současně okouzlován i odpuzován nevyčerpatelnou rozmanitostí života.

Myrtle si přitáhla židli těsně k mé a její teplý dech na mne na jednu vychrlil historii jejího prvního setkání s Tomem.

„Bylo to na těch dvou malých sedadlech proti sobě, co vždycky zůstávají ve vlaku nejdéle prázdná. Jela jsem do New Yorku za

sestrou a chtěla jsem u ní zůstat přes noc. On měl na sobě frak a lakýrky a já jsem z něho nemohla spustit oči, ale vždycky když se na mne podíval, musela jsem předstírat, že se dívám na reklamu nad jeho hlavou. Když jsme přijeli na nádraží, šel hned vedle mne a přitiskl se mi bílou náprsenkou k paži, a tak jsem mu řekla, že budu muset zavolat strážníka, ale on věděl, že lžu. Byla jsem tak vzrušená, že když jsem si s ním sedala do taxíku, skoro jsem ani nevěděla, že nenasedám do podzemní dráhy. Jenom jsem si v duchu znova a znova opakovala: „Nemůžeš žít věčně, nemůžeš žít věčně.“

Obrátila se na paní McKeeovou a pokoj se rozezněl jejím umělým zvonivým smíchem.

„Drahoušku,“ zvolala, „dám ti tyhle šaty, jakmile jich budu mít dost. Zítra si musím obstarat jiné. Udělám si seznam všech věcí, které si musím obstarat. Masáž a vodovou a obojek pro psa a jeden takový roztomilý malý popelníček, co se otvírají na pero, a věnec s červenou hedvábnou stuhou na mamčin hrob, aby vydržel celé léto. Musím si napsat seznam, abych nezapomněla na nic, co mám udělat.“

Bylo devět hodin – skoro hned nato jsem se podíval na hodinky, a zjistil jsem, že je deset. Pan McKee spal na židli se zaťatými pěstmi na klíně jako fotografie muže činu. Vytáhl jsem kapesník a utřel jsem mu z tváře zbytek uschlé pěny, která mě celé odpoledne znepokojovala.

Pejsek seděl na stole, díval se slepýma očima kouřem a čas od času slabě zakňučel. Lidé odcházeli a přicházeli, chystali se, že někam půjdou, a pak se jeden druhému ztráceli, hledali jeden druhého a nalézali jeden druhého o několik stop dál. Asi k půlnoci stáli Tom Buchanan a paní Wilsonová proti sobě a debatovali vášnivými hlasy, jestli má paní Wilsonová právo pronést Daisyino jméno.

„Daisy! Daisy! Daisy!“ křičela paní Wilsonová. „Budu to říkat, kdy mě to napadne! Daisy! Dai –“

Tom Buchanan jí krátkým šikovním pohybem rozbil otevřenou dlaní nos.

Pak se na podlaze v koupelně válely krvavé ručníky a ženské hlasy spílaly a vysoko nad tím zmatkem znělo dlouhé, přerývané kvílení bolesti. Pan McKee se probudil z dřímoty a omámen se vydal ke dveřím. Na půli cesty se otočil a vytřeštil oči na ten výjev – na svou ženu a na Catherine, jak nadávají a pronášejí slova útěchy a klopýtají s prostředky první pomoci sem a tam mezi spoustou nábytku, a na zoufalou postavu na gauči, která neustále krvácí a pokouší se rozprostřít výtisk *Co se povídá po městě* přes gobelínové výjevy z Versailles. Potom se pan McKee otočil a šel dál, až zmizel ve dveřích. Vzal jsem si klobouk z lustru a odebral jsem se za ním.

„Přijďte někdy na oběd,“ navrhl, když jsme sténali cestou dolů výtahem.

„Kam?“

„Kam chcete.“

„Nedotýkejte se páky,“ vyjekl hoch ve výtahu.

„Promiňte,“ řekl pan McKee důstojně, „nevěděl jsem, že se jí dotýkám.“

„Dobrá,“ souhlasil jsem, „přijdu rád.“

... Stál jsem vedle jeho postele a on seděl mezi pokrývkami, oblečen ve spodním prádle, s velkým albem v rukou.

„*Kráska a zvíře... Samota... Kůň starého hokynáře... Brooklynský most...*“

Potom jsem ležel v polospánku na studeném dolním nástupišti Pensylvánského nádraží, zíral jsem do ranních *Tribune* a čekal na vlak, který odjíždí ve čtyři hodiny ráno.

Kapitola III

Do letních nocí zaznívala z domu mého souseda hudba. V jeho modrých zahradách přecházeli muži a děvčata a pohybovali se jako noční motýli mezi šepotem, šampaňským a hvězdami. Za odpoledního přílivu jsem se díval, jak jeho hosté skáčou z věže jeho přístaviště nebo jak se sluní na horkém písku jeho pláže, a jeho dva motorové čluny, vlekoucí vodopádem pěny akvaplány, rozrážejí přítom vody Průlivu. O víkendu se z jeho rolls-royce stal autobus, který vozil společnost do města a zpátky od devíti ráno dlouho přes půlnoc, zatímco jeho stejšn uháněl jako čilý žlutý brouk ke každému vlaku. A v pondělí se pak osm sluhů, zahrnuje v to i zahradníka najatého mimořádně navíc, lopotilo celý den s mopy, rýžáky, kladivy a zahradnickými nůžkami, aby uvedli do pořádku spoušť předešlé noci.

Každý pátek přišlo od ovocnáře z New Yorku pět košů pomerančů a citrónů – každé pondělí tytéž pomeranče a citróny opouštěly jeho zadní vchod, proměněny v pyramidu dutých polokoulí. V kuchyni byl stroj, který za půl hodiny vytlačil šťávu ze dvou set pomerančů, jestliže číšník dvěstěkrát zmáčkl palcem malý knoflík.

Alespoň jednou za čtrnáct dní přijel štáb dodavatelů s několika sty stop plátna a barevnými světly v dostatečném počtu, aby z Gatsbyho ohromné zahrady udělali vánoční stromek. Okořeněné pečené šunky na bufetových stolech, ozdobených lesknoucími se předkrmy, se tísnily mezi saláty upravenými do harlekýnských vzorů, pirožkami a krůtami, očarovány do tmavozlata. V hlavní hale stál bar s obrubou z pravé mosazi, vybavený džinem, lihovi-nami a žaludečnými likéry, tak dávno zapomenutými, že většina dámských hostů byla příliš mladá, aby mohla jeden od druhého rozpoznat.

V sedm hodin přijela hudba, žádný pětičlenný soubůrek, ale orchestr plný hobojů, trombónů, saxofonů, viol, kornetů, pikol a bubnů malých i velkých. Poslední plavci už přišli z pláže a oblékají se nahoře; auta z New Yorku jsou zaparkována po pěti hluboko do vozovky a haly, salóny a verandy už křiklavě svítí základními barvami a vlasy ostříhanými podle nových podivných fazón a závoji, o jakých se Kastilii ani nesnilo. Bar je v plném provozu a nepřetržitý proud koktajlů proniká ven do zahrady, a potom ožívá vzduch štěbetáním, smíchem, náhodnými narážkami, představováním, na něž se ihned zapomíná, a nadšenými shledáními žen, které se jakživity podle jména neznaly.

Světla září jasněji a jasněji, jak se země odklání od slunce, orchestr právě hraje žlutou koktajlovou hudbu a opera hlasů moduluje do vyšší tóniny. Smích je každou minutou přirozenější, rozlévá se hýřivě kolem, vytryskne po každém veselém slově. Skupiny se mění rychleji, nadýmají se nově příchozími, jedním dechem se rozplývají a vytvářejí; a už jsou tu přelétavci, sebevědomé dívky, které se prolétají sem a tam mezi obtloustlejšími a stálejšími hosty, stávají se na vypjatý, radostný okamžik středem skupinky, a potom, vzrušeny svým triumfem, klouzají dál v moři přelévajících se tváří, hlasů a barev pod stále se měnícím světlem.

Najednou jedna z těchto cikánek v chvějícím opálu uchopí odnikud koktajl, obrátí to do sebe, aby si dodala odvahy, a pohybujíc rukama jako Frisco, vytančí sama na plátěné pódium. Vše ihned ztichne; dirigent změní rytmus podle jejího přání a sálem se přelije vlna vzrušeného šepotu, když se rozletí klamná zpráva, že je to náhradnice Gildy Grayové z Follies. Večírek začal.

Jsem přesvědčen, že když jsem šel ke Gatsbymu poprvé, byl jsem jedním z mála hostů, kteří byli skutečně pozváni. Lidé nebývali zváni – chodili tam. Vsedli do aut, která je odvezla na Long Island, a tak nebo onak skončili u Gatsbyho dveří. Když se tam jednou dostali, někdo, kdo Gatsbyho znal, je představil a potom už

se chovali podle pravidel chování v zábavním parku. Někdy přišli a odešli, a ani se s Gatsbym nesetkali, přišli na večírek s prostoduchostí, jež byla sama o sobě vstupenkou.

Já jsem byl opravdu pozván. Šofér v uniformě modré jako vajíčko červenky přešel zrána oné soboty přes můj trávník s překvapivě oficiální pozvánkou od svého zaměstnavatele: potěšení bude zcela na Gatsbyho straně, stálo na ní, zúčastním-li se večer jeho „malé společnosti“. Viděl prý mě několikrát a chtěl mě už dávno navštívit, ale shoda okolností tomu zabránila – podepsáno Jay Gatsby, majestátním rukopisem.

Přešel jsem v bílých flanelových kalhotách na jeho trávník něco po sedmé a potloukal jsem se tam dosti nesvůj ve vírech a vlnobití lidí, které jsem neznal – přestože se tu a tam objevila tvář, jíž jsem si už všiml ve vlaku, který obstarával spojení mezi městem a Západním Vejcem. Hned jak jsem vstoupil, ohromilo mě, jaká spousta mladých Angličanů je tu roztroušena všude kolem; všichni byli dobře oblečení, všichni vypadali trochu hladově a všichni mluvili tichými, vážnými hlasy k solidním, prosperujícím Američanům. Byl jsem si jist, že něco prodávají; cenné papíry nebo pojistky nebo auta. Byli si alespoň mučivě vědomi blízkosti snadného zisku a chovali přesvědčení, že bude jejich, podaří-li se jim pronést několik slov ve správné tónině.

Jakmile jsem přišel, pokusil jsem se najít svého hostitele, ale dva nebo tři lidé, kterých jsem se ptal, kde by asi mohl být, na mne civěli s takovým úžasem a tak prudce popírali, že by měli nějaké ponětí o tom, kde se pohybuje, že jsem se odplížil směrem ke koktajlovému stolu – jedinému místu na zahradě, kde mohl osamocený člověk prodlévat, aniž by vypadal bezúčelně a sám.

Málem bych se byl už jen z rozpaků pořádně opil, když vtom vyšla z domu Jordan Bakerová a stanula na horním konci mramorových schodů, lehce se opřela zády o zábradlí a pohlédla s přezíravým zájmem dolů do zahrady.

At' jí to bylo vhod nebo ne, shledal jsem, že je nutné, abych se k někomu připojil, než začnu srdečnými poznámkami oslovovat kolemjdoucí.

„Nazdar!“ zařval jsem a vykročil jsem k ní. Můj hlas asi zněl přes zahradu nepřírozně silně.

„Myslila jsem si, že byste tady mohl být,“ odpověděla nepřítomně, když jsem k ní došel. „Vzpomněla jsem si, že bydlíte hned vedle –“

Stiskla mi neosobně ruku, jako by slibovala, že se o mne za chvíličku postará, a poskytla sluch dvěma dívkám ve stejných žlutých šatech, které se zastavily dole u schodů.

„Nazdar!“ volaly společně. „Škoda, že jste nevyhrála.“

To se týkalo golfového turnaje. Předešlý týden prohrála ve finále.

„Vy nevíte, kdo jsme,“ řekla jedna z dívek ve žlutém, „ale už jsme vás tu viděly, asi před měsícem.“

„To jste si tedy od té doby obarvily vlasy,“ poznamenala Jordan a já jsem sebou trhl, ale děvčata šla bezmyšlenkovitě dál a její poznámka patřila předčasnému měsíci, který se, stejně jako večere, vynořil bezpochyby z dodavatelova košíku. Jordan se do mne zavěsila štíhlou, nazlátlou paží, sestoupili jsme ze schodů a procházeli jsme se zahradou. Večerním přitímím k nám připlul podnos s koktajly a my jsme usedli ke stolu s oběma dívkami ve žlutém a se třemi muži, z nichž každý nám byl představen jako pan Mumblumblum.

„Chodíte sem často na večírky?“ zeptala se Jordan dívky vedle sebe.

„Naposled jsem tu byla, když jsem se seznámila s vámi,“ odpověděla dívka živým sebevědomým hlasem. Otočila se ke své přítelkyni: „Ty taky, Lucille?“

Lucille taky.

„Chodím sem ráda,“ řekla Lucille. „Je mi vždycky jedno, co dělám, tak se pokaždé dobře pobavím. Když jsem tu byla naposled, roztrhla jsem si šaty o židli a on se mě ptal na jméno a na adresu – do týdne jsem dostala balík od Croiriera s novými večerními šaty.“

„Nechala jste si je?“ zeptala se Jordan.

„Samozřejmě. Chtěla jsem si je vzít dnes večer, ale byly mi velké přes prsa a musím si je dát přešít. Byly petrolejově modré s levandulovými korálky. Dvě stě šedesát pět dolarů.“

„S člověkem, který dělá takové věci, musí být něco v nepořádku,“ řekla druhá dívka dychtivě. „Nechce mít s *nikým* žádné nepříjemnosti.“

„Kdo nechce?“ zeptal jsem se.

„Gatsby. Někdo mi řekl –“

Obě dívky a Jordan se k sobě důvěrně nehnuly.

„Někdo mi řekl, že prý snad kdysi někoho zabil.“

Všech se nás zmocnilo vzrušení. Tři páni Mumblumblumové se naklonili dopředu a dychtivě naslouchali.

„Myslím, že *to* zrovna ne,“ usoudila Lucille skepticky. „To spíš, že za války dělal špióna pro Němce.“

Jeden z mužů souhlasně přikývl.

„Slyšel jsem to od člověka, který o něm věděl všechno, vyrostl s ním v Německu,“ ujišťoval nás rozhodně.

„Ach ne,“ řekla první dívka, „tohle to být nemůže, protože za války byl v americké armádě.“ Když viděla, že začínáme věřit zase jí, naklonila se nadšeně dopředu. „Podívejte se na něj někdy, když si myslí, že se na něj nikdo nedívá. Vsadím se, že někoho zabil.“

Přimhouřila oči a otřásla se. Lucille se otřásla. Všichni jsme se otočili a pohledem jsme hledali Gatsbyho. O tom, že vzbuzuje romantické dohady, svědčilo, že si o něm šeptali i ti, pro něž je v tomhle světě jen málo věcí, o kterých by si museli šeptat.

První večeře – po půlnoci měla být ještě jedna – se právě podávala a Jordan mě pozvala, abych se připojil k její společnosti, rozložené kolem stolu na druhé straně zahrady. Byly tam tři manželské páry a Jordanin partner, vytrvalý student, libující si v neustálých dvojsmyslech, který měl zřejmě dojem, že dřív nebo později se mu Jordan více nebo méně vzdá. Místo aby se tu bez cíle potulovala, zachovala si tato společnost důstojnou stejnorodost a vzala na sebe

úlohu zastupovat usedlou venkovskou šlechtu – Východní Vejce, shovívavě shlížející za Západní a bedlivě na stráži proti jeho spektroskopické veselosti.

„Pojďme odtud,“ zašeptala Jordan po víceméně promarněné půlhodině, která nesplnila očekávání. „Je to tu pro mě příliš slušné.“

Zvedli jsme se a ona vysvětlila, že jdeme hledat hostitele; prý jsem ho nikdy neviděl a to prý mě znepokojuje. Student k tomu cynicky a melancholicky přikývl.

V baru, kam jsme nahlédli nejdřív, bylo nabitó, ale Gatsby tam nebyl. Nemohla ho najít z horního konce schodů a nebyl ani na verandě. Zkusili jsme namátkou důležitě vyhlížející dveře a vešli jsme do vysoké gotické knihovny, vykládané vyřezávaným anglickým dubem, kterou si dal pravděpodobně se vším všudy převézt z nějaké zříceniny ze zámoří.

Obtloustlý muž středních let s ohromnými, jakoby sovými brýlemi seděl poněkud opilý na okraji velkého stolu a hleděl ve vrávoravém soustředění na police s knihami. Když jsme vstoupili, prudce a vzrušeně se otočil a prohlédl si Jordan od hlavy až k patě.

„Co o tom soudíte?“ zeptal se útočně.

„O čem?“

Mávl rukou k přihrádkám.

„O tomhle. Vlastně se nemusíte obtěžovat, abyste se o tom přesvědčili. Já jsem se přesvědčil. Jsou pravé.“

„Knihy?“

Přikývl.

„Naprosto pravé – mají stránky a všechno. Myslil jsem, že to bude pěkná trvanlivá lepenka. Ale jsou vážně naprosto pravé. Stránky a – koukejte! Počkejte, ukáži vám to.“

Předpokládaje, že budeme skeptičtí, vyřítit se ke knihovně a vrátil se s prvním svazkem *Stoddardových přednášek*.

„Vidíte,“ zvolal vítězoslavně. „Je to zaručeně pravá tiskovina. To mě převezlo. Ten chlap je hotový Belasco. To je trumf. Takováhle

důkladnost! Takovýhle realismus! A přitom věděl, kde přestat – stránky nerozřezal. Ale co chcete? Co čekáte?“

Vytrhl mi knihu z ruky, rychle ji postavil zpátky na policičku a zabručel, že když se odstraní jedna cihla, mohla by se zřítit celá knihovna.

„Kdo vás přivedl?“ zeptal se. „Nebo jste přišli jen tak? Mne přivedli. Většinu lidí přivedli.“

Jordan se na něj podívala pozorně, vesele, ale neodpověděla.

„Přivedla mě jedna žena jménem Rooseveltová,“ pokračoval. „Paní Claud Rooseveltová. Znáte ji? Včera večer jsem se s ní někde sešel. Jsem opilý už asi týden a myslil jsem si, že bych mohl vystřízlivět, když si sednu do knihovny.“

„Vystřízlivěl jste?“

„Myslím, že trochu ano. Ještě nemohu říct. Jsem tady teprve hodinu. Řekl jsem vám to o těch knihách? Jsou pravé. Jsou –“

„Už jste nám to řekl.“

Podali jsme mu vážně ruce a vrátili jsme se ven.

Na zahradě se nyní na pódiu tančilo; staří páni strkali mladé dívky pozpátku před sebou ve věčných nepůvabných otáčkách, vznešenější páry se objímaly sadisticky, módně a držely se v rozích – a spousta osamocených děvčat tančila individualisticky nebo na okamžik snímala z orchestru břemeno bendža nebo bubnu. K půlnoci se veselí rozrostlo. Chvalně známý tenor zpíval italsky a nechvalně známá altistka zpívala jazzově a mezi čísla lidé předváděli všude po zahradě různé „krece“, doprovázené bezstarostnými výbuchy smíchu, které se zvedaly k letní obloze. Pár jevištních dvojčat, ze kterých se vyklubala děvčata ve žlutém, předváděl dětské číslo v kostýmech, a šampaňské se podávalo ve skleničkách větších než misky na mytí prstů. Měsíc vystoupil výš a v Průlivu plul trojúhelník stříbřitých šupin, mírně se chvějící v rytmu strnulého cínového odkapávání bendž na trávníku.

Byl jsem stále ještě s Jordan Bakerovou. Seděli jsme u stolu s mužem asi mého věku a s hřmotnou malou dívkou, která se při

sebemenším povzbuzení dávala do neovladatelného smíchu. Teď už jsem se bavil. Vypil jsem dvě sklenky šampaňského a celá scéna se mi před očima proměnila v něco závažného, živelného a hlubokého.

Když zábava na chvílku přestala, muž se na mne podíval a usmál se.

„Váš obličej je mi povědomý,“ řekl zdvořile. „Nebyl jste za války u Třetí divize?“

„Ano, byl. Byl jsem u 9. kulometného praporu.“

„Já jsem byl u Sedmého pěšího až do června 1918. Věděl jsem, že jsem vás už někde viděl.“

Hovořili jsme chvílku o jakýchsi vlhkých, šedivých vesničkách ve Francii. Zřejmě bydlil někde nablízku, neboť mi řekl, že si právě koupil kluzák a že ho ráno vyzkouší.

„Chcete jet se mnou, kamaráde? Jen u břehu podél Průlivu.“

„V kolik?“

„Jak se vám to nejlépe hodí.“

Už jsem měl na jazyku, že se ho zeptám, jak se jmenuje, ale vtom se Jordan ohlédla a usmála.

„Už se bavíte dobře?“ zeptala se.

„Mnohem líp.“ Otočil jsem se zase ke svému novému známému. „Ten večírek je pro mne neobvyklý. Ještě jsem ani neviděl hostitele. Bydlím tamhle naproti –“ mávl jsem rukou do dálky k neviditelnému živému plotu, „a ten chlápek Gatsby tam poslal šoféra s pozvánkou.“

Na okamžik se na mne zadíval, jako by neporozuměl.

„Já jsem Gatsby,“ řekl najednou.

„Cože?“ vykřikl jsem. „Ach, promiňte!“

„Myslil jsem, že to víte, kamaráde. Obávám se, že nejsem moc dobrý hostitel.“

Zasmál se s porozuměním – mnohem víc než s porozuměním. Byl to jeden z těch vzácných úsměvů, které v člověku vzbuzují jakýsi věčný pocit jistoty a s nimiž se setká v životě jen několikrát. Chvilí patřil, nebo se aspoň zdálo, že patří, celému věčnému světu,

a potom se soustředil na člověka s neodolatelným zaujetím v jeho prospěch. Ten úsměv byl plný pochopení zrovna potud, pokud člověk chtěl, aby byl chápán, plný víry v něho, jak by si člověk sám přál v sebe věřit, a ujišťoval ho, že o něm má přesně ten dojem, který on v nejlepším případě doufal vzbudit. Přesně v tom okamžiku zmizel, a já hleděl na elegantního, mladého ostríhaného chlapíka, rok nebo dva přes třicítku, jehož vybraně formální řeč jen taktak že nezněla nesmyslně. Chvilí předtím, než se představil, jsem měl silný dojem, že svá slova pečlivě volí.

Skoro v témž okamžiku, kdy se pan Gatsby nechal poznat, přispěchal k němu sluha a oznámil mu, že ho volá Chicago. Omluvil se malou úklonou, která zahrnovala nás oba, jednoho po druhém.

„Když budete něco potřebovat, jen si o to řekněte, kamaráde,“ vybídl mě. „Omluvte mě. Vrátím se k vám později.“

Když odešel, obrátil jsem se ihned k Jordan – donucen ujistit ji o svém překvapení. Očekával jsem, že pan Gatsby bude kvetoucí, korpulentní osoba středních let.

„Kdo to vlastně je?“ zeptal jsem se. „Nevíte?“

„Je to prostě nějaký Gatsby.“

„Myslím, odkud je a co dělá?“

„Teď jste s tím začal vy,“ odpověděla s mlhavým úsměvem. „No, jednou mi řekl, že studoval v Oxfordu.“

Začalo se za ním rýsovat nejasné pozadí, ale při její další poznámce se rozplynulo.

„Jenže já tomu nevěřím.“

„Proč ne?“

„Nevím,“ trvala na svém, „prostě si myslím, že tam nebyl.“

Něco v jejím tónu mi připomínalo ono „myslím, že někoho zabil,“ té druhé dívky, a to podráždilo mou zvědavost. Byl bych bez dotazu přijal informaci, že se Gatsby vynořil z louisianských močálů nebo z dolní Východní čtvrti New Yorku. To mohl člověk pochopit. Ale mladí lidé nepadají z nebe – já jsem si to alespoň ve své venkovské

nezkušenosti myslel – a nekupují si paláce nad longislandským Průlivem.

„Rozhodně ale pořádá velké večírky,“ řekla Jordan a změnila předmět rozhovoru s městskou nechutí ke konkrétnosti. „A já mám velké večírky ráda. Jsou tak intimní. Na malých večírcích není žádné soukromí.“

Ozvalo se dunění velkého bubnu a hlas kapelníka zazněl náhle nad ozvěnami zvlněnou zahradou.

„Dámy a pánové,“ zvolal. „Na žádost pana Gatsbyho vám zahrajeme nejnovější dílo pana Vladimíra Tostoffa, které vloni v květnu vzbudilo takovou pozornost v Carnegie Hall. Čtete-li noviny, víte, že to byla velká senzace!“ Usmál se žoviálně a blahosklonně dodal: „Náramná senzace!“ Načež se všichni smáli.

„Skladba se jmenuje,“ skončil šťavnatě, „*Jazzová historie světa* a je od Vladimíra Tostoffa.“

Charakter skladby pana Tostoffa mi unikl, protože právě když začala, zahlédl jsem Gatsbyho, jak stojí sám na mramorových schodech a dívá se spokojenýma očima od skupiny ke skupině. Opálená pleť se mu na obličejí půvabně napínala a krátké vlasy vypadaly, jako by si je stříhal každý den. Neviděl jsem na něm nic zlověstného. Uvažoval jsem, jestli skutečnost, že nepije, napomohla tomu, že se odlišuje od svých hostů, neboť se mi zdálo, že je tím upjatější, čím více vzrůstá sbratřovací rozjařenost. Když *Jazzová historie světa* skončila, děvčata začala mazlivě a rozjařeně pokládat hlavy pánům na ramena, děvčata škádlivě omdlávala pozpátku do náručí pánům i celým skupinkám s vědomím, že je někdo v pádu zadrží, ale žádné neomdlávalo do Gatsbyho náruče a žádné francouzské mikádo se nedotklo Gatsbyho ramene a neutvořil se žádný pěvecký kvartet, v němž by figurovala také Gatsbyho hlava.

„Promiňte.“

Gatsbyho sluha se najednou octl vedle nás.

„Slečna Bakerová?“ zeptal se. „Promiňte, ale pan Gatsby by s vámi rád mluvil o samotě.“

„Se mnou?“ vykřikla překvapeně.

„Ano, milostivá.“

Pomalou vstala, pozvedla na mne v úžasu obočí a šla za sluhou k domu. Všiml jsem si, že se ve večerních šatech – v každých šatech – pohybuje jako ve sportovních; měla v pohybech jakousi bezstarostnost, jako kdyby se byla naučila chodit na golfových hřištích za čistého svěžího rána.

Osaměl jsem a byly skoro dvě. Po nějakou dobu vycházely z dlouhého pokoje s mnoha okny nad terasou zmatené a spleťté zvuky. Vyhnul jsem se Jordanině studentu, který byl právě pohřížen do rozhovoru o porodnictví se dvěma revuálními tanečnicemi a naléhal na mne, abych se zúčastnil debaty, a vešel jsem dovnitř.

Velký pokoj byl plný lidí. Jedna z dívek ve žlutém hrála na klavír a vedle ní stála vysoká rudovlasá mladá dáma ze slavného sboru a zpívala. Měla v sobě už dost šampaňského a v průběhu písně došla k nevhodnému závěru, že všechno je velmi, velmi smutné – nejen zpívala, ale také plakala. Každou pauzu vyplnila udýchaným, přerývaným vzlykotem a potom se zase třaslavým sopránem vrátila k textu. Slzy jí stékaly po tvářích – ne však volně, neboť když se dotkly těžce nalíčených řas, nabyly inkoustové barvy a zbytek cesty tekly v pomalých černých potůčcích. Někdo humorně poznamenal, že zpívá podle not, které má na tváři, načež ona rozhodila ruce, klesla do židle a upadla do hlubokého opojného spánku.

„Pohádala se s člověkem, který říká, že je její manžel,“ vysvětlovala jedna dívka vedle mne.

Rozhlédl jsem se. Zbývající ženy se většinou právě hádaly s muži, kteří tvrdili, že jsou jejich manželé. I Jordaninu společnost, kvarteto z Východního Vejce, rozvrátila neshoda. Jeden z mužů mluvil s podivným zápallem s mladou herečkou a jeho žena, když se pokusila této situaci důstojně a lhostejně smát, se zhroutila a omezovala se

na útoky z boku – čas od času se u něho náhle objevila jako zlobný diamant a zasyčela mu do ucha: „Víš, cos slíbil!“

Nechuť k návratu domů se neomezovala na vzpurné muže. Halu právě zabírali dva žalostně střízliví pánové a jejich nanejvýš rozhořčené manželky. Manželky si navzájem projevovaly sympatii poněkud zvýšenými hlasy.

„Vždycky, když vidí, že se dobře bavím, chce jít domů.“

„V životě jsem neslyšela nic tak sobeckého.“

„My odcházíme vždycky první.“

„My také.“

„Ovšem dnes jsme skoro poslední,“ řekl jeden z pánů ostýchavě. „Orchestr odešel před půl hodinou.“

Třebaže manželky spolu souhlasily, že taková zlovůle je k neuvěření, hádka skončila krátkou potyčkou a obě ženy byly kopajíce odneseny do noci.

Když jsem čekal v hale na klobouk, otevřely se dveře knihovny a společně vyšli Jordan Bakerová a Gatsby. Říkal jí něco na ukončenou, ale když se k němu přiblížilo několik lidí, aby se s ním rozloučili, jeho dychtivé chování strnulo náhle ve formálnost.

Jordanina společnost na ni netrpělivě volala z verandy, ale ona se na okamžik zdržela a podala mi ruku.

„Právě jsem slyšela něco úžasného,“ šeptala. „Jak jsme tam byli dlouho?“

„No asi hodinu.“

„Bylo to... prostě úžasné,“ opakovala roztržitě. „A přísahala jsem, že to neřeknu, a teď vás s tím napínám,“ zívla mi půvabně do tváře. „Prosím vás, přijďte ke mně... v telefonním seznamu... pod jménem paní Sigourney Howardová... moje teta...“ Už při řeči spěchala pryč – její hnědá ruka mi pokynula bezstarostně na pozdrav, jak se ve dveřích ztratila mezi svou společností.

Trochu jsem se styděl, že jsem hned napoprvé zůstal tak dlouho, a přidal jsem se k posledním Gatsbyho hostům, kteří se nakupili

kolem něho. Chtěl jsem mu vysvětlit, že jsem se po něm sháněl hned zvečera, a omluvit se, že jsem ho na zahradě nepoznal.

„Nic se nestalo,“ ubezpečil mě dychtivě. „Na to nemyslete, kamaráde.“ Důvěrné oslovení nemělo v sobě o nic více důvěrnosti než ruka, která se povzbudivě dotýkala mého ramene. „A nezapomeňte, že zítra ráno v devět hodin se projedeme v kluzáku.“

A potom sluha za jeho zády:

„Volá vás Philadelphie, pane.“

„Dobrá, okamžik. Řekněte jim, že hned přijdu... Dobrou noc.“

„Dobrou noc.“

„Dobrou noc.“ Usmál se a najednou se zdálo, že být mezi posledními, kteří odcházejí, je příjemné a významné, jako by si to byl celý čas přál. „Dobrou noc, kamaráde... Dobrou noc.“

Ale když jsem šel po schodech dolů, viděl jsem, že večer ještě úplně neskončil. Padesát stop ode dveří osvětlovalo několik reflektorů fantastický a divoký výjev.

V příkopu u cesty, pravým bokem nahoru, ale s jedním kolem násilně urvaným, odpočíval nový roadster, který před necelými dvěma minutami opustil Gatsbyho štěrkovanou cestu. Ostrý výčnělek zdi vysvětloval, jak došlo k tomu, že odpadlo kolo, jež nyní budilo značný zájem pultuctu zvědavých šoférů. Protože však nechali vozy uprostřed cesty, bylo už chvíli slyšet nepříjemný, uši drásající hlas těch, kteří byli vzadu. Tím se už tak dost divoký zmatek výjevu ještě zvyšoval.

Z vraku vylezl muž v dlouhém automobilovém plášti, stál teď uprostřed silnice a klouzal roztomile zmateným pohledem z auta na pneumatiku a z pneumatiky na kolemstojící.

„Hele!“ vysvětloval. „Zajelo do příkopu.“

Byl tím nesmírně překvapen a já jsem poznal nejdřív neobvyklý způsob údivu a potom toho člověka – byl to pozdní návštěvník Gatsbyho knihovny.

„Jak se to stalo?“

Pokrčil rameny.

„Nevím vůbec nic o mašinách,“ řekl rozhodně.

„Ale jak se to stalo? Najel jste do zdi?“

„Neptejte se mě,“ řekl muž se sovíma očima a umyl si nad celou záležitostí ruce. „Vím toho o řízení hrozně málo – skoro nic. Stalo se to, a víc nevím.“

„No, když jste mizerný řidič, neměl byste zkoušet řídit v noci.“

„Vždyť já to ani nezkoušel,“ vysvětloval rozhorleně, „opravdu jsem to nezkoušel.“

Kolemstojících se zmocnilo posvátné ticho.

„Chcete spáchat sebevraždu?“

„Máte štěstí, že to bylo jen kolo! Špatný řidič, a ani to nezkoušel!“

„Vy mi nerozumíte,“ vysvětloval provinilec. „Já jsem neřídil. Ve voze je ještě jeden.“

Otřes, který následoval po tomto prohlášení, se projevil táhlým „á-á-á-ch!“ – a dveře vozu se pomalu daly do pohybu. Zástup – už to byl zástup – ustoupil bezděčně zpět, a když se dveře otevřely dokořán, nastala strašidelná pauza. Potom pomalinku vylézalo z vraku část po části bledé, klátící se individuum, ohmatávající pokusně půdu velkým, nejistým tanečním střevícem.

Oslepen září reflektorů a zmaten neustálým naříkáním klaksonů, kymácející se přízrak na okamžik stanul, a pak spatřil muže v automobilovém plášti.

„Vo co de?“ zeptal se klidně. „Došla nám štáva?“

„Podívejte se!“

Několik prstů ukazovalo na amputované kolo – chvílku na ně valil oči a potom se podíval nahoru, jako by měl podezření, že spadlo z nebe.

„Urazilo se,“ vysvětloval někdo.

Přikývl.

„Napřed sem si ani nevšiml, že sme se zastavili.“

Pauza. Potom zhluboka vdechl, vypjal prsa a poznamenal rozhodným hlasem:

„Bych rád věděl, esli mi někdo řekne, kde je tady pumpa?“
Alespoň tucet mužů, někteří z nich na tom byli jen o něco lépe než on, mu vysvětlovalo, že kolo a auto už nejsou spojeny žádným fyzickým poutem.

„Takhle vycouvat,“ navrhl po chvíli. „Vrazit tam zpátečku.“
„Ale *kolo* je pryč!“

Zaváhal.

„Zkusit se to může,“ řekl.

Mňoukající klaksony dosáhly crescenda a já jsem se otočil a přešel po trávníku domů. Jednou jsem se ohlédl. Hostie měsíce, která svítila nad Gatsbyho domem a v jejíchž paprscích byla noc příjemná jako předtím, přežila smích a zvuky pořád ještě zářící zahrady. Jako by se z oken a velkých dveří náhle valila prázdnota, v níž se postava hostitele, stojícího na verandě s rukou zdviženou k formálnímu gestu na rozloučenou, ztrácí v úplném zapomnění.

Když znovu pročítám, co jsem dosud napsal, vidím, že by to mohlo působit dojmem, jako by události tří nocí, vzdálených od sebe několik týdnů, byly všechno, co mě zaujalo. Právě naopak; byly to pouze nahodilé události v létě nabitém děním a až donedávna mě zaměstnávaly nekonečně méně než mé osobní záležitosti.

Většinu času jsem pracoval. Za časného rána, když jsem pospíchal bílými propastmi vnitřního New Yorku do Probity Trust, vrhalo slunce můj stín na západ. Znal jsem ostatní úředníky a mladé agenty s cennými papíry podle křestních jmen a jídával jsem s nimi v tmavých nastříkaných restauracích malinké vepřové párky s bramborovou kaší a zapíjel to kávou. Dokonce jsem měl krátkou známost s dívkou, která bydlila v Jersey City a pracovala v účtárně, ale její bratr na mne začal vrhat nepřátelské pohledy, takže když v červenci odjela na prázdniny, nechal jsem ji klidně plavat.

Večeřel jsem obyčejně v Yaleském klubu – z nějakého důvodu to byla nejponuřejší událost dne – a potom jsem šel nahoru do

knihovny a hodinu svědomitě studoval vklady a cenné papíry. Obvykle tam bývalo několik floutků, ale ti do knihovny nikdy nešli, a tak se tam dobře pracovalo. Potom, byla-li noc vlhá, jsem se loudal po Madison Avenue kolem starého hotelu Murray Hill a přes Třiatřicátou ulici k Pensylvánskému nádraží.

New York se mi začal líbit, začínal jsem mít rád jeho osobitou noční atmosféru a uspokojení, jež dává neklidnému oku stálý kaleidoskop mužů, žen a strojů. Rád jsem se procházel po Páté avenue, vybíral jsem si v davu romantické ženy a představoval jsem si, že za několik minut jim vstoupím do života a že to nikdy nikdo nebude vědět, ani proti tomu nebude nic mít. Někdy jsem je v mysli sledoval do jejich bytů na rozích skrytých ulic a ony se otočily a usmály se na mne, než zmizely dveřmi do vlahé temnoty. Za kouzelného velkoměstského soumraku jsem někdy pociťoval strašidelnou osamocenost a pociťoval jsem ji i u druhých – u chudých mladých úředníků za soumraku, kteří se potloukali před výklady a čekali, až bude čas k osamělé večeři v restauraci – u mladých úředníků za soumraku, kteří promrhávali nejpalcivější okamžiky noci a života.

V osm hodin, když tmavými uličkami „Čtyřicítek“ projížděly přetlustupem pulsující taxíky, které měly namířeno do divadelní čtvrti, pociťoval jsem opět v srdci jakousi skleslost. V čekajících taxících se k sobě nakláněly siluety, zpívaly hlasy, ozýval se smích nad vtipy, jež nebylo slyšet, a zapálené cigarety opisovaly uvnitř nesrozumitelné křivky. Když jsem si představil, že já také spěchám vstříc zábavě a že budu jejich intimní vzrušení sdílet, přál jsem jim to.

Jordan Bakerová mi na nějaký čas zmizela z očí a potom, uprostřed léta, jsem ji znova našel. Nejdřív mi to lichotilo, když jsem s ní mohl chodit po zábavách, protože byla šampiónkou v golfu a její jméno všichni znali. Potom to bylo ještě něco víc. Nebyl jsem doopravdy zamilován, ale cítil jsem jakousi něžnou zvědavost. Ta znuděná, povýšená tvář, kterou ukazovala světu, něco skrývala – většina afektovaných výrazů nakonec začne něco skrývat, i když

ze začátku ne – a jednoho dne jsem zjistil, co to je. Když jsme byli spolu na jakémsi domácím večírku ve Warwicku, nechala venku na dešti vypůjčené auto se sklopenou střechou a potom to zalhala – a najednou jsem si vzpomněl na příběh, který jsem o ní kdysi slyšel a na který jsem si onoho večera u Daisy nemohl vzpomenout. Při jejím prvním velkém golfovém turnaji vznikla hádka, která se dostala skoro až do novin – říkalo se, že v semifinálovém kole si postrčila míček ze špatné polohy. Ta událost dosáhla skoro rozměrů skandálu – potom utichla. Nosič golfových holí odvolal svou výpověď a jediný další svědek připustil, že se snad mylil. Příhoda a jméno mi zůstaly spolu spjaty v paměti.

Jordan Bakerová se instinktivně vyhýbala chytrým a podnikavým mužům a já už věděl, že to dělá proto, že se cítí bezpečněji na úrovni, kde jakákoliv odchylka od předepsaných zákonů by byla považována za nemožnou. Byla nevyhlášeně nepoctivá. Nedokázala být v nevýhodě, nesnášela to, a proto se myslím už v útlém mládí začala utíkat k všelijakým trikům, aby si uchovala ten chladný, nestoudný úsměv, který ukazovala světu, a přitom přece jen uspokojila požadavky svého pevného, svěžího těla.

Mně na tom nezáleželo. Nepoctivost člověk ženě nikdy hluboce nevyčítá – chvilku mě to mrzelo a pak jsem na to zapomněl. Na témž domácím večírku jsme měli podivný rozhovor o řízení auta. Začal, protože projela tak těsně kolem nějakých dělníků, že se náš blatník otřel jednomu muži o knoflík kabátu.

„Vy jste ale mizerný řidič,“ bouřil jsem se. „Bud' byste měla být opatrnější, nebo byste neměla vůbec řídit.“

„Jsem opatrná.“

„Ne, nejste.“

„No tak ti ostatní jsou,“ řekla lehkomyšlně.

„Co to má s tím dělat?“

„Vyhnou se mi,“ trvala na svém. „Aby došlo k nehodě, k tomu musí být dva.“

„Co když se setkáte s někým tak lehkomyšlným, jako jste sama?“

„To se doufám nikdy nestane,“ odpověděla. „Nenávidím lehkomyšlné lidi. Proto se mi líbíte.“

Hleděla šedýma, ve slunci mžikajícíma očima přímo před sebe, ale přesto s rozmyslem změnila náš vzájemný vztah a na okamžik jsem si myslel, že ji miluji. Ale myslí mi to pomalu a jsem plný vnitřních zásad, které působí na mé touhy jako brzdy, a věděl jsem, že se nejdřív musím doma nadobro dostat z toho zmatku. Psal jsem jednou týdně dopisy, podpisoval jsem je „Tvůj milující Nick“ a nedokázal jsem přitom myslet na nic jiného než na to, jak když ta dívka hraje tenis, objeví se jí nad horním rtem slabý knírek potu. Přece však mezi námi byla jakási neurčitá dohoda, kterou bylo nutno taktně zrušit, než budu volný.

Každý podezírá sám sebe alespoň z jedné základní ctnosti, a moje je: jsem jedním z mála počestných lidí, jaké jsem kdy znal.

Kapitola IV

Za nedělního rána, kdy ve vesničkách na pobřeží vyzváněly kostelní zvony, svět a jeho milenka se vracely do Gatsbyho domu a rozjařeně se mihotaly po trávníku.

„Pašuje lihoviny,“ říkaly mladé dámy pohybující se kdesi mezi jeho koktajly a květinami. „Kdysi zabil člověka, který přišel na to, že je Hindenburgův synovec a čertův bratranec z druhého kolena. Zlatíčko, podej mi růži a nalej mi ještě kapku do tamhleté křišťálové sklenice.“

Jednou jsem si napsal do prázdných políček jízdniho řádu jména těch, kteří onoho léta jezdili ke Gatsbymu. Dnes je to starý jízdni řád, rozpadá se ve hřbetě a je nadepsán *Jízdní řád platný od 5. července 1922*. Ale ještě lze přečíst zašlá jména, která povědí víc než moje všeobecná tvrzení o lidech, kteří přijímali Gatsbyho pohostinství a skládali mu rafinovaný hold tím, že o něm vůbec nic nevěděli.

Z Východního Vejce jezdili Chester Becker s manželkou a Lee-chovi a jakýsi Blunsen, kterého jsem znal z Yale, a doktor Webster Civet, jenž se vloni v létě utopil nahoře v Maine. A Hornbeamovi a Willie Voltaire se ženou a celý rod Blackbucků, kteří se vždy shromáždili někde v koutě a na každého, kdo se k nim přiblížil, ohrnovali nosy jako kozy. A Ismayovi a Chrystieovi (či spíše Hubert Auerbach a žena pana Chrystieho) a Edgar Beaver, jehož vlasy prý jednoho zimního odpoledne zčistajasna a bez důvodu zbělely jako mléko.

Clarence Endive byl, pokud se pamatuji, z Východního Vejce. Přijel pouze jednou v krátkých bílých kalhotách a porval se na zahradě s nějakým vandrákem, kterému se říkalo Etty. Ze vzdálenějšího konce ostrova přijeli Cheadleovi a O. R. P. Schraeder se ženou a Stonewall Jackson Abraham s paní z Georgie a Fishguardovi a Ripley Snell

s paní. Snell tam byl tři dni před tím, než ho zavřeli; ležel tak opilý na šterkové vozovce, že auto paní Ulyssa Swetta mu přejelo pravou rukou. Dancieové jezdili taky a S. B. Whitebait, jemuž bylo dobře přes šedesát, a Maurice A. Flink a Hammerheadovi a Beluga, který dovážel tabák, a Belugova děvčata.

Ze Západního Vejce jezdili Poleovi a Mulreadovi a Cecil Roebuck a Cecil Schoen a státní senátor Gulick a Newton Orchid, kterému patřila většina akcí filmové společnosti Par Excellence, a Eckhaust a Clyde Cohen a Don S. Schartze mladší a Arthur McCarty, kteří všichni měli něco společného s filmem. A Catlipovi a Bembergovi a G. Earl Muldoon, bratr toho Muldoona, který potom uškrtil svou ženu. Chodil tam ten mecenáš Da Fontano a Ed Legros a James B. („Čertův chlapík“) Ferret a De Jongsovi a Ernest Lilly – ti jezdili za hazardní hrou, a když se Ferret objevil na zahradě, znamenalo to, že je nasuchu a že Spojené dopravní budou muset druhý den něco vydělat.

Nějaký Klipspringer tam chodil tak často a zůstával tam tak dlouho, že se mu začalo říkat „strávník“ – pochybuji, že měl nějaký jiný domov. Z lidí od divadla tam bývali Gus Waize a Horace O'Donavan a Lester Myer a George Duckweed a Francis Bull. Z New Yorku byli také Chromeovi a Blackhyssonovi a Dennickerovi a Russel Betty a Corriganovi a Kelleherovi a Dewerovi a Scullyovi a S. W. Belcher a Smirkeovi a mladý Quinns, nyní rozvedený, a Henry L. Palmetto, který se zabil tím, že skočil pod vlak podzemní dráhy na Times Square.

Benny McClenahan přijel vždycky se čtyřmi dívkami. Fyzicky to nebyly pokaždé tytéž, ale vypadaly do té míry jedna jako druhá, že se nevyhnutelně zdálo, že tam už byly dříve. Zapomněl jsem, jak se jmenovaly – Jacqueline, myslím, nebo Consuela nebo Gloria nebo Judy nebo June a jejich příjmení byla buď lahodná jména květin a měsíců, nebo tvrdší jména velkých amerických kapitalistů, a když je k tomu někdo donutil, doznávaly, že jsou jejich sestřenice.

Kromě těchhle všech se ještě pamatuji, že tam přijela alespoň jednou Faustina O'Brienová a Baedekerova děvčata a mladý Brewer, kterému ve válce ustřelili nos, a pan Albrucksburger a jeho snoubenka slečna Haagová, a Ardita Fitz-Petersová a pan P. Jewett, kdysi předák Americké legie, a slečna Claudia Hipová s mužem, o kterém se říkalo, že je to její šofér, a nějaký princ, kterému jsme říkali vévoda a jehož jméno, věděl-li jsem ho kdy vůbec, jsem zapomněl.

Všichni ti lidé jezdili onoho léta ke Gatsbymu.

Jednou ráno v devět hodin koncem července zahrnulo náhle Gatsbyho nádherné auto po kamenité vozovce k mému vchodu a jeho trojhlasý klakson ze sebe vychrlil útržek melodie. Bylo to poprvé, co mě navštívil, ačkoliv já jsem byl u něho na dvou večírcích, jel jsem v jeho kluzáku a na jeho naléhavé pozvání jsem hojně používal jeho pláže.

„Dobré jitro, kamaráde. Dnes obědváte se mnou a myslil jsem si, že bychom si mohli společně vyjet do města.“

Balancoval na blatníku auta s onou pohybovou vynalézavostí, jež je tak příznačně americká a pochází myslím z nedostatku tělesné práce či strnulého vysedávání v mládí, a ještě víc z beztvareho původu našich nervózních, sporadických her. Tato vlastnost ustavičně prorážela jeho obřadným chováním jako nějaký neklid. Nikdy nebyl úplně klidný; vždycky nějak poklepával nohou nebo netrpělivě otvíral a zavíral ruku.

Viděl, jak se s obdivem dívám na jeho auto.

„Je hezké, co, kamaráde?“ Seskočil, abych se mohl lépe podívat. „To jste ho ještě neviděl?“

Viděl jsem je. Všichni je viděli. Bylo sytě krémové barvy, zářilo niklem, tu a tam se po celé ohromné délce nadýmalo triumfálními kufry na klobouky, na večere a na nářadí, a tyčilo se na něm terasovitě bludiště ochranných skel, v nichž se mnohonásobně odráželo slunce. Usadili jsme se za mnoha vrstvami skla v jakémsi zeleném koženém skleníku a vyrazili jsme do města.

Za minulý měsíc jsem s ním mluvil snad šestkrát a ke svému zklamání jsem shledal, že mi nemá mnoho co říci. Můj první dojem, že je osobou nějak neurčitě významnou, se proto postupně vytratil a on se prostě stal majitelem přepychového zájezdního hotelu v sousedství.

A potom jsem zažil tu jízdu, jež mě přivedla do rozpaků. Nedoje-li jsme ještě do Západního Vejce a Gatsby už začal polykat konce svých elegantních vět a nerozhodně se poplácával po koleně v karamelovém obleku.

„Podívejte se, kamaráde,“ vybuchl neočekávaně. „Co si o mně vlastně myslíte?“

Trochu mě to ohromilo a začal jsem se všeobecnými vytáčkami, jaké si podobná otázka zaslouží.

„No dobře, povím vám něco o svém životě,“ přerušil mě. „Nechci, abyste měl o mně mylný názor, po všech těch historkách, které slyšíte.“

Byl si tedy vědom fantastických obvinění, která zpestřovala konverzaci v jeho síních.

„Řeknu vám jen svatou pravdu.“ Zvedl najednou pravou ruku, jako kdyby se dožadoval božího svědectví. „Jsem syn jedněch bohatých rodičů ze Středního západu – dnes už jsou všichni mrtví. Byl jsem vychován v Americe, ale studoval jsem v Oxfordu, protože tam po dlouhá léta všichni moji předkové studovali. Je to rodinná tradice.“

Podíval se na mne úkosem – a já věděl, proč Jordan Bakerová věří, že lže. S frází „studoval v Oxfordu“ si pospíšil nebo ji spolkl nebo přiškrtl, jako kdyby mu už předem dělala potíže. A o tuto pochybnost se celá jeho výpověď rozbila a já zaváhal, jestli s ním přece není něco trochu v nepořádku.

„Odkud ze Středního západu?“ zeptal jsem se jen tak mimochodem.

„Ze San Franciska.“

„Aha.“

„Všichni moji příbuzní zemřeli a já jsem zdědil spoustu peněz.“

Jeho hlas zněl slavnostně, jako by ho dosud pronásledovala vzpomínka na to náhlé vymření celého rodu. Chvilku jsem měl podezření, že si ze mne dělá dobrý den, ale pohled na něj mě přesvědčil o opaku.

„Potom jsem žil jako mladý rádža ve všech hlavních městech Evropy – v Paříži, v Benátkách, v Římě – sbíral jsem klenoty, hlavně rubíny, lovil jsem divokou zvěř, trošku jsem maloval, jen tak pro sebe, a snažil jsem se zapomenout na něco velmi smutného, co se mi přihodilo dávno předtím.“

Měl jsem co dělat, abych zadržel nedůvěřivý smích. Samy fráze byly tak otřepané, že nevyvolávaly žádnou představu kromě podivné postavy v turbanu, které se z každého póru sypou piliny a která pronásleduje tygra v Boloňském lesku.

„Potom přišla, kamaráde, válka. Byla to velká úleva a já jsem se usilovně snažil, abych zemřel, ale zdálo se, že můj život je začarován. Když to začalo, udělali ze mne nadporučíka. V Argonnském lese jsem postoupil se zbytky svého kulometného praporu tak daleko kupředu, že jsme měli po obou křídlech pŕlmílovou mezeru, přes kterou se pěchota nemohla dostat. Zůstali jsme tam dva dny a dvě noci, dvě stě třicet mužů se šestnácti Lewisovými kulomety, a když konečně pěchota přišla, našli mezi hromadami mrtvých zástavy tří německých divizí. Byl jsem povýšen na majora a všechny spojenecké vlády mi daly vyznamenání – dokonce i Černá Hora, malá Černá Hora dole u Jaderského moře!“

Malá Černá Hora! Zdůraznil ta slova a zakýval při nich s úsměvem hlavou. Ten úsměv dával najevo pochopení pro strastiplné dějiny Černé Hory a sympatie s udatnými boji černoohorského lidu. Plně oceňoval, jaký řetěz národních pohnutek přivedl to teplé srdíčko Černé Hory k takovému holdu. Moje nedůvěra se rozplynula v okouzlení; připadalo mi, že se letmo probírám hromadou časopisů.

Sáhl si do kapsy a do dlaně mi spadl kousek kovu, zavěšeného na stužce.

„To je ta medaile z Černé Hory.“

Kupodivu vypadal ten předmět věrohodně. „Orderi de Danilo“, zněl nápis v kruhu, „Montenegro, Nicolas Rex“.

„Obratťe to.“

„Major Jay Gatsby,“ četl jsem. „Za mimořádnou statečnost.“

„Tady mám ještě něco, co nosím pořád u sebe. Památka na dny v Oxfordu. Je to z nádvoří koleje Nejsvětější trojice – ten člověk nalevo ode mne je teď hrabě z Doncasteru.“

Byla to fotografie několika mladých lidí v bundách, okounějících v klenutém průchodu, jímž bylo vidět velké množství špičatých věží. Byl tam Gatsby – a vypadal o trochu, ne o mnoho, mladší – s kriketovou pálkou v ruce.

Tak to bylo všechno pravda. Viděl jsem tygří kožešiny, planoucí v jeho paláci na Velkém kanále; viděl jsem, jak otvírá skříňku s rubíny, aby v jejich rudě zářících hloubkách zmírnil trýzeň zlomeného srdce.

„Budu k vám dnes mít velkou prosbu,“ řekl a s uspokojením schoval své památky zpátky do kapsy, „a tak jsem si myslel, že byste měl o mně něco vědět. Nechtěl jsem, abyste si o mně myslel, že jsem jen tak někdo. Víte, obvykle přijdu na to, že jsem mezi samými cizinci, protože přelétávám z místa na místo a snažím se zapomenout na tu smutnou událost, která se mi přihodila.“ Zaváhal. „Uslyšíte o ní dnes odpoledne.“

„Při obědě?“

„Ne, dnes odpoledne. Zjistil jsem náhodou, že jdete se slečnou Bakerovou na čaj.“

„Chcete říci, že jste do slečny Bakerové zamilován?“

„Nejsem, kamaráde. Ale slečna Bakerová laskavě svolila, že s vámi o té věci promluví.“

Neměl jsem ani nejmenší potuchy, co je ta „věc“, ale spíš mě to otrávil, než zaujalo. Nepozval jsem Jordan Bakerovou na čaj proto,

abych s ní hovořil o panu Jay Gatsbym. Byl jsem si jist, že ta žádost bude něco úplně fantastického, a na okamžik jsem litoval, že jsem vůbec kdy vkročil na jeho přelidněný trávník.

Neřekl už ani slovo. Čím víc jsme se blížili k městu, tím byl odměřenější. Jeli jsme kolem Rooseveltova přístavu, kde jsme letmo zahlédli červeně opásané oceánské parníky, a uháněli jsme kolem zchátralých brlohů, vroubených tmavými výčepy, kde nikdy nebylo prázdno, plnými vybledlého pozlátka z roku devatenáct set a něco. Potom se kolem nás rozevěřelo údolí popela, a jak jsme projížděli kolem, zahlédl jsem letmo paní Wilsonovou, jak se dýchavičně, ale energicky lopotí u benzínové pumpy.

S blatníky rozpjatými jako křídla přenesli jsme se lehce přes půl Astorie – jen půl, poněvadž když jsme proklouzli kolem pilířů zvýšené dráhy, uslyšel jsem povědomé „puf-puf-puf“ motocyklu a vedle nás se objevil rozzuřený strážník.

„Dobrá, kamaráde,“ zvolal Gatsby. Zpomalili jsme. Vyňal z náprsní tašky bílý lístek a zamával mu s ním před očima.

„V pořádku,“ pronesl strážník a dotkl se letmo čepice. „Podruhé vás poznám, pane Gatsby. Promiňte!“

„Co to bylo?“ zeptal jsem se. „Fotografie z Oxfordu?“

„Jednou jsem měl příležitost prokázat laskavost komisaři a on mi posílá každý rok vánoční pozdrav.“

Přes velký most, kde mezi trámy probleskovalo slunce a neustále přeskakovalo po jedoucích vozech k městu, které se zvedalo za řekou v bílých hromadách a homolích cukru a bylo celé vystavěno pouhým přáním z peněz, které naprosto nepáchly. Uvidět město z Queensboroského mostu znamená vždycky uvidět město poprvé, kdy ještě slibuje otevřít člověku všechna tajemství a všechny krásy světa.

Minula nás mrtvola v pohřebním voze s hromadou květin, za ním jely dva vozy se staženými záclonami a ještě několik pestřejších vozů s přáteli. Přátelé se na nás podívali tragickýmá očima a měli

krátké horní rty jihovýchodních Evropanů a já jsem byl rád, že součástí jejich pochmurného svátku byl i pohled na Gatsbyho nádherné auto. Když jsme uháněli přes Blackwellský ostrov, přejela kolem nás limuzína řízená bílým šoférem, ve které seděli tři elegantní černoši, dva šviháci a dívka. Hlasitě jsem se zasmál, jak na nás vyvalili bělmo očí v pyšném souperství.

„Teď, když jsme se dostali přes most, je možné všechno,“ myslil jsem si; „úplně všechno...“

I Gatsby byl možný, bez jakéhokoliv zvláštního zázraku.

Řvoucí poledne. V dobře větraném sklípku na Dvačtyřicáté ulici jsem se sešel s Gatsbym u oběda. Očima, které ze sebe mrkáním setřásaly zář ulice venku, jsem ho vyhrabal z nejasné předsíně, kde hovořil s nějakým jiným mužem.

„Tohle je můj přítel pan Wolfsheim, pane Carrawayi.“

Malý žid s rozpláclym nosem pozvedl velkou hlavu a pohlédl na mne; z obou nosních dírek mu bujely dva pěkné chomáčky chloupků. Za chvíli jsem v polotmě objevil jeho drobounká očka.

„Tak jsem se na něj podíval,“ řekl pan Wolfsheim a podával mi vážně ruku, „a co myslíte, že jsem udělal?“

„Co?“ zeptal jsem se zdvořile.

Ale zřejmě to nepatřilo mně, poněvadž mou ruku pustil a obrátil svůj výrazný nos na Gatsbyho.

„Podal jsem ty peníze Katspaughovi a řekl jsem: ‚Dobrá, Katspaughu, nedávej mu ani halíř, dokud nezavře hubu.‘ Zavřel ji na to tata.“

Gatsby nás vzal oba pod paždí a odvedl nás do restaurace, načež pan Wolfsheim spolkl novou větu, kterou právě začínal, a pohroužil se do náměsíčné nepřítomnosti.

„Whisky se sodou?“ zeptal se číšník.

„Tohle je hezká restaurace,“ řekl pan Wolfsheim a podíval se na presbyteriánské nymfy na stropě. „Ale ta přes ulici se mi líbí víc!“

„Ano, whisky se sodou,“ přisvědčil Gatsby a potom pravil k panu Wolfsheimovi: „Tam je moc horko.“

„Ano – horko a je malá,“ řekl pan Wolfsheim, „ale plná vzpomínek.“

„Co je to za podnik?“ zeptal jsem se.

„Stará Metropole.“

„Stará Metropole,“ dumal pan Wolfsheim ponuře. „Plná mrtvých tváří, které se nevrátí. Plná přátel, kteří se už nikdy neobjeví. Co budu živ, nezapomenu na tu noc, kdy tam zastřelili Rosyho Rosenthala. Bylo nás šest u stolu a Rosy celý večer jedl a pil. Když bylo skoro ráno, přišel k němu číšník s takovým divným výrazem a povídá, že s ním chce venku někdo mluvit. ‚Dobře,‘ povídá Rosy a začíná se zvedat a já jsem ho stáhl zpátky na židli.

„Ať ti zmetkové přijdou sem, když s tebou chtějí mluvit, Rosy, ale opovaž se jít ven z téhle místnosti.“

Byly tenkrát čtyři hodiny ráno, a kdybychom byli vytáhli rolety, byli bychom viděli denní světlo.“

„Šel?“ zeptal jsem se nevinně.

„Samozřejmě, že šel.“ Nos pana Wolfsheima na mne rozhorleně zablýskal. „Otočil se ve dveřích a povídá: ‚Ať mi ten číšník neodnese kávu!‘ Pak vyšel ven na chodník a oni ho střelili třikrát do plného břicha a ujeli.“

„Čtyři z nich pak dostali elektrické křeslo,“ vzpomněl jsem si.

„S Beckerem pět.“ Nosní dírky se ke mně se zájmem otočily. „Slyšel jsem, že sháníte nějaké kšeftíčky.“

Souvislost těchto dvou poznámek byla zarážející. Gatsby odpověděl za mne:

„Ale ne,“ vykřikl, „to není ten člověk.“

„Ne?“ zdálo se, že pana Wolfsheima to zklamalo.

„To je jenom můj přítel. Řekl jsem vám, že o tamtom si promluvíme jindy.“

„Promiňte,“ řekl pan Wolfsheim, „to jsem se spletl.“

Přinesli šťavnatou haši a pan Wolfsheim zapomněl na sentimentální atmosféru staré Metropole a začal jíst, dravě a hrozně delikátně. Těkal přitom očima pomalu kolem dokola po místnosti – uzavřel ten oblouk tím, že se obrátil, aby si mohl prohlédnout lidi přímo za sebou. Myslím, že kdybych tam byl nebyl, byl by vrhl krátký pohled i pod stůl.

„No tak, kamaráde,“ řekl Gatsby a naklonil se ke mně, „obávám se, že jsem vás dnes ráno v autě trochu rozzlobil.“

Zase se objevil ten úsměv, ale tentokrát jsem mu nepodlehl.

„Nemám rád tajnosti,“ odpověděl jsem, „a nechápu, proč s tím nepřijdete rovnou a neřeknete mi, co chcete. Proč to má všechno jít přes slečnu Bakerovou?“

„Ale ne, není to nic, s čím by se člověk musel schovávat,“ ujišťoval mě. „Víte, slečna Bakerová je velká sportovkyně a neudělala by nikdy nic, co by nebylo správné.“

Najednou se podíval na hodinky, vyskočil a vyběhl z místnosti a zanechal mě u stolu s panem Wolfsheimem.

„Musí volat,“ řekl pan Wolfsheim, sleduje ho očima. „Fajn chlap, co? Hezký na pohled, a perfektní džentlmen.“

„Zajisté.“

„Studoval v Oxfordu.“

„Aha.“

„Chodil na oxfordskou univerzitu v Anglii. Znáte oxfordskou univerzitu?“

„Slyšel jsem o ní.“

„Je to jedna z nejslavnějších univerzit na světě.“

„Vy znáte Gatsbyho už dlouho?“ zeptal jsem se.

„Několik let,“ odpověděl s uspokojením. „Měl jsem to potěšení seznámit se s ním hned po válce. Ale nemluvil jsem s ním ani hodinu a hned jsem věděl, že mám před sebou dobře vychovaného člověka. Řekl jsem si: ‚To je člověk, jakého každý rád zavede domů a představí ho matce a sestře.‘ Odmlčel se. ‚Vidím, že se mi díváte na knoflíčky u manžet.‘“

Nedíval jsem se na ně, ale teď jsem se podíval. Byly z podivně povědomých kousků slonoviny.

„Lidské stoličky, prvotřídní kousky,“ informoval mě.

„Cože!“ prohlédl jsem si je. „To je velmi zajímavý nápad.“

„To jo.“ Povytláhl si rukávy pod kabátem. „Jo, Gatsby je s ženskými strašně opatrný. Na kamarádovu ženu by se ani nepodíval.“

Když se předmět této instinktivní důvěry vrátil ke stolu a usadil se, pan Wolfsheim do sebe hodil kávu a zvedl se.

„Pochutnal jsem si na obědě,“ řekl, „a teď vám, mládenci, uteču, než mě tady začnete mít plné zuby.“

„Žádné spěchy, Meyer,“ řekl Gatsby bez nadšení. Pan Wolfsheim zvedl ruku, jako by nám žehnal.

„Jste velmi laskaví, ale já patřím k jiné generaci,“ prohlásil slavnostně. „Jen si tu sed'te a povídejte si o tom vašem sportu a o slečnách a –“ Doplnil pomyslné slovo dalším mávnutím ruky. „Co se mě týče, je mi padesát let a nebudu se vám už vnucovat.“

Když nám podával ruku a otáčel se, tragický nos se mu třásl. Nevěděl jsem, jestli jsem neřekl něco, co by ho urazilo.

„Někdy je hrozně sentimentální,“ vysvětloval Gatsby. „Dnes má jeden ze svých sentimentálních dnů. Je to taková newyorská figurka. Má na Broadwayi domovské právo.“

„Co je vlastně zač, herec?“

„Ne.“

„Zubař?“

„Meyer Wolfsheim? Ne, je to hazardní hráč.“ Gatsby zaváhal a potom chladně dodal: „Je to ten člověk, který tenkrát v roce 1919 zfixloval výsledky v baseballové lize.“

„Zfixloval výsledky v baseballové lize?“ opakoval jsem.

Ta myšlenka mě ohromila. Ovšemže jsem si vzpomněl, že v roce 1919 byly výsledky v baseballové lize podplaceny, ale kdyby mi to někdy předtím vůbec přišlo na mysl, byl bych na to myslil jen jako na věc, která se prostě stala, jako na poslední článek nějakého

nevyhnutelného řetězu. Nikdy mě nenapadlo, že by si jeden člověk mohl začít zahrávat s důvěrou padesáti miliónů lidí – s cílevědomostí lupiče, který páčí nedobytnou pokladnu.

„Jak k tomu přišel, že to udělal?“ zeptal jsem se po chvíli.

„Viděl prostě příležitost.“

„A proč není za mřížemi?“

„Nemohou na něho, kamaráde. Má za ušima.“

Trval jsem na tom, že zaplatím účet. Když mi číšník přinesl nazpět, zahlédl jsem na druhém konci nabitě místnosti Toma Buchanana.

„Pojďte na chvíli se mnou,“ řekl jsem, „musím se pozdravit s jedním známým.“

Když nás Tom uviděl, vyskočil a vyběhl nám několik kroků naproti.

„Kde pořád vězíš?“ dychtivě vyzvídal. „Daisy zuří, že jsi nezavolał.“

„To je pan Gatsby, pan Buchanan.“

Podali si ruce, krátce je stiskli a na Gatsbyho tváři se objevil neznámý napjatý a rozpačitý výraz.

„Jak se vlastně máš?“ zeptal se mě Tom. „Jak to, že jsi jel na oběd tak daleko?“

„Obědval jsem s panem Gatsbym.“

Otočil jsem se na pana Gatsbyho, ale ten už tam nebyl.

Jednou v říjnu v roce devatenáct set sedmnáct – (řekla Jordan Bakerová tenkrát odpoledne, sedíc vzpřímená na židli v čajovně pod širým nebem v hotelu Plaza, jako by měla v zádech pravítka) – jsem se procházela z místa na místo, kousek po chodníku, kousek po trávníku. Radši jsem chodila po trávníku, protože jsem měla boty z Anglie s gumovými knoflíky na podrážkách, které se zapichovaly do měkké půdy. Měla jsem na sobě také novou kostkovanou sukni, která trochu vlála ve větru, a vždycky, když zavlála, červenobílo-modré prapory na žerdi před domy se napjaly a ztuhly a s nesouhlasem se ozvaly *tak-tak-tak*.

Ten největší prapor a největší trávník patřil k domu Daisy Fayové. Bylo jí právě osmnáct, o dva roky víc než mně, a byla daleko nejznámější ze všech mladých děvčat v Louisvillu. Oblékala se do bílého a měla malý bílý roadster a po celý boží den zvonil u nich telefon a vzrušení mladí důstojníci z Camp Tayloru se dožadovali privilegia, aby si ji na ten večer mohli vyhradit pro sebe. „Aspoň na hodinku!“

Když jsem tenkrát ráno přišla k jejímu domu, bílý roadster stál u chodníku a ona v něm seděla s poručíkem, kterého jsem ještě nikdy neviděla. Byli do sebe tak zabráněni, že mě neviděla, až jsem byla pět stop od nich.

„Nazdar, Jordan,“ nečekaně zvolala. „Pojď sem, prosím tě.“

Zalichotilo mi, že se mnou chce mluvit, protože jsem ji ze všech starších děvčat obdivovala nejvíc. Ptala se mě, jestli jdu do Červeného kříže dělat obvazy. Šla jsem. Tak jestli prý bych tam vyřídila, že ona dnes nemůže přijít? Když Daisy mluvila, díval se na ni důstojník tak, jak si každá dívka přeje, aby se na ni muž někdy díval, a já se dodnes pamatuju na tu příhodu proto, poněvadž se mně to zdálo romantické. Jmenoval se Jay Gatsby a já jsem ho od té doby celé čtyři roky nespatriřila – ani když jsem se s ním setkala na Long Islandu, neuvědomila jsem si, že je to tentýž člověk.

To se stalo v roce devatenáct set sedmnáct. Rok nato jsem měla sama několik kavalírů a začala jsem hrát v turnajích, takže jsem Daisy moc často nevidala. Stýkala se s trošku staršími lidmi – jestli se vůbec s někým stýkala.

Šířily se o ní divoké zvěsti, jak prý ji matka jednou v zimě v noci přistihla, jak si balí věci, protože chtěla odjet do New Yorku a rozloučit se s nějakým vojákem, který odjížděl za moře. Důrazně jí v tom zabránili, ale nemluvila pak s rodinou po několik týdnů. Potom už nechodila s vojáky, jenom s několika plochonohými, krátkozrakými mladými muži z města, kteří se na vojnu vůbec nemohli dostat.

Příští podzim byla už zase veselá, veselá jako vždycky. Po příměří ji poprvé uvedli do společnosti a v únoru se prý zasnoubila

s nějakým člověkem z New Orleansu. V červnu se vdala za Toma Buchanana z Chicaga s tak velkou nádherou, jakou v Louisvillu do té doby neviděli. Přijel se stovkou lidí ve čtyřech soukromých autokarech a najal si celé poschodí v hotelu Muhlbach a den před svatbou jí dal šňůru perel, které měly cenu tři sta padesát tisíc dolarů.

Já jsem byla za družičku. Přišla jsem k ní do pokoje půl hodiny před svatební hostinou a zastihla jsem ji nataženou na posteli, půvabnou v květovaných šatech jako červnová noc a opilou jako švestka. V jedné ruce měla láhev sauternského a v druhé dopis.

„Můžeš mi gratulovat,“ zamumlala. „V životě jsem ještě nepila, ale je to báječné.“

„Co je ti, Daisy?“

Polekala jsem se, to vám řeknu; do té doby jsem nikdy neviděla děvče v takovém stavu.

„Tumáš, miláčku.“ Šmátrala v koši na papír, který měla u sebe na posteli, a vytáhla šňůru perel. „Vem je dolů a vrať je, komu patří. Řekni všem, že si to Daisy rozmyslela. Řekni: Daisy si to rozmyslela!“

Dala se do pláče – plakala a plakala. Běžela jsem ven a chytila jsem služebnou její matky, zamkly jsme dveře a strčily jsme ji do studené vody. Nechtěla pustit ten dopis. Vzala si ho s sebou do vany a zmačkala ho do malé mokré kuličky, a teprve když viděla, že se rozpadá na kousky jako sníh, dovolila mi, abych ho nechala v misce na mýdlo.

Ale neřekla už ani slovo. Daly jsme jí čpavek a na čelo led, vecpaly jsme ji zase do šatů a za půl hodiny nato, když jsme vycházely z pokoje, měla zase perly kolem krku a bylo po všem. Druhý den v pět hodin si vzala Toma Buchanana a nehnula přitom ani brvou a vydala se na tříměsíční cestu po Tichém oceáně.

Viděla jsem je v Santa Barbaře, když se vrátili, a myslela jsem, že jsem ještě nikdy neviděla děvče tak zblázněné do svého muže. Když odešel na minutku z pokoje, rozhlížela se celá nesvá a s nanejvýš nepřítomným výrazem říkala: „Kam šel Tom?“ tak dlouho, dokud ho

nespatřila jít do dveří. Sedávala nekonečně dlouho na pláži s jeho hlavou v klíně, prsty mu hladila oči a dívala se na něj s bezedným nadšením. Bylo to dojemné, když je člověk viděl pohromadě – svá dělo ho to, aby se tiše a okouzleně zasmál. To bylo v srpnu. Týden potom, co jsem odjela ze Santa Barbary, narazil Tom jednou v noci cestou do Ventury do nákladního auta a urazil si přední kolo. Dívka, která byla s ním, se také dostala do novin, protože si zlomila ruku, byla to jedna pokojská z hotelu v Santa Barbaře.

V dubnu příštího roku se Daisy narodila holčička a odjeli na rok do Francie. Jednou na jaře jsem je viděla v Cannes a později v Deauville a potom se vrátili do Chicaga, aby se usadili. Jak víte, Daisy byla v Chicagu hodně známá. Stýkali se s rozmařilou společností, všichni byli mladí a divocí, ale ona z toho vyšla s naprosto dokonalou pověstí. Snad proto, že nepije. Je to veliká výhoda, když mezi lidmi, kteří pijí hodně, člověk nepije. Může držet jazyk za zuby, a co víc, může si své drobné výstřednosti načasovat na chvíli, kdy jsou všichni ostatní slepí, takže buď nevidí, nebo je jim to jedno. Možná že se Daisy vůbec nikdy nepouštěla do nějakých dobrodružství – ale v tom jejím hlase je něco...

No, asi před šesti týdny uslyšela Gatsbyho jméno po letech poprvé. To tehdy, když jsem se vás zeptala – pamatujete se? – jestli znáte Gatsbyho ze Západního Vejce. Když jste odešel domů, přišla do mého pokoje, vzbudila mě a řekla: „Jakého Gatsbyho?“, a když jsem ho popsala – napůl jsem přitom spala –, řekla strašně podivným hlasem, že to musí být člověk, kterého znala. Teprve pak jsem si dala dohromady tohoto Gatsbyho s důstojníkem v jejím bílém voze.

Když Jordan Bakerová skončila své vyprávění, byli jsme už asi půl hodiny z hotelu Plaza a projížděli jsme v kočáře Ústředním parkem. Slunce už zapadlo za vysoké činžovní domy filmových hvězd západních „Padesátek“ a jasné hlasy holčiček, shromážděných už jako cvrčkové v trávě, se ozývaly horkým soumrakem:

*„Já jsem ten šejk z Arábie.
Pro mne tvoje srdce bije.
Až ti spánek oči sklízí,
do stanu se k tobě vplížím —“*

„To byla zvláštní náhoda,“ řekl jsem.

„To nebyla vůbec žádná náhoda.“

„Proč ne?“

„Ten dům Gatsby koupil, aby měl Daisy hned za zálivem.“

Tak to nebyly pouze hvězdy, k nimž vzhlížel oné červnové noci. Náhle přede mnou stál jako živý, jako by se vyloupil z lůna své bezúčelné nádhery.

„Rád by věděl,“ pokračovala Jordan, „jestli k vám pozvete někdy odpoledne Daisy a dovolíte mu, aby přišel také.“

Skromnost tohoto požadavku mnou otrásla. Čekal pět let a koupil palác, v němž světlo hvězd rozdílil náhodným múrám – jen aby mohl jednou odpoledne přijít na zahradu k nějakému cizímu člověku.

„To jsem se tohle všechno musel dovědět dřív, než mohl požádat o takovou maličkost?“

„On se bojí, čekal už tak dlouho. Myslel si, že byste se mohl urazit. Víte, pod tou slupkou je přece jen chlap.“

Něco mě znepokojilo.

„Proč neřekl vám, abyste sjednala schůzku?“

„Chce, aby viděla jeho dům,“ vysvětlovala. „A vy bydlíte hned vedle.“

„Aha!“

„Myslím, že napůl doufal, že jednou zabloudí na nějaký jeho večírek,“ pokračovala Jordan, „ale nepřišla nikdy. Potom se začal příležitostně vyptávat lidí, jestli ji neznají, a já jsem byla první, koho našel. Bylo to tenkrát, jak pro mne poslal na tom tanečním večírku, a měl jste to slyšet, jak dlouho a všelijak oklikou kolem toho chodil.“

Já mu ovšem hned navrhla oběd v New Yorku a myslila jsem, že se zblázní:

„Nechci dělat nic nepřijatelného!“ říkal stále. „Chci se s ní sejít rovnou tady u sousedů.“

Když jsem řekla, že jste Tomův osobní přítel, chtěl se celého toho nápadu vzdát. Neví toho o Tomovi mnoho, ačkoliv říká, že už léta čte chicagské noviny pro případ, že by se mu snad podařilo zahlédnout Daisyino jméno.“

Byla už tma, a když jsme projížděli pod malým mostem, položil jsem ruku kolem Jordanina zlatého ramene, přitáhl jsem ji k sobě a pozval jsem ji na večeři. Najednou jsem už nemyslel na Daisy a na Gatsbyho, ale na tuto čistou, tvrdou, vyhraněnou osobu, jejíž oborem byla obecná skepse a jež se bezstarostně opírala o oblouk mé paže. V jakémsi zmalátnělém vzrušení mi v uších začala znít fráze: „Jsou pouze pronásledovaní a pronásledující, uhonění a příliš unavení.“

„A Daisy by měla mít něco ze života,“ zašeptala Jordan.

„Chce se s Gatsbym sejít?“

„Nesmí o tom vědět. Gatsby nechce, aby o tom věděla. Máte ji jenom pozvat na čaj.“

Přejeli jsme kolem stěny tmavých stromů a pak zazářila do parku fasáda Devětapadesáté ulice, hranol jemného bledého světla. Na rozdíl od Gatsbyho a Toma Buchanana neměl jsem žádnou dívku, jejíž odtělesněná tvář by se vznášela mezi tmavými římsami a oslepujícími reklamami, a tak jsem pevněji sevřel své objetí a přitáhl jsem děvče vedle mne blíž k sobě. Její bledá, vzdorovitá ústa se usmála, a tak jsem si ji přitáhl ještě blíž, tentokrát k obličeji.

Kapitola V

Když jsem přijel tu noc domů na Západní Vejce, na chvílku jsem se polekal, že mi hoří dům. Byly dvě hodiny a celé zákoutí poloostrova tonulo v záři světla, které neskutečně dopadalo na křoviny a tenkými záblesky klouzalo do dálky po drátech podél silnice. Když jsem zahrnul za roh, uviděl jsem, že je to Gatsbyho dům, osvětlený od sklepa až po střechu.

Nejdřív jsem myslel, že zase pořádá nějaký večírek, nějakou divokou hostinu, která vyvrcholila hrou na sardinky nebo na schovávanou po celém domě. Ale nebylo slyšet ani hlesu. Jenom vítr ve stromech, který foukal do drátů a v jehož poryvech světla zhasínala a zase se rozsvěcovala, jako kdyby dům mrkal do temnoty. Když můj taxík odsupěl, uviděl jsem Gatsbyho, jak jde ke mně přes trávník.

„U vás to vypadá jako na světové výstavě,“ řekl jsem.

„Opravdu?“ nepřítomně obrátil oči ke svému sídlu. „Jenom jsem letmo prohlížel některé pokoje. Pojd'te, pojedeme na Coney Island, kamaráde. V mém voze.“

„Je už moc pozdě.“

„Tak co kdybychom se vykoupali v bazénu? Celé léto jsem se v něm ani nesmočil.“

„Musím už jít spát.“

„Tak dobře.“

Čekal a díval se na mne s potlačovaným napětím.

„Mluvil jsem se slečnou Bakerovou,“ řekl jsem po chvíli. „Zítřka zavolám Daisy a pozvu ji k sobě na čaj.“

„No dobře,“ řekl nedbale. „Nechci vás obtěžovat.“

„Který den by se vám hodil?“

„Který den by se hodil *vám*?“ opravil mě rychle. „Víte, nechci vás obtěžovat.“

„Co pozítří?“

Chvíli uvažoval. Potom zaváhal:

„Chci dát posekat trávu,“ řekl.

Oba jsme se podívali dolů na trávu – tam, kde končil můj ježatý trávník, byla ostrá čára a začínala tmavší udržovaná plocha jeho trávniku. Měl jsem dojem, že má na mysli moji trávu.

„Ještě je tu jedna maličkost,“ řekl neurčitě a zaváhal.

„Chtěl byste to radši o několik dní odložit?“ zeptal jsem se.

„Ne, to ne. Aspoň –“ Potýkal se s tím, jak začít.

„No, myslil jsem, no podívejte, kamaráde, vy si moc nevyděláte, že ne?“

„Moc ne.“

Zdálo se, že ho to povzbudilo, a pokračoval s větší důvěrou.

„Myslil jsem si, že ne, když mi prominete – víte, já se trochu zabývám obchodem jako vedlejším zaměstnáním, jen tak mimochodem. A myslil jsem si, že jestli nevyděláváte mnoho – prodáváte cenné papíry – že, kamaráde?“

„Pokouším se.“

„No, to by vás zajímalo. Nezabralo by vám to mnoho času a mohl byste si přijít na pěkné peníze. Je to náhodou dost důvěrná záležitost.“

Dnes si uvědomuji, že za jiných okolností mohl ten rozhovor být jedním z rozhodujících okamžiků mého života. Ale jelikož mi to nabídl zřejmě a neomaleně za službu, kterou jsem mu měl prokázat, nezbývalo, než ho odbýt.

„Mám plné ruce práce,“ řekl jsem. „Jsem vám zavázán, ale nemohu už žádnou jinou vzít.“

„Nemusil byste být v žádném obchodním spojení s Wolfsheimem.“ Zřejmě myslel, že váhám před „kšeftičky“, o nichž byla řeč při obědě, ale ujistil jsem ho, že se mýlí. Čekal ještě okamžik v naději, že se dám do řeči, ale byl jsem příliš pohroužen v myšlenky, abych na to nějak reagoval, a tak odešel neochotně domů.

Ten večer mě naladil bezstarostně a šťastně. Myslím, že jsem usnul jako pařez, sotva jsem vešel do dveří. Takže nevím, jestli

Gatsby jel na Coney Island nebo ne, nebo jak dlouho ještě „letmo prohlížel pokoje“, zatímco jeho dům zářil křiklavě dál. Druhý den ráno jsem zatelefonoval Daisy z kanceláře a pozval jsem ji na čaj.

„Neber s sebou Toma,“ varoval jsem ji.

„Co?“

„Neber Toma.“

„Kdo je to ‚Tom‘?“ zeptala se nevinně.

Ten den, na kdy jsme se smluvili, lilo jako z konve. V jedenáct hodin zaklepal u domovních dveří člověk v plášti do deště, táhl za sebou žací strojek a řekl, že ho poslal pan Gatsby, aby mi posekal trávu. To mi připomnělo, že jsem zapomněl říci své Fince, aby se vrátila, a tak jsem jel do vesnice na Západní Vejce; hledal jsem ji ve vlhkých, bíle omítnutých uličkách a koupil jsem pár šálků, citrónů a květin.

Květin nebylo třeba, neboť ve dvě hodiny přijel od Gatsbyho celý skleník s nesčetnými květináči a koši. Za hodinu se nervózně otevřely domovní dveře a Gatsby v bílém flanelovém obleku, stříbrošedé košili a zlatě zbarvené vázance spěšně vešel. Byl bledý a pod očima měl tmavé kruhy od nevyspání.

„Všechno v pořádku?“ zeptal se ihned.

„Tráva vypadá pěkně, jestli myslíte to.“

„Jaká tráva?“ zeptal se bezmyšlenkovitě. „Aha, tráva na dvoře.“ Podíval se na ni oknem, ale soudě podle jeho výrazu, myslím, že nic neviděl.

„Vypadá velmi dobře,“ poznamenal neurčitě. „V jedněch novinách stálo, že asi ve čtyři hodiny má přestat pršet. Myslím, že to bylo v *Journalu*. Máte všechno, co potřebujete k – čaji?“

Zavedl jsem ho do spižírny, kde se trochu vyčítavě podíval na Finku. Společně jsme si prohlédli dvanáct citrónových dortíků z lahůdkářství.

„Bude to stačit?“ zeptal jsem se.

„Jistě, jistě! Jsou prima!“ a dutě dodal, „...kamaráde.“

Děšť se kolem půl čtvrté proměnil ve vlhkou mlhu, kterou občas jako rosa protékaly průhledné kapičky. Gatsby si prázdným pohledem prohlížel výtisk Clayova *Národního hospodářství* a trhl sebou, kdykoliv Finčiny kroky otřásly podlahou v kuchyni, a občas pohlédl k zamíženým oknům, jako by se venku odehrávala řada neviditelných a děsivých událostí. Konečně vstal a sdělil mi nejistým hlasem, že půjde domů.

„Pročpak?“

„Nikdo na čaj nepřijde. Je už pozdě!“ podíval se na hodinky, jako kdyby ho bylo naléhavě třeba někde jinde. „Nemohu čekat celý den.“

„Neblázněte; jsou teprve za dvě minuty čtyři.“

Sedl si zničeně, jako kdybych do něho byl strčil, a současně se ozval zvuk motoru, jenž zahýbal do mé uličky. Oba jsme vyskočili a já vyšel na dvorek, sám trochu znervóznělý.

Pod holými šerfíky, ze kterých okapávala voda, přijíždělo po cestě velké otevřené auto. Zastavilo se. Z Daisyina obličej, skloněného ke straně pod třírohým levandulovým kloboukem, na mne zazářil nadšený veselý úsměv.

„To opravdu bydlíš tady, drahoušku?“

Vzrušující vlnky jejího hlasu působily v dešti jako divoký, posilující lék. Musel jsem chvíli sledovat jejich klesající a stoupající zvuk pouze sluchem, než jsem si uvědomil, co vlastně říká. Mokry pramének vlasů jí padl přes tvář, jako by ji někdo přetřel modrou barvou, a když jsem ji vzal za ruku, abych jí pomohl z vozu, měla ji mokrou a leskly se na ní kapky.

„Zamiloval ses do mě,“ zašeptala mi do ucha, „nebo proč jsem měla přijít sama?“

„To je tajemství zámku Rackrent. Řekni šoférovi, aby odjel někam hodně daleko a hodinu tam zůstal.“

„Přijedte za hodinu, Ferdie.“ A potom zamumlala vážně: „Jmenuje se Ferdie.“

„Nevráží se mu benzín do nosu?“

„Myslím, že ne,“ řekla nevinně. „Proč?“

Šli jsme dovnitř. K mému ohromnému překvapení v pokoji nikdo nebyl.

„Tohle je teda legrace,“ vykřikl jsem.

„Co je legrace?“

Otočila hlavu, protože někdo lehce, důstojně zaklepal na domovní dveře. Šel jsem a otevřel jsem. Stál tam v kaluži vody k smrti bledý Gatsby s rukama ponořenýma jako závaží hluboko do kapes kabátu a díval se mi tragicky do očí.

S rukama pořád v kapsách mě obešel a vkročil do haly, otočil se prudce, jako by byl na drátku, a zmizel v obývacím pokoji. Nebyla to ani trochu legrace. Přirazil jsem dveře před sílícím deštěm a cítil jsem, jak mi srdce hlasitě bije.

Půl minuty se nic neozvalo. Potom jsem slyšel z obývacího pokoje jakýsi přidušený šepot a útržek smíchu, a potom zazněl jasně a uměle Daisyin hlas.

„Jsem opravdu strašně ráda, že vás zase vidím.“

Pauza; trvala hrozně dlouho. Neměl jsem v hale co dělat, tak jsem vešel do pokoje.

Gatsby s rukama pořád v kapsách se opíral o krb a násilně předstíral nenucenost, dokonce nudu. Hlavu zvrátil tak dozadu, že se opírala o ciferník starých krbových hodin, a jak tak stál, hleděl roztržitýma očima na Daisy, která seděla vyděšená, ale půvabná na okraji tvrdé židle.

„Známe se z dřívějšíka,“ zašeptal Gatsby. Na chvíli na mně spočinul očima a rty se mu rozevřely, jak se pokusil bezúspěšně o úsměv. Naštěstí se v tomto okamžiku hodiny pod tlakem jeho hlavy nebezpečně naklonily, a tak se otočil a chytil je třesoucími se prsty a postavil zpátky na místo. Potom si strnule sedl, opřel se loktem o opěradlo pohovky a bradu si podepřel dlaní.

„Promiňte mi to s těmi hodinami,“ řekl.

Mně samému vyvstal na obličejí hluboký, tropický ruměnc. Nemohl jsem si dodat odvahy ani k jediné otřepané frázi z těch tisíců, které se mi honily hlavou.

„Jsou to staré hodiny,“ řekl jsem jim nesmyslně.

Myslím, že chvíli jsme všichni věřili, že se na podlaze rozbily na kousky.

„Už léta jsme se neviděli,“ řekla Daisy hlasem co možná nejhostejnějším.

„V listopadu to bude pět let.“

Automatický ráz Gatsbyho odpovědi nás všechny znovu alespoň na minutu umlčel. Navrhl jsem zoufale, jestli by mně nepomohli uvařit v kuchyni čaj, čímž jsem je oba postavil na nohy, ale vtom jej ďábelská Finka přinesla na podnose.

Ve vítaném zmatku šálků a dortů se vytvořila jakási přijatelná konvence. Z Gatsbyho se stal stín, mluvili jsme jen já a Daisy a on se díval svědomitě z jednoho na druhého napjatým a nešťastným pohledem. Jelikož však tento klid nebyl sám o sobě účelem, omluvil jsem se při první vhodné příležitosti a zvedl jsem se.

„Kam jdete?“ zeptal se okamžitě Gatsby poplašen.

„Přijdu hned.“

„Musím s vámi o něčem mluvit, než odejdete.“

Hnal se za mnou do kuchyně, zavřel dveře a zničeně zašeptal: „Panebože!“

„Co je vám?“

„Je to strašný omyl,“ řekl a vrtěl hlavou, „strašný, strašný omyl.“

„Jste prostě v rozpacích, to je všechno,“ a našťěstí jsem dodal: „Daisy je také v rozpacích.“

„Je v rozpacích?“ opakoval nedůvěřivě.

„Zrovna tak jako vy.“

„Nemluvte tak nahlas.“

„Chováte se jako malý kluk,“ vybuchl jsem netrpělivě. „Nejen to, jste hrubý. Daisy tam sedí úplně sama.“

Zvedl ruku, aby mě zarazil, podíval se na mne tak vyčítavě, že jsem to dodnes nezapomněl, opatrně otevřel dveře a vrátil se do druhého pokoje.

Šel jsem ven zadem – stejně jako Gatsby, když před půlhodinou nervózně obešel dům – a běžel jsem se schovat pod ohromný sukovitý strom, jehož hustá koruna tvořila jakousi ochranu před deštěm. Zase lilo a můj nepravidelný trávník, pěkně oholený Gatsbyho zahradníkem, oplýval malými blátivými močály a prehistorickými bažinami. Kromě Gatsbyho ohromného domu nebylo zpod stromu nač se dívat, a tak jsem na něj zíral půl hodiny jako Kant na svou kostelní věž. Postavil ho nějaký sládek na počátku horečky „dobového stylu“ asi před desíti lety a říkalo se, že byl ochoten zaplatit na pět let domovní daň ze všech sousedních domků, když si jejich majitelé dají střechy pokrýt slámou. Snad to, že odmítli, zbavilo jeho plán „založit starý rod“ života – hned vzápětí zchátral a zemřel. Jeho děti prodaly dům s černým věncem ještě na dveřích. I když jsou Američané někdy ochotni, a dokonce dychtí stát se nevolníky, vždycky tvrdošíjně odmítali stát se venkovskými balíky.

Za půl hodiny vysvitlo zase sluníčko a na Gatsbyho cestu vjelo hokynářovo auto se zásobami k večeři pro služebnictvo – byl jsem si jist, že on sám nesní ani lžičku. Služebná začala otvírat hořejší okna jeho domu. Objevila se na okamžik v každém z nich, a když se nahýbala z velkého arkýře, plivla přemýšlivě do zahrady. Bylo načase, abych se vrátil. Dokud pršelo, znělo to jako tlumený zvuk jejich hlasů, který se zvedá a tu a tam vzkypí v prudké záplavě citů. Ale když se všechno znovu utišilo, cítil jsem, že stejné ticho zavládlo i v domě.

Vešel jsem – nejdříve jsem ovšem v kuchyni nadělal všemožný rámus, chybělo už jen, abych převrhl kamna, – ale myslím, že neslyšeli vůbec nic. Seděli každý na jednom konci gauče a dívali se na sebe, jako kdyby mezi nimi padla nebo visela ve vzduchu nějaká otázka, a všechny stopy po rozpacích byly ty tam. Daisy měla po obličeji rozmazané slzy, a když jsem vešel, vyskočila a začala si je

před zrcadlem utírat kapesníkem. Ale Gatsby se změnil přímo nepochopitelně. Doslova zářil. Bez jediného slova nebo gesta, které by vyjadřovalo jeho jásavé rozpoložení, sršel z něho nový pocit radosti a naplňoval nevelký pokoj.

„Nazdar, kamaráde,“ řekl, jako kdybychom se léta neviděli. Chvilku jsem myslel, že mi podá ruku.

„Přestalo pršet.“

„Ano?“ Když pochopil, o čem mluvím a že do pokoje pronikají rolničky slunečního svitu, usmál se jako meteorolog, jako nadšený ochránce světla, které se znovu vrací, a opakoval tu novinku Daisy: „Co tomu říkáš? Přestalo pršet.“

„To jsem ráda, Jayi.“ Její hrdelní hlas, plný palčivé, rozesmutňující krásy, vyjadřoval jen neočekávanou radost.

„Nemohli byste s Daisy ke mně zajít?“ řekl. „Rád bych ji tam provedl.“

„Chcete opravdu, abych šel také?“

„Rozhodně, kamaráde.“

Daisy zmizela nahoru umýt si obličej – příliš pozdě jsem si s pocitem pokoření vzpomněl na své ručníky – a já s Gatsbym jsme čekali na trávníku.

„Můj dům vypadá pěkně, že ano?“ vyptával se. „Podívejte se, jak je celá přední fronta zalita sluncem.“

Přítakal jsem, že je báječný.

„Ano.“ Přešlédl jej očima, každé klenuté dveře a čtverhrannou věž. „Trvalo mi právě tři roky, než jsem vydělal peníze, za které jsem jej koupil.“

„Myslí jsem, že jste své peníze zdědil.“

„Ano, kamaráde,“ řekl automaticky, „ale většinu jsem jich ztratil za té velké paniky – za té válečné paniky.“

Myslím, že sotva věděl, co říká, protože když jsem se ho zeptal, s čím obchoduje, odpověděl „To je moje věc“ – dřív, než si uvědomil, že to není vhodná odpověď.

„Inu, zkoušel jsem několik oborů,“ opravil se. „Dělal jsem do léků a dělal jsem do nafty. Ale teď nepracuji ani v jednom, ani v druhém.“ Podíval se na mne pozorněji. „Znamená to, že jste přemýšlel o tom, co jsem vám nedávno navrhl?“

Než jsem mohl odpovědět, vyšla Daisy z domu a dvě řady mosazných knoflíků na jejích šatech zazářily ve slunečním světle.

„To je ta ohromná budova *tamhle?*“ vykřikla a ukázala na ni.

„Líbí se ti?“

„Hrozně, ale nechápu, jak tam můžeš bydlet docela sám.“

„Mám ji pořád plnou zajímavých lidí, v noci i ve dne, lidí, kteří dělají zajímavé věci, slavných lidí.“

Místo abychom si nadešli podél zálivu, šli jsme dolů k silnici a vešli jsme velkým zadním vchodem. Daisy obdivovala hned ten, hned onen pohled na feudální siluetu, rýsující se proti obloze, rozkošnými polohlasnými poznámkami obdivovala zahrady, jiskrnou vůni narcisů a pěnivou vůni hlohu, švestkové květy a bledozlatou vůni zlatého deště. Bylo to divné, když člověk přišel k mramorovým schodům a nenarazil na žádný zmatený proud pestrých šatů a neslyšel jiný zvuk než ptačí hlasy na stromech.

A uvnitř, když jsme procházeli hudebními sály ve slohu Marie Antoinetty a salóny v restauračním slohu, měl jsem pocit, že za každou pohovkou a za každým stolem jsou schováni hosté s rozkazem, aby ani nehlesli, dokud nepřejdeme. Když Gatsby zavřel dveře do „knihovny Mertonské koleje“, byl bych mohl přísahat, že slyším, jak muž se sovíma očima propuká v strašidelný chechtot.

Šli jsme nahoru a dál dobovými ložnicemi, stápějícími se v růžovém a levandulovém hedvábí a oživenými čerstvými květinami, šatnami a hernami a koupelnami s vanami v podlaze – vetřeli jsme se do jednoho pokoje, kde nečesaný muž v pyžamu prováděl na podlaze cviky pro posílení jaterní krajiny. Byl to pan Klipspringer, „strávník“. Viděl jsem ho ráno, jak se hladově potuluje po pobřeží. Konečně jsme přišli do vlastního Gatsbyho bytu, ložnice s koupelnou

a pracovny v Adamově stylu, kde jsme se usadili a vypili sklenku jakési chartreusky, kterou vytáhl ze skříně ve zdi.

Ani na okamžik neodvrátil zrak od Daisy a myslím, že všechno v domě nově oceňoval podle toho, jakou reakci to vyvolalo v jejích milovaných očích. Někdy se také na své vlastnictví podíval upřeným a omámeným pohledem, jako kdyby se v její tělesné a ohromující přítomnosti všechno stávalo neskutečným. Jednou málem spadl ze schodů.

Jeho ložnice byla nejjednodušší pokoj ze všech – kromě toaletního stolku, který zdobila souprava z čistého matného zlata. Daisy vzala s potěšením kartáč a uhladila si vlasy, načež si Gatsby sedl, zastínil si oči a začal se smát. „Je to tak hrozně komické, kamaráde,“ řekl rozjařeně. „Nemohu – když se pokusím –“

Zřejmě prošel dvěma stadii a dostával se do třetího. Po rozpacích a po bezmyšlenkovité radosti naplnila ho její přítomnost údivem. Ta představa ho tak dlouho naplňovala, snil o ní neustále až do poslední chvíle, čekal takřka se zaťatými zuby v nepředstavitelném vypětí náruživosti. Nyní, když došlo k reakci, docházel mu dech jako přetaženým hodinám.

Za chvíli se vzpamatoval a otevřel nám dvě bachraté patentní skříně, jež byly nacpány obleky, župany, vázankami a košilemi, nakupenými jako cihly po tuctech do vysokých hromad.

„Mám v Anglii člověka, který pro mne nakupuje šatstvo. Vždycky na začátku sezóny, na jaře a na podzim, sem posílá celé komplety.“

Vyndal hromadu košil a začal je jednu po druhé házet na stůl před námi, košile čistě plátěné i ze silného hedvábí a z jemného flanelu, které, když dopadly, roztáhly se v celé šíři a přikryly stůl pestrou změtí barev. Jak jsme se jim obdivovali, přinášel další, a měkká, bohatá hromada se zvedala výš a výše – košile proužkované, vzorované, kostkované, v korálové, jablkově zelené, levandulové a světle oranžové barvě s jasně modrými monogramy. Najednou Daisy s potlačeným zasténáním zabořila hlavu do košil a začala bouřlivě plakat.

„Takové krásné košile,“ vzlykala hlasem přidušeným v chumlu tkanin. „Je mi z toho smutno, protože jsem ještě nikdy neviděla takové – tak krásné košile.“

Po prohlídce domu jsme se měli podívat na pozemek, na bazén, na kluzák a na svatojánské květiny – ale za Gatsbyho okny se dalo zase do deště, a tak jsme stáli vedle sebe a dívali se na zbrázděnou hladinu Průlivu.

„Kdyby nebyla mlha, mohli bychom na druhé straně Průlivu vidět tvůj dům,“ řekl Gatsby. „Na konci vaší loděnice hoří vždycky celou noc zelené světlo.“

Najednou se Daisy do něho zavěsila, ale zdálo se, že on se v myšlenkách hrouží do toho, co právě řekl. Snad ho napadlo, že obrovský význam toho světla už navždy zmizel. Ve srovnání s velkou vzdáleností, která ho dříve dělila od Daisy, se zdálo, že je jí velmi nablízku, skoro jako by se jí dotýkal. Zdálo se, že je tak těsně u ní jako hvězda u měsíce. Bylo to už zase jen zelené světlo na loděnici. Počet jeho kouzelných předmětů se o jeden zmenšil.

Začal jsem chodit sem tam po pokoji a v polotmě jsem prohlížel různé neurčité předměty. Velká fotografie staršího muže v parádním námořnickém obleku, jež visela na stěně nad psacím stolem, mě zaujala.

„Kdo je to?“

„To je pan Dan Cody, kamaráde.“

To jméno mi připadalo trochu známé.

„Už je mrtvý. Před lety to býval můj nejlepší přítel.“

Na sekretáři stála malá fotografie Gatsbyho také v námořnickém obleku – Gatsby s hlavou vzdorovitě zvrácenou nazad – zřejmě z doby, kdy mu bylo asi osmnáct.

„To je božské,“ vykřikla Daisy. „Ten účes! Nikdy jsi mi neřekl, že ses takhle česal – nebo žeš měl jachtu.“

„Podívej se na tohle,“ řekl rychle Gatsby. „Tady je spousta výstřižků – o tobě.“

Stáli vedle sebe a prohlíželi si je. Zrovna jsem ho šel požádat, abych si směl prohlédnout rubíny, když vtom zazvonil telefon a Gatsby zvedl sluchátko.

„Ano... Jenže teď nemohu mluvit... Teď nemohu mluvit, kamaráde... Řekl jsem malé město... Musí vědět, co to je malé město... No to nám potom není nic platný, když si pod malým městem představuje Detroit.“

Odzvonil.

„Pojď sem, *rychle!*“ vykřikla Daisy u okna.

Dosud pršelo, ale temnota se na západě rozdělila a nad mořem se vznášela růžově zlatá vlna zpěněných mraků.

„Podívej se,“ zašeptala, a pak za chvíli: „Chtěla bych mít aspoň jeden ten růžový mráček – posadila bych tě do něho a strkala bych tě po obloze.“

Po tomhle jsem se pokusil odejít, ale nechtěli o tom ani slyšet; snad se v mé přítomnosti cítili víc o samotě.

„Vím, co uděláme,“ řekl Gatsby. „Klipspringer nám musí zahrát na klavír.“

Vyšel z pokoje, zavolal: „Ewingu!“ – a za chvíli se vrátil, doprovázen rozpačitým, trochu vyzáblým mladým mužem s kostěnými brýlemi a s řídkými světlými vlasy. Už se slušně oblékl, měl na sobě rozhalenou sportovní košili, kecky a plátěné kalhoty mlhavého odstínu.

„Vyrušili jsme vás ze cvičení?“ zeptala se Daisy zdvořile.

„Spal jsem,“ zvolal Klipspringer v záchvatu rozpaků. „Totiž *nejdřív* jsem spal. Potom jsem vstal...“

„Klipspringer umí hrát na klavír,“ přerušil ho Gatsby. „Že ano, Ewingu, kamaráde?“

„Nehraju dobře. Nehraju – vlastně skoro ani neumím hrát, vyšel jsem úplně ze cvi–“

„Půjdeme dolů,“ skočil mu do řeči Gatsby. Otočil vypínačem. Šedivá okna zmizela, jak celý dům zazářil světlem.

V hudebním pokoji rozsvítil Gatsby osamělou lampu vedle klavíru. Zapálil Daisy třesoucí se sirkou cigaretu a sedl si k ní na gauč na druhém konci pokoje, kam nedoléhalo světlo, až na to, které tam odrazila lesklá podlaha z haly.

Když Klipspringer dohrál *Hnízdečko lásky*, otočil se na židli a v přítmí hledal nešťastně Gatsbyho.

„Vyšel jsem úplně ze cviku, víte. Řekl jsem vám, že neumím hrát. Úplně jsem vyšel ze cvi –“

„Nemluvte tolik, kamaráde,“ rozkázal Gatsby. „Hrajte!“

*„Každé ráno,
každý večer
je to prima —“*

Venku skučel vítr a od zálivu sem chabě doléhal zvuk hromu. Na Západním Vejci se už rozsvěcovala všechna světla; elektrické vlaky, plné lidí, razily si deštěm cestu domů z New Yorku. Byla to hodina hlubokých lidských změn a vzrušení se rodilo ve vzduchu.

*„Znám jednu pravdu, i když trudnou,
boháci bohatnou, chudáci – mají děti
a mezitím
čas od času —“*

Když jsem se šel rozloučit, viděl jsem, že se na Gatsbyho tváři zase objevil výraz zmatku, jako kdyby ho při myšlence na ráz nynějšího štěstí zachvátila jakási mlhavá pochybnost. Skoro pět let! I toho odpoledne musely být okamžiky, kdy se Daisy nedokázala vyrovnat jeho snové představě – ne vlastní vinou, ale pro obrovskou životnost jeho iluzí. Bylo to nad její síly, nad jakékoliv síly. Vrhł se do věci s vášní tvůrce, něco k ní neustále přidával, okrašloval ji každým pestrým pírkem, které k němu vánek donesl. Nic nemůže být tak

ohnivé a tak svěží jako to, co člověk dokáže nahromadit v příšeří svého srdce.

Když jsem ho pozoroval, zřejmě se s tím už trošku vyrovnal. Uchopil ji za ruku, a když mu něco zašeptala do ucha, otočil se k ní v návalu vzrušení. Myslím, že ten hlas ho poutal nejvíc – to nestálé horečnaté teplo – protože to nemohly zdokonalit ani sny – ten hlas byla nesmrtelná píseň.

Zapomněli na mne, ale Daisy ke mně vzhlédla a podala mi ruku. Gatsby o mně už vůbec nevěděl. Podíval jsem se na ně ještě jednou a oni se duchem vzdálení podívali na mne, zachvácení intenzívním životem. Potom jsem odešel z pokoje a kráčet jsem dolů po mramorových schodech do deště a nechal jsem je tam spolu.

Kapitola VI

Asi tou dobou přijel jednou ráno ke Gatsbyho domu ctižádostivý mladý reportér z New Yorku a zeptal se ho, jestli mu Gatsby může něco říct.

„O čem něco říct?“ zeptal se Gatsby zdvořile.

„No, učinit nějaké prohlášení.“

Po pěti zmatených minutách se ukázalo, že ten člověk uslyšel Gatsbyho jméno někde v redakci ve spojení s něčím, co buďto nechtěl prozradit, nebo čemu úplně nerozuměl. Měl volný den, a jat chvályhodnou iniciativou, vydal se spěšně na cestu, aby si to ověřil. Zkusil to jen tak nazdařbůh, a přece byl jeho reportérský instinkt správný. Gatsbyho proslulost, šířená stovkami lidí, kteří přijímali jeho pohostinství a stali se tak autoritami na jeho minulost, vzrůstala celé léto, až se stala obecně známou novinkou. Opřádaly ho tehdejší legendy jako pověst o „podzemním potrubí do Kanady“ a vytrvale se udržovala historka, že vůbec nebydlí v domě, ale v lodi, která vypadá jako dům a pohybuje se tajně sem a tam podél longislandského pobřeží. Proč tyto výmysly naplňovaly Jamese Gatzze ze Severní Dakoty uspokojením, těžko říct.

James Gatz – to bylo jeho skutečné, nebo alespoň legální jméno. Změnil si ho v sedmnácti letech, a to právě v tom okamžiku, který se stal svědkem začátku jeho kariéry – když totiž spatřil, jak jachta Dana Codyho kotví nad nejzákeřnější mělčinou na jezeře Superior. Ten, kdo se to odpoledne potuloval po břehu v zeleném vlněném svetru a plátěných kalhotách, byl James Gatz, ale ten, který si vypůjčil loďku, dovesloval k *Tuolomee* a sdělil Codymu, že by ho mohl zastihnout vítr a rozbít ho za půl hodiny na kusy, byl už Jay Gatsby.

Myslím, že už tenkrát měl to jméno hezkou dobu v zásobě. Jeho rodiče byli nepodnikaví a neúspěšní sedláci a on je ve své fantazii

vlastně nikdy za své rodiče nepřijal. Pravda je, že Jay Gatsby ze Západního Vejce na Long Islandu vzešel z platonické představy sebe sama. Byl to Syn boží – fráze, která, znamená-li něco, znamená právě to –, a musel se tedy zabývat záležitostmi svého Otce, službou nesmírné, vulgární a prodejné krásy. Proto si vymyslel právě takového Jaye Gatsbyho, jakého si asi může vymyslet sedmnáctiletý hoch, a tomuto pojetí zůstal věren až do konce.

Přes rok se potloukal podél jižního pobřeží jezera Superior a hledal mušle, lovil lososy nebo prováděl cokoli jiného, co mu zajišťovalo potravu a nocleh. Jeho hnědé, otužilé tělo žilo přirozeně napolo divokou, napolo lenošnou prací intenzivních dnů. Ženy poznal záhy, a poněvadž ho zkazily, začal jimi opovrhovat; mladými pannami, protože byly nezkušené, a těmi druhými, protože byly hysterické ve věcech, které on ve svém nepřekonatelném egocentrismu považoval za samozřejmé.

Ale v srdci mu neustále zuřil bouřlivý svár. Nejgrotesknější a nejfantastičtější nápady ho v noci pronásledovaly na lůžku. Když hodiny tikaly na umyvadle a měsíc smáčel mokřým světlem jeho zmuchlané šaty na podlaze, rozpřádal se mu v hlavě celý obrovský svět. Noc co noc se klubko jeho fantazie rozmotávalo dál a dál, až se na některý živý výjev snesla ospalost a sevřela jej v zapomínajícím objetí. Na nějaký čas se jeho obrazotvornost vybíjela v těchto snech; byly dostatečným náznakem toho, jak neskutečná je skutečnost, příslibem, že základy světa bezpečně spočívají na křídlech pohádkové víly.

Instinkt, který mu šeptal o budoucí slávě, zahnal jej několik měsíců předtím do malé luteránské koleje Sv. Olafa v jižní Minnesotě. Zůstal tam dva týdny, zdrcen hrůzou nad její divoškou lhostejností k bubnům jeho osudu, k osudu samému, a opovrhoval zaměstnáním domovníka, kterým si měl vydělávat na studii. Potom se vrátil zpátky k jezeru Superior a onoho dne, kdy jachta Dana Codyho zakotvila na mělčině u pobřeží, pořád ještě hledal, co má dělat.

Codymu bylo tehdy padesát let, vytvořila ho nevadská stříbrná pole, Yukon a všechna tažení za drahými kovy od roku pětasedmdesátého. Spekulace s montanskou mědí, jež z něho udělaly mnohonásobného milionáře, ho zastihly jako člověka fyzicky zdatného, ale poněkud slabomyslného, a nekonečná řada žen, které to tušily, se ho pokusila oddělit od jeho peněz. Poněkud nechutně roztahovaná historka, podle níž si žurnalistka Ella Kayeová zahrála na Madame de Maintenon, vytušila jeho slabé stránky a poslala ho v jachtě na moře, byla obecným námětem bombastických žurnalistických klípků z roku 1902. Potloukal se pět let podél příliš pohostinných břehů, až se posléze objevil v zátocě Malého děvčátka v úloze osudu Jamese Gatzeho.

Pro mladého Gatzeho, když se opíral o vesla a díval se nahoru na palubu se zábradlím, představovala ta jachta všechny krásy a veškeré kouzlo světa. Myslím, že se na Codyho usmál – přišel asi už dřív na to, že se lidem líbí, když se směje. Rozhodně mu Cody položil několik otázek (z nichž jedna vylákala do světa to zbrusu nové jméno) a shledal, že chlapec je pohotový a strašně ctižádostivý. O několik dní později ho vzal s sebou do Duluthu a koupil mu modrý kabát, šest párů bílých plátěných kalhot a námořnickou čepici. A když *Tuolomee* odplula k Západoindickým ostrovům a na Berberské pobřeží, Gatsby odplul s ní.

Měl poněkud neurčitou funkci – když byl u Codyho, byl střídavě stevardem, plavčíkem, kapitánem, sekretářem, a dokonce i žalárníkem, neboť střízlivý Dan Cody věděl, do jakých rozmařilých podniků by se opilý Dan Cody mohl snadno pustit, a zabezpečil se pro takové případy tím, že vkládal více a více důvěry do Gatsbyho. Toto zařízení fungovalo pět let a za tu dobu obeplula jejich loď třikrát Evropu. Bylo by to mohlo trvat bůhvíjak dlouho, nebýt toho, že Ella Kayeová přišla jednou v noci v Bostonu na palubu a týden nato Dan Cody nepohostinně zemřel.

Pamatuji se na jeho portrét v Gatsbyho pokoji, na šedivého muže v plném rozkvětu s tvrdým, prázdným obličejem – na pionýrského hýřila, který v jednom období amerického života zavlekl na východní pobřeží násilnost bordelů a putyk Divokého západu. Bylo to nepřímou Codyho zásluhou, že Gatsby pil tak málo. Někdy za veselých večírků vtíraly mu ženy šampaňské do vlasů; on sám si zvykl nechávat lihoviny na pokoji.

A byl to Cody, od něhož zdědil peníze – odkázal mu dvacet pět tisíc dolarů. Nedostal je. Nikdy neporozuměl právním opatřením, kterých proti němu bylo použito, ale co zbylo ze všech těch miliónů, dostala do posledního centu Ella Kayeová. Zůstal sám se svou výchovou, jedinečně vyhovující okolností; neurčité obrysy Jaye Gatsbyho se zhmotnily ve skutečného člověka.

To všechno mi řekl mnohem později, ale uvádím to už teď proto, abych torpédoval ty první divoké zvěsti o jeho minulosti, které ani za mák neodpovídaly pravdě. A ještě ke všemu mi to vyprávěl ve zmatku, tenkrát, když jsem se dostal tak daleko, že jsem o něm věřil všemu a zároveň ničemu. Využívám proto téhle krátké přestávky, kdy Gatsby, abych tak řekl, nabíral dech, abych sprovedil ze světa tuhle řádku chybných představ.

A na nějaký čas jsem také přestal hrát úlohu v jeho záležitostech. Několik týdnů jsem ho neviděl ani jsem neslyšel v telefonu jeho hlas – většinou jsem byl v New Yorku, bloumal jsem s Jordan a snažil jsem se vlichotit do přízně její stařecké tetě –, ale jednou v neděli odpoledne jsem k němu konečně zašel. Nebyl jsem tam ani dvě minuty, když někdo přivedl Toma Buchanana na skleničku. To mě pochopitelně vyděsilo, ale překvapující vlastně bylo, že se to nestalo už dřív.

Byla to tříčlenná společnost na koních – Tom, nějaký Sloane a hezká žena v hnědém jezdeckém úboru, která tam už někdy dřív byla.

„Těší mě, že vás vidím,“ řekl Gatsby, stojící u vchodu. „Těší mě, že jste ke mně zaskočili.“

Jako by jim na tom záleželo!

„Jen se posad'te. Vemte si cigaretu nebo doutník.“ Chodil rychle po pokoji a zvonil. „Hned vám obstarám něco k pití.“

Tomova přítomnost na něj hluboce působila. Byl by však stejně nespůj, dokud by jim něco nenabídl, protože si neurčitě uvědomoval, že pro nic jiného nepřišli. Pan Sloane nechtěl nic. Limonádu? Ne, děkuji. Trochu šampaňského? Vůbec nic, děkuji... lituji –

„Projeli jste se pěkně?“

„Tady jsou všude hezké cesty.“

„Myslím, že auta –“

„Jo.“

Veden neodolatelným impulsem, otočil se Gatsby na Toma, který se při představování choval, jako by byl cizí.

„Myslím, že jsme se už někde viděli, pane Buchanane.“

„Ach, ano,“ řekl Tom s nevrlou zdvořilostí, ale zřejmě se na to nepamatoval. „Ovšemže ano. Pamatuji se velmi dobře.“

„Asi před čtrnácti dny.“

„Máte pravdu. Byl jste tady s Nickem.“

„Znám vaši ženu,“ pokračoval Gatsby skoro útočně.

„Tak?“

Tom se otočil ke mně.

„Ty bydlíš někde tady, Nicku?“

„Vedle.“

„Tak?“

Pan Sloane se nezúčastnil rozhovoru, ale rozvaloval se nadutě v křesle; ta žena neříkala také nic – ale po dvou skleničkách whisky se sodou se neočekávaně stala srdečnější.

„Příště k vám všichni přijdeme na večírek, pane Gatsby,“ navrhl.
„Co říkáte?“

„Zajisté; velmi by mě těšilo.“

„– by bylo hezké,“ řekl pan Sloane zcela nesrdečně. „No, myslím, že bychom měli už jet domů.“

„Žádný spěch,“ naléhal Gatsby. Už se zas opanoval a chtěl si prohlédnout Toma zblízka. „Co kdyby – co kdybyste tu zůstali na večeři? Vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby se tu objevil ještě někdo z New Yorku.“

„Pojďte na večeři *ke mně*,“ řekla dáma nadšeně. „Oba dva.“

To platilo i mně. Pan Sloane se zvedl.

„Tak půjdeme,“ pravil – ale jenom k ní.

„Myslím to doopravdy,“ trvala na svém. „Měla bych strašnou radost. Mám spoustu místa.“

Gatsby se na mne tázavě podíval. Chtěl jít, a neviděl, že pan Sloane rozhodl, že by jít neměl.

„Obávám se, že nebudu moci,“ řekl jsem.

„Tak pojdte aspoň vy,“ naléhala a soustředila se na Gatsbyho.

Pan Sloane jí zabručel něco těsně u ucha.

„Nepřijdeme tam pozdě, když vyrazíme hned,“ trvala hlasitě na svém.

„Nemám koně,“ řekl Gatsby. „Jezdívám jsem na vojně, ale nikdy jsem si koně nekoupil. Budu za vámi muset jet vozem. Omluvte mě na okamžik.“

My ostatní jsme vyšli ven na verandu, kde Sloane a ta dáma se stranou od nás vzrušeně rozhovořili.

„Panebože, mám dojem, že ten člověk s nimi půjde,“ řekl Tom. „Cožpak neví, že ona o něho nestojí?“

„Ona říká, že o něho stojí.“

„Pořádá velkou večeři a on tam nebude znát živou duši.“ Zamračil se. „Rád bych věděl, kde se k čertu seznámil s Daisy. Proboha, snad jsem ve svých názorech staromódní, ale dnes se ženské potloukají na můj vkus příliš volně. Seznámí se s kdejákým bláznem.“

Najednou pan Sloane a ta dáma sešli dolů po schodech a vsedli na koně.

„Pojď,“ řekl pan Sloane Tomovi. „Je už pozdě. Musíme jít.“ A potom mně: „Řekněte mu, že jsme nemohli čekat, ano?“

Podal jsem si s Tomem ruku, s ostatními jsme se navzájem chladně uklonili a oni rychle odklusali po cestě a zmizeli pod záplavou srpnových listů, právě když Gatsby s kloboukem a světlým převlečnickem v ruce vyšel hlavním vchodem.

Toma zřejmě znepokojilo, že se Daisy někde potlouká sama, neboť příští sobotu s ní přišel na Gatsbyho večírek. Snad proto, že tam byl, vládla ten večer stísněná atmosféra – v mých vzpomínkách se ten večer odlišuje od ostatních večírků onoho léta. Byli tam stejní lidé, nebo alespoň stejný druh lidí, táž hojnost šampaňského, totéž pestré halasné hemžení, ale ve vzduchu jsem cítil něco nepříjemného, převažovala tam nevlídnost, jež se tam nikdy předtím neobjevila. Nebo jsem si na to snad pouze zvykl, začal jsem brát Západní Vejce jako svět sám pro sebe, s vlastními měřítky, s vlastními velikány, nad něž nic lepšího není, protože on sám nic neuznává, a teď jsem se na něj díval znovu Daisyinýma očima. Je to vždycky skličující dívat se novými očima na věci, když člověk vynaložil mnoho sil, aby se jim přizpůsobil.

Přijeli za soumraku, a když jsme se vydali mezi rozzářené stovky lidí, Daisy broukala hrdelním tónem.

„Tohle mě *tak* vzrušuje,“ šeptala. „Jestli mě budeš chtít někdy dnes večer políbit, Nicku, jen mi to řekni a já to s radostí nějak zařídím. Stačí, když řekneš mé jméno. Nebo ukaž zelenou navštívenku. Dávám zelené –“

„Rozhlédněte se kolem,“ vybídl ji Gatsby.

„Já se rozhlížím. Bavím se nádherně.“

„Vidíte přece tváře mnoha lidí, o kterých jste už slyšela.“

Tom pročesával dav arogantníma očima.

„Nechodíme moc do společnosti,“ řekl. „Vlastně jsem zrovna myslel na to, že tady neznám ani živou duši.“

„Tamhle tu dámu snad znáte,“ Gatsby ukázal na oslnivou, stěží lidskou ženskou orchidej, která seděla v plném lesku pod bílou švestkou. Tom a Daisy vytřeštili oči, v nichž byl onen zvláštní

neskutečný pocit, jenž se člověka zmocní, když pozná někoho, kdo byl až doposud jen slavným přízrakem z filmů...

„Je rozkošná,“ řekla Daisy.

„Ten člověk, co se nad ní naklání, je její režisér.“ Vedl je obřadně od skupiny ke skupině:

„Paní Buchananová... a pan Buchanan –“ Po malém váhání dodal: „Slavný hráč póla.“

„Ale kdepak,“ namítl Tom rychle, „nic takového.“

Gatsbymu se však zřejmě zalíbil zvuk těch slov, protože Tom zůstal pro zbytek večera „slavným hráčem póla“.

„V životě jsem nepoznala tolik slavných lidí,“ vykřikla Daisy, „líbil se mi ten člověk – jak se jmenoval? – s takovým modrým nosem.“

Gatsby řekl, o koho jde, a dodal, že je to jakýsi malý producent.

„Dobře, ale stejně se mi líbil.“

„Já bych skoro radši nebyl slavným hráčem póla,“ řekl Tom mile, „radši bych se díval na všechny ty slavné lidi úplně – úplně inkognito.“

Daisy a Gatsby tančili. Pamatuji se, jak mě překvapil jeho uhlazený, konzervativní foxtrot – nikdy předtím jsem ho neviděl tančit. Potom se odloudali k mému domu a seděli na schodech půl hodiny, zatímco já jsem na její žádost zůstal na stráži na zahradě. „Pro případ, že by vypukl oheň nebo přišla povodeň,“ vysvětlovala mi, „nebo prostě nějaký zásah vyšší moci.“

Tom se vynořil ze svého inkognita, když jsme společně sedali k večeři. „Nebude vám vadit, když povečeřím s nějakými lidmi tamhle naproti?“ řekl. „S jedním člověkem tam začíná být psina.“

„Jen běž,“ odpověděla Daisy vesele, „a jestli si chceš zapsat nějaké adresy, tady máš mou zlatou tužičku...“ Za chvíli se otočila a řekla mi, že ta dívka je obyčejná, ale hezká, a já jsem věděl, že až na tu půlhodinku, kdy byla s Gatsbym o samotě, se nebavila.

Seděli jsme u obzvlášť rozjařeného stolu. To byla moje chyba – Gatsbyho zavolali k telefonu a já jsem se ještě před dvěma týdny

s týmiž lidmi docela dobře bavil. Ale co mi tehdy působilo potěšení, to nyní otravovalo vzduch.

„Jak je vám, slečno Baedekerová?“

Dívka, kterou jsem oslovil, se mi bez úspěchu pokoušela skulit na rameno. Při tomto dotazu se posadila a otevřela oči.

„Cože?“

Objemná a letargická žena, která na Daisy naléhala, aby si s ní příštího dne zahrála v místním klubu golf, prohlásila na obranu slečny Baedekerové:

„Ted' už je jí dobře. Když má v sobě pět nebo šest koktajlů, vždycy začne takhle vřeštět. Říkám jí, aby si s tím dala pokoj.“

„Vždyť já si dávám,“ ujišťovala ji dutě obviněná.

„Slyšeli jsme vás křičet, tak jsem řekla tadyhle doktoru Civetovi: ‚Doktore, někdo tu potřebuje vaši pomoc.‘“

„Je vám jistě velice zavázána,“ řekla další přítelkyně bez známky vděčnosti, „ale zmáčela jste jí celé šaty, když jste jí strkala hlavu do bazénu.“

„Nic mi není tak protivné, jako když mi někdo strčí hlavu do bazénu,“ zamumlala slečna Baedekerová. „V New Jersey mě jednou skoro utopili.“

„Tak byste si s tím měla dát pokoj,“ opětoval doktor Civet.

„Mluvte za sebe!“ vykřikla divoce slečna Baedekerová. „Vám se třesou ruce. Od vás bych se nedala operovat!“

A tak to šlo pořád. Skoro poslední, nač si pamatuji, bylo, že jsem stál s Daisy a díval se na filmového režiséra a jeho hvězdu. Seděli pořád pod bílou švestkou a dotýkali se tvářemi, jenom bledý, tenký paprsek měsíčního světla byl mezi nimi. Napadlo mě, že se k ní velmi pomalu nakláněl celý večer, než se dostal takhle blízko, a ještě dokud jsem se díval, spatřil jsem, že se nahýbá o poslední stupínek a líbá ji na tvář.

„Líbí se mi,“ řekla Daisy. „Připadá mi rozkošná.“

Ale všechno ostatní ji uráželo a nebylo možno jí to vymluvit, protože to nebylo jen gesto, ale výsledek citového hnutí. Byla

poděšena Západním Vejcem, tou bezpříkladnou „dírou“, kterou Broadway zplodila v rybářské vesnici na Long Islandu – poděšena její surovou silou, jež plápolala pod starou vyumělkovanou zástěrkou, a jejím příliš dotěrným osudem, který honil její obyvatele jako stádo nejkratší cestou odnikud nikam. Viděla něco strašného v nejjednodušší prostotě, kterou nebyla s to pochopit.

Seděl jsem s nimi na schodech u hlavního vchodu, když čekali na auto. Tady vpředu byla tma, jenom zářící dveře rozestíraly deset čtverečních stop světla, proudícího do měkkého, černého jitra. Občas se nahoře po roletě v šatně pohnul stín, ustoupil dalšímu stínu, neurčitému procesí stínů, které se líčily a pudrovaly v neviditelném zrcadle.

„Kdo je vlastně ten Gatsby?“ zeptal se náhle Tom. „Nějaký velký pašerák alkoholu?“

„Kdes to slyšel?“ zeptal jsem se.

„Neslyšel jsem to. Domyslel jsem si to. Víš, spousta těchhle nových zbohatlíků jsou prostě velcí pašeráci alkoholu.“

„Gatsby ne,“ řekl jsem krátce.

Na chvíli se odmlčel. Pod nohama mu na cestě skřípaly oblázky.

„No, v každém případě mu to dalo jistě spoustu práce, než dal dohromady tenhle zvěřinec.“

Vánek zvlnil šedou mlhovinu Daisyina kožišinového límce.

„Jsou aspoň zajímavější než lidé, se kterými se stýkáme my,“ přinutila se říci.

„Nezdálo se, že by tě to tak zajímalo.“

„Ale zajímalo mě to.“

Tom se zasmál a obrátil se ke mně.

„Všiml sis Daisyina obličej, když ji ta dívka požádala, aby ji strčila pod studenou sprchu?“

Daisy začala zpívat podle hudby chraptivým, rytmickým šepotem a každému slovu vdechovala smysl, jaký nikdy předtím nemělo a jaký už nikdy mít nebude. Když se melodie zvedala, hlas se jí

sladce zlomil, sledoval melodii po způsobu kontraaltových hlasů a každá taková změna vydechla do vzduchu trochu jejího teplého lidského kouzla.

„Sem přijde spousta lidí, které nikdo nepozval,“ řekla najednou. „Tamto děvče nikdo nepozval. Prostě si vynutí vstup a on je příliš zdvořilý, aby něco namítal.“

„Rád bych věděl, kdo to je a co dělá,“ trval na svém Tom. „A myslím, že si na tom dám záležet, abych to zjistil.“

„Můžu ti to říct hned,“ odpověděla. „Měl dragstóry, spousta dragstórů. Dopracoval se k tomu.“

Po cestě se přivalila váhavá limuzína.

„Dobrou noc, Nicku,“ řekla Daisy.

Její pohled mě opustil a hledal osvětlený konec schodů, kde se otevřenými dveřmi linul hezounký, smutný valčíček *Ve tři zrána*, toho roku nejoblíbenější.

Koneckonců naprosto nahodilý charakter Gatsbyho společnosti skrýval v sobě romantické možnosti, které v Daisyině světě naprosto chyběly. Co to bylo v té písni, co ji, jak se zdálo, přivolávalo zpátky dovnitř? Co se stane teď, v těch nejasných, nevypočitatelných hodinách? Snad přijde nějaký neuvěřitelný host, někdo nekonečně vzácný a obdivuhodný, nějaká doslova zářivá dívka, která jediným svěžím pohledem na Gatsbyho, v jediném okamžiku kouzelného setkání vymaže oněch pět let nekolísající oddanosti.

Zůstal jsem tam dlouho do noci, Gatsby mě požádal, abych počkal, až bude mít čas, a já jsem se potloukal po zahradě, dokud z černé pláže nepřiběhla zpátky nevyhnutelná společnost koupajících se, zkřehlá a rozjásaná, dokud nahoře v pokojích pro hosty nezhasla světla. Když konečně přišel po schodech dolů, měl opálenou pleť na obličejí neobvykle napjatou a oči jasné a unavené.

„Nelíbilo se jí to,“ řekl hned.

„Samozřejmě, že se jí to líbilo.“

„Nelíbilo se jí to,“ trval na svém. „Nebavila se dobře.“

Odmlčel se a já jsem vytušil, že je nevýslovně sklíčen.

„Mám pocit, že je hrozně daleko,“ řekl. „Je to tak těžké přimět ji, aby mi porozuměla.“

„Myslíte tenhle večírek?“

„Večírek?“ Jediným lusknutím prstů zamítl všechny večírky, které kdy pořádal. „Kamaráde, na večírku nezáleží.“

Nechtěl na Daisy nic menšího, než aby šla k Tomovi a řekla mu: „Nikdy jsem tě neměla ráda.“ Až touhle větou sprovodí ze světa čtyři roky, budou se moci dohodnout na praktičtějších opatřeních. Jedním z nich je, že až bude volná, vrátí se oba do Louisvillu a budou mít svatbu u ní, jak by to bylo bývalo před pěti lety.

„A ona to nechápe,“ řekl. „Kdysi dovedla chápat. Sedávali jsme celé hodiny –“

Odmlčel se a začal chodit sem a tam po zpusťované pěšince, poseťté slupkami z ovoce, odhozenými dárky na památku a pošlapanými květy. „Já bych od ní nežádal tak mnoho,“ odvážil jsem se namítnout. „Minulost se nedá opakovat.“

„Že se minulost nedá opakovat?“ zvolal, jako by nevěřil. „Co vás nemá, ovšem, že se dá!“

Rozhlédl se divoce kolem sebe, jako by minulost číhala tady ve stínu jeho domu, téměř na dosah ruky.

„Zařídím všechno přesně tak, jak to bylo předtím,“ řekl a energicky zakýval hlavou. „Však ona uvidí.“

Mluvil hodně o minulosti a já z toho usoudil, že chce něco získat znovu, snad nějakou představu o sobě samém, která se vtělila do jeho lásky k Daisy. Od té doby byl jeho život zmatený a v nepořádku, ale kdyby se mohl jednou vrátit k určitému začátku a všechno to pomalu znovu projít, mohl by zjistit, co to je...

... Jednou na podzim před pěti lety šli spolu v noci po ulici, kolem nich padalo listí, až došli k místu, kde už nebyly žádné stromy a po chodníku se rozlévala měsíční záře. Tam se zastavili a otočili se k sobě. Byla to chladná noc, jaká mívá v sobě ono záhadné vzrušení,

kteřé přichází dvakrát do roka, když se mění roční období. Tichá světla v domech bzučela do tmy a mezi hvězdami se to hemžilo a hýbalo. Koutkem oka Gatsby viděl, že bloky chodníků jsou vlastně žebřík, který stoupá k tajnému místu nahoře nad stromy – mohl by se tam vyšplhat, kdyby šplhal sám, a jakmile by se tam dostal, mohl sát z bradavky života, polykat nesrovnatelné, zázračné mléko.

Srdce mu bilo rychleji a rychleji, jak se Daisyina bílá tvář přibližovala k jeho. Věděl, že když tuto dívku políbí a navždy zasnoubí své nevyslovitelné vidiny s jejím smrtelným dechem, nebude se jeho mysl už nikdy lehce vznášet jako mysl boží. A tak čekal a ještě chvíli naslouchal ladičce, která uhodila o hvězdu. Potom ji políbil. Když se jejich rty setkaly, rozkvetla pro něj jako květina a vtělení bylo úplné.

Všechno, co říkal, dokonce i jeho děsivá sentimentalita, mi něco připomínalo. Prchavý rytmus, úlomky ztracených slov, které jsem slyšel někdy dávno v minulosti. Na okamžik se mi na jazyk drala jakási věta, bojovala o zrození, a rty se pootevřely jako rty němého člověka, jako kdyby se na nich odehrával větší zápas než jen záchvěv polekaného vzduchu. Ale nic se z nich neozvalo a to, nač jsem se málem rozpomněl, zůstalo navždy nesdělitelné.

Kapitola VII

V době, kdy zvědavý zájem o Gatsbyho dosáhl vrcholu, světla v jeho domě se jednou v sobotu večer nerozsvítila a jeho kariéra jako Trimalchiona skončila právě tak záhadně, jak začala. Jen pozornáhlu jsem si uvědomil, že auta, která s nadějí zahýbala na jeho příjezdovou cestu, se na okamžik zastavovala a potom rozmrzele odjížděla. Napadlo mě, jestli není nemocen, a proto jsem tam zašel, abych to zjistil – u dveří na mne podezíravě zašilhal neznámý sluha s lotrovským obličejem.

„Pan Gatsby je nemocný?“

„To né.“ Odmlčel se a pak dodal váhavě a nevraživě „pane“.

„Už jsem ho dlouho neviděl a trochu mě to znepokojilo. Řekněte mu, že se po něm ptal pan Carraway.“

„Kdo?“ vyštěkl hrubě.

„Carraway.“

„Carraway. No dobře, řeknu mu to.“

Zhurta přibouchl dveře.

Moje Finka mě informovala, že Gatsby před týdnem propustil všechny sloužící a nahradil je hrstkou jiných, kteří nikdy nechodili do vesnice Západní Vejce, aby se tam dali podplatit od obchodníků, ale objednávali skromné dávky telefonicky. Hoch z hokynářství prohlášoval, že v kuchyni to vypadá jako v prasečím chlívku, a veřejné mínění ve vesnici usoudilo, že ti noví lidé nejsou vůbec žádní sluhové.

Druhý den mi Gatsby zatelefonoval.

„Chystáte se pryč?“ zeptal jsem se.

„Ne, kamaráde.“

„Vyhodil jste prý všechno služebnictvo.“

„Potřeboval jsem někoho, kdo by neroztrušoval klepy. Daisy sem teď často chodívá – vždycky odpoledne.“

Celá ta komediantská družina se tedy rozpadla jako domeček z karet, sotva v jejích očích nedošla souhlasu.

„Jsou to nějakí lidé, pro které chtěl Wolfsheim něco udělat. Samí bratři a sestry. Vedli nějaký menší hotel.“

„Aha.“

Telefonuje prý na Daisyinu žádost – jestli bych k ní nepřišel zítra na oběd. Bude tam slečna Bakerová. O půl hodiny později volala sama Daisy a zdálo se, že se jí ulehčilo, když se dozvěděla, že přijdu. Něco se dělo. A přesto jsem nemohl uvěřit, že by si ke scéně vybrali tuhle příležitost – zvláště k dosti trapné scéně, jak ji Gatsby načrtl na zahradě.

Následující den bylo vedro jako v peci, byl to určitě nejteplejší, i když skoro poslední letní den. Když se můj vlak vynořil z tunelu do slunečního světla, přerušovaly vroucí polední ticho jenom horké píšťaly Americké sucharové společnosti. Proutěná sedadla ve voze hrozila vznícením; žena vedle mne se chvíli jemně potila do bílé blůzy a potom, když jí noviny zvlhly v prstech, klesla zoufale s bezútešným výkřikem do záplavy žáru. Peněženka jí spadla na podlahu.

„Božítku!“ zalapala po vzduchu.

Sehnul jsem se s námahou, zvedl peněženku a podal ji ženě a držel ji přitom co nejdál od sebe a jenom docela za růžek, abych naznačil, že s ní nemám žádné nekalé úmysly – ale všichni kolem, i ta žena, mě stejně podezírali.

„To je vedro!“ oslovoval průvodčí známé tváře. „To je počasí...! Vedro...! Vedro...! Vedro...! Co tomu vedru říkáte? To je ale vedro! Je...?“

Tratřovou jízdenku mi vrátil s tmavým otiskem své ruky. Že by v tomhle vedru někomu záleželo na tom, čí zardělé rty líbá, čí hlava mu promáčí kapsu u pyžama na srdci!

... Halou Buchananova domu vál slabý vítr a zanášel zvuk telefonního zvonku ven ke Gatsbymu a ke mně, když jsme čekali u dveří.

„Pánovo tělo!“ zařval komorník do sluchátka. „Lituji milostivá, ale nemůžeme vám je dodat – je teď v poledne příliš horké, takže se ho nemůžeme dotknout!“

Ve skutečnosti říkal: „Ano... Ano... Podívám se.“

Položil sluchátko a šel od nás převzít tvrdé slamáky a mírně se leskl.

„Milostivá vás očekává v salóne!“ zvolal a zcela zbytečně nám ukazoval cestu. V takovém vedru byl každý nadbytečný pohyb urážkou prostého pudu sebezáchovy.

Pokoj se staženými roletami byl temný a chladný. Daisy a Jordan ležely na ohromném gauči jako stříbrné modly a přidržovaly si bílé šaty ve zpívajícím vánku vějířů.

„Nemůžeme se ani hnout,“ řekly společně.

Jordaniny opálené prsty, napudrované doběla, spočinuly mi na okamžik v dlani.

„A co náš atlet pan Tom Buchanan?“ zeptal jsem se.

Vtom jsem právě uslyšel jeho drsný, přitlumený, chraptivý hlas u telefonu v hale.

Gatsby stál uprostřed karmínového koberce a rozhlížel se okouzlenýma očima. Daisy ho pozorovala a smála se sladkým, vzrušujícím smíchem; jemný obláček pudru se jí zvedl z ňader do vzduchu.

„Proslýchá se,“ zašeptala Jordan, „že u telefonu je Tomovo děvče.“

Mlčeli jsme. Hlas v hale rozmrzele zesílil: „Tak dobře. Já vám ten vůz tedy vůbec neprodám... Nemám k vám žádné závazky a to, že mě s tím otravujete při obědě, to teprve nesnesu!“

„Zakrývá přitom mluvítka,“ řekla Daisy cynicky.

„Ne, nezakrývá,“ ujistil jsem ji. „Tohle je opravdu obchod. Náhodou o tom něco vím.“

Dveře se rozletěly. Tomovo statné tělo na okamžik zatarasilo prostor mezi nimi a spěšně vpadlo do pokoje.

„Pan Gatsby!“ Podal mu širokou, plochou ruku s dobře skrývaným odporem. „Jsem rád, že vás vidím, pane... Nicku...“

„Dej nám něco studeného k pití,“ volala Daisy.

Když zase odešel z pokoje, zvedla se, přešla ke Gatsbymu, přitáhla jeho tvář k sobě a políbila ho na ústa.

„Víš, že tě miluju,“ zašeptala.

„Zapomínáš, že je tu dáma,“ řekla Jordan.

Daisy se pochybovačně ohlédla.

„Tak zas polib Nicka.“

„Ty jsi ale neslušná vulgární holka.“

„To je mi jedno!“ zvolala Daisy a začala stepovat na cihlovém krbu. Potom si uvědomila, že je horko, a sedla si provinile na gauč, zrovna když vešla do pokoje čerstvě nažehlená chůva s malým děvčátkem.

„Ty můj miláčku,“ zazpívala potichu a rozpřáhla ruce. „Pojď k mamince, co tě má tak ráda.“

Chůva dítě pustila, a to běželo přes pokoj a zakotvilo plaše v matčiných šatech.

„Ty můj miláčku! Maminka ti otřela pudr do tvých žlutoučkých vlásků, co? Tak se postav a řekni – Dobrý den.“

Gatsby i já jsme se střídavě uklonili a uchopili malou zdráhající se ruku. Potom Gatsby nespustil z dítěte překvapené oči. Myslím, že do té doby sotva skutečně uvěřil v jeho existenci.

„Dostala jsem na oběd tyhle šaty,“ řeklo dítě a obrátilo se dychtivě k Daisy.

„To proto, že se s tebou maminka chtěla pochlubit.“ Daisyina tvář se sklonila k jedinému záhybu malého bílého krčku. „Ty moje pohádka, ty moje čistá, malá pohádka.“

„Ano,“ připustilo dítě klidně. „Tetička Jordan má na sobě taky bílé šaty.“

„Jak se ti líbí maminčini přátelé?“ Daisy ji otočila tak, že se dívala na Gatsbyho. „Vid', že jsou roztomilí?“

„Kde je tatínek?“

„Není po otci,“ vysvětlovala Daisy. „Je po mně. Má moje vlasy a můj tvar obličeje.“

Daisy si sedla zpátky na gauč. Chůva udělala krok dopředu a natáhla ruku: „Pojď, Pammy.“

„Sbohem, drahoušku!“

Dobře vycované dítě vrhlo zdráhavý pohled přes rameno, chytlo se chůvy za ruku a ta je vytáhla ze dveří, právě když se vrátil Tom a za ním se objevily čtyři skleničky džinu se šťávou, plné cinkajících kousků ledu.

Gatsby uchopil sklenku.

„Vypadají opravdu studeně,“ řekl a zřejmě byl napjat.

Pili jsme dlouhými, hltavými doušky.

„Někde jsem četl, že slunce je pořád horčejší,“ řekl duchaplně Tom. „Vypadá to, že už to nebude dlouho trvat a země spadne do slunce – nebo počkejte – je to právě obráceně – slunce je rok od roku chladnější.“

„Pojďte ven,“ navrhl Gatsbymu, „rád bych, abyste si to tady prohlédl.“

Šel jsem s nimi na verandu. Po zeleném Průlivu, v nehybném horku, se pomalu šinula malá plachta směrem k živějšímu moři. Gatsbyho oči ji chvíli sledovaly. Zvedl ruku a ukázal přes zátoku.

„Bydlím přímo naproti vám.“

„Opravdu.“

Zvedli jsme oči od růžových záhonů, rozpáleného trávníku a zaplevelených odpadků nejparnějšího léta všude na pobřeží. Bílá křídla lodi se pomalu pohybovala přes modrou chladnou hranici oblohy. Před námi ležel vroubkovaný oceán a požehnané ostrovy plné hojnosti.

„Tomu říkám sport,“ řekl Tom a zakýval hlavou. „Rád bych si tam s ním tak hodinku zajezdil.“

Obědváli jsme v jídelně, také zacloněné před horkem, a zapíjeli jsme nervózní veselost studeným pivem.

„Co budeme dělat odpoledne?“ zvolala Daisy, „a zítra a příštích třicet let?“

„Nebud' morbidní,“ řekla Jordan. „Život začíná vždycky znova, když na podzim zchradne.“

„Ale když je takové horko,“ trvala na svém Daisy a měla slzy na krajíčku, „a všechno je tak zmatené. Pojďme všichni do města!“

Hlas se jí v horku křečovitě chvěl, rozbíjel se o ně a dával jeho nesmyslnosti tvar.

„Slyšel jsem, že se ze stájí dělají garáže,“ říkal Tom Gatsbymu, „ale já jsem první člověk, který udělal z garáže stáj.“

„Kdo chce jet do města?“ vyptávala se Daisy naléhavě. Gatsbyho oči se pořád zatoulávaly k ní. „Ach,“ zvolala, „vypadáte tak chladně.“

Setkali se očima a hleděli na sebe upřeně, zcela sami v prostoru. S námahou pohlédla na stůl.

„Vypadáte vždycky tak chladně,“ opakovala.

Řekla mu tím, že ho miluje, a Tom Buchanan to viděl. Byl ohromen. Pootevřel ústa, podíval se na Gatsbyho a potom znovu na Daisy, jako by v ní právě poznal někoho, koho znal před dávnými časy.

„Připomínáte mi inzerát s jedním mužem,“ pokračovala nevinně. „Víte, ten inzerát s tím mužem –“

„Dobře,“ přerušil ji rychle Tom, „jsem naprosto ochoten jet do města. Pojďte – jedem všichni do města.“

Vstal a neustále přeskakoval pohledem z Gatsbyho na svou ženu. Nikdo se ani nepohnul.

„Tak pojďte!“ Rozvaha mu trochu selhala. „Co se vlastně děje? Jestli máme jet do města, tak jedme.“

Rukou třesoucí se námahou, aby se ovládl, donesl ke rtům zbytek piva ve sklenici. Daisyin hlas nás zvedl na nohy a vyšli jsme ven na sálající štěrkovou cestu.

„To půjdeme jen tak?“ namítala. „Takhle? Nenecháme nikoho, aby si nejdřív vykouril cigaretu?“

„Celý oběd všichni kouřili.“

„Ach, ať je nějaká legrace,“ prosila. „Je moc horko na zbytečné rozčilování.“

Neodpověděl.

„Tak ať je po tvém,“ řekla. „Pojď, Jordan.“

Šly se nahoru připravit a my tři muži jsme zůstali stát a přešlapovali po horkých oblázcích. Na západní obloze se už vznesla stříbrná křivka měsíce. Gatsby začal mluvit, pak si to rozmyslel, ale Tom už se otočil a podíval se na něho v očekávání.

„Máte ty vaše stáje tady?“ přinutil se Gatsby k otázce.

„Asi čtvrt míle odtud po silnici.“

„Ach tak.“

Přestávka.

„Nechápu, proč vlastně jedeme do města,“ vybuchl Tom divoce. „Ženské mají takové nápady –“

„Vezmeme si s sebou něco k pití?“ zavolala Daisy z hořejšího okna.

„Dojdu pro whisky,“ odpověděl Tom. Šel dovnitř.

Gatsby se na mne strnule otočil:

„V jeho domě nemůžu nic říct, kamaráde.“

„Jí se všechno pozná na hlase,“ poznamenal jsem. „Má ho plný –“ zaváhal jsem.

„Má ho plný peněz,“ řekl najednou.

To bylo ono. Nikdy jsem tomu předtím nerozuměl. Byl plný peněz – to bylo to nevyčerpatelné kouzlo, které se v něm zvedalo a zas opadalo, cinkaly v něm, šelestily v něm jako činely... Vysoko v bílém paláci králova dcera, dívka ze zlata...

Tom vyšel z domu a balil litrovou láhev do ručníku, za ním šly Daisy a Jordan v malých přiléhavých kloboučcích z kovově zbarvené látky a s lehkými pláštěnkami přes ruku.

„Pojedem všichni v mém voze?“ navrhl Gatsby. Ohmatal horkou zelenou kůži sedadla. „Měl jsem ho nechat ve stínu.“

„Má normální řízení?“ chtěl vědět Tom.

„Ano.“

„Tak si vezte můj roadster a já pojedu do města ve vašem voze.“

Ten návrh se Gatsbymu nelíbil.

„Mám dojem, že tam není dost benzínu,“ namítl.

„Ale je,“ řekl Tom prudce. Podíval se na ukazatel paliva. „A jestli dojde, můžu se stavit někde v dragstóru. Dnes člověk koupí v dragstóru všechno.“

Po téhle zdánlivě nevinné poznámce následovalo mlčení. Daisy se zamračeně podívala na Toma a po Gatsbyho obličejí přelétl nepopsatelný výraz, současně naprosto neznámý i neurčitě povědomý, jako kdyby mi o něm jen někdo vyprávěl.

„Pojď, Daisy,“ řekl Tom a strkal ji ke Gatsbyho autu. „Svezu tě v tomhle cirkusovém voze.“

Otevřel dveře, ale ona se mu vymkla z objetí.

„Svez Nicka a Jordan. My pojedeme za vámi v roadsteru.“

Přistoupila těsně ke Gatsbymu a dotkla se rukou jeho kabátu. Jordan, Tom a já jsme si sedli na přední sedadlo Gatsbyho auta, Tom zkusmo zmáčkl neznámou řadicí páku, vyletěli jsme jako střela do dusného vedra a ztratili jsme je z dohledu.

„Viděli jste to?“ zeptal se Tom.

„Co jsme měli vidět?“

Podíval se na mne ostře a uvědomil si, že Jordan a já jsme to museli vědět hned od začátku.

„Vy si myslíte, že jsem pěkný pitomec, co?“ podotkl. „Snad jsem, ale mám – mám skoro něco jako ještě jeden zrak, který mi občas říká, co mám dělat. Možná že tomu nevěříte, ale věda –“

Odmlčel se. Bezprostřední dojem z událostí ho přemohl a odtáhl ho od okraje teoretické propasti.

„Sehnal jsem si o tom chlapíku pár informací,“ pokračoval. „Mohl jsem jít hlouběji, kdybych byl věděl –“

„Chceš říct, žeš byl u média?“ zavtipkovala Jordan.

„Cože?“ zadíval se na nás zmateně, když jsme se dali do smíchu. „U média?“

„Ohledně Gatsbyho.“

„Ohledně Gatsbyho! Ne, nebyl. Říkal jsem, že jsem si sehnal pár informací o jeho minulosti.“

„A přišel jsi na to, že studoval v Oxfordu,“ pomáhala mu Jordan.

„V Oxfordu!“ Vypadal nedůvěřivě. „Houby v Oxfordu. Nosí růžový oblek.“

„Ale přesto studoval v Oxfordu.“

„V Oxfordu v Novém Mexiku,“ zachrochtal Tom opovržlivě, „nebo tam někde.“

„Poslyš, Tome. Jestli jsi takový snob, proč jsi ho zval na oběd?“ zeptala se Jordan příkře.

„Pozvala ho Daisy; znala ho, než jsme se vzali – bůhví odkud!“

Jak z nás začalo vyprchávat pivo, byli jsme všichni popudliví, a jelikož jsme si toho byli vědomi, jeli jsme chvíli mlčky. Potom, když se dole na silnici objevily pohaslé oči doktora T. J. Eckleburga, vzpomněl jsem si na Gatsbyho starost o benzín.

„Máme dost, abychom dojeli do města,“ řekl Tom.

„Ale tamhle je zrovna garáž,“ namítala Jordan. „Nechci uvíznout v tom pekelném vedru.“

Tom netrpělivě zmáčkl obě brzdy a prudce jsme se zastavili v prachu před Wilsonovou vývěšní tabulí. Po chvílce se zevnitř vynořil majitel podniku a hleděl vyvalenýma očima na auto.

„Dejte nám trochu benzínu,“ vykřikl Tom hrubě. „Proč myslíte, že jsme zastavili – abychom se rozplývali nad vyhlídkou?“

„Je mi špatně,“ řekl Wilson a ani se nehnul. „Je mi už celý den špatně.“

„Co je vám?“

„Jsem úplně na hromadě.“

„A to se mám obsloužit sám?“ dorážel Tom. „V telefonu vám nechybělo nic.“

Wilson opustil s námahou stín a oporu dveří, a těžce oddychuje, odšrouboval čepičku nádržky. Ve slunečním světle měl tvář celou zelenou.

„Nechtěl jsem vás rušit při obědě,“ řekl. „Ale velice nutně potřebuji peníze a chtěl jsem vědět, co uděláte se svým starým vozem.“

„Jak se vám líbí tenhle?“ zeptal se Tom. „Koupil jsem ho minulý týden.“

„Je to hezký žlutý vůz,“ řekl Wilson a namáhavě pumpoval.

„Koupil byste ho?“

„Velká příležitost,“ usmál se slabě Wilson. „Ne, ale na tom druhém bych mohl vydělat trochu peněz.“

„Nač tak najednou potřebujete peníze?“

„Jsem tady už moc dlouho. Chci se dostat pryč. Já i žena chceme na Západ.“

„Vaše žena chce na Západ?“ vykřikl Tom poděšeně.

„Mluví o tom už deset let.“ Na chvíli se opřel o pumpu a zaclonil si oči. „A teď půjde, ať chce nebo nechce. Dostanu ji odtud.“

Roadster probleskl kolem nás a v záplavě prachu zableskla mávající ruka.

„Co jsem dlužen?“

„Tyhle dva dni jsem přišel na to, že tu něco neklape,“ poznamenal Wilson. „Proto chci pryč. Proto jsem vás otravoval s tím vozem.“

„Co jsem dlužen?“

„Dolar dvacet.“

Nemilosrdně pražící horko mě začalo mást a pocítil jsem na chvíli nevolnost, než jsem si uvědomil, že jeho podezření doposud nepadlo na Toma. Odhalil, že Myrtle žije ještě v nějakém jiném světě kromě jeho, a z toho otřesu se mu udělalo fyzicky zle. Zíral jsem na něj a potom na Toma, který udělal podobný objev ani ne před hodinou – a napadlo mě, že pokud jde o inteligenci nebo rasu, není mezi muži rozdíl tak hlubokého, jako je rozdíl mezi nemocnými a zdravými. Wilsonovi bylo tak špatně, že vypadal, jako by měl něco na svědomí, něco neodpuštělného – jako kdyby právě přivedl do maléru nějaké chudé děvče.

„Ten vůz vám přenechám,“ řekl Tom. „Pošlu vám ho zítra odpoledne.“

Ta krajina měla v sobě vždycky, i v jasné odpolední záři, něco neurčitě zneklidňujícího a já se ohlédl, jako by mně něco vzadu dalo výstrahu. Nad haldami popela bděly obrovské oči doktora T. J. Eckleburga, ale za chvíli jsem zjistil, že nás se zvláštní intenzitou pozorují ještě jiné oči ze vzdálenosti ani ne dvaceti stop.

V jednom okně nad garáží byly záclony trochu shrnuté ke straně a Myrtle Wilsonová hleděla dolů na auto. Zaujalo ji to tak, že si ani neuvědomila, že ji někdo pozoruje, a jeden výraz citového hnutí po druhém se jí objevoval na obličejí jako předměty na pomalu vyvolávané fotografii. Její výraz mi byl podivně povědomý – byl to výraz, jaký jsem na tvářích žen viděl často, ale na tváři Myrtle Wilsonové se zdál bezúčelný a nevysvětlitelný, dokud jsem si neuvědomil, že očima široce rozevřenýma hrůzou a žárlivostí visí ne na Tomovi, ale na Jordan Bakerové, kterou považovala za jeho ženu.

Nikdo nepodléhá zmatku tak jako prostoduší lidé, a když jsme odjížděli, přepadaly Toma prudké záchvaty paniky. Jeho žena i jeho milenka, ještě před hodinou bezpečné a netknuté, unikaly střemhlav z jeho moci. Podvědomě šlápl na plyn, jednak aby dohnal Daisy, jednak aby se zbavil Wilsona, a řítili jsme se k Astorii rychlostí padesát mil za hodinu, až se nám v pavučině nosných sloupů zvýšené dráhy objevil pohodlně jedoucí modrý roadster.

„V těch velkých kinech kolem Padesáté ulice je chládek,“ podotkla Jordan. „Miluji New York v létě odpoledne, když jsou všichni pryč. Je v něm něco strašně smyslného – přezrálého, jako kdyby člověku užuž padalo do rukou všelijaké legrační ovoce.“

Slovo „smyslný“ ještě zvýšilo Tomův nepokoj, ale než si mohl vymyslet nějaký protest, roadster zastavil a Daisy nám dávala znamení, abychom dojeli a zastavili se vedle nich.

„Kam půjdeme?“ volala.

„Co do kina?“

„Je takové vedro,“ stěžovala si. „Jděte vy. My se trochu projedeme a sejdeme se potom.“ S námahou se zase zmohla na chabý vtíp. „Sejdeme se někde na rohu. Já budu ten muž, který bude kouřit dvě cigarety.“

„Tady se o tom nemůžeme hádat,“ řekl netrpělivě Tom, když se z nákladního auta za námi ozvalo rozhořčené zapískání. „Pojeďte za mnou na jižní konec Ústředního parku, před Plazu.“

Několikrát se ohlédl a pátral zrakem po jejich autu, a když je zdržel provoz, zpomalil, až se zas objevili. Myslím, že se bál, aby se nevrhli do nějaké postranní uličky a nezmizeli mu navždycky.

Ale to oni neudělali. A všichni jsme dohromady podnikli ještě něco nepochopitelnějšího: usadili jsme se v salónu jednoho apartmá v hotelu Plaza.

Na dlouhé a bouřlivé dohadování, které skončilo tím, že nás nahnali do toho pokoje, se pamatuji jen nejasně, ačkoliv mám výraznou fyzickou vzpomínku na to, jak se mi v průběhu jednání ovinovalo spodní prádlo jako vlhký had kolem nohou a jak mi po zádech úprkem nepřetržitě stékaly chladné kapky potu. Ten návrh vznikl z Daisyiny poznámky, abychom si vzali pět koupelen a vykoupali se ve studené vodě, a potom nabyl hmatatelnější podoby „nějakého místečka, kde bychom si *mohli udělat mátový koktajl*“. Jeden jako druhý jsme bez přestání opakovali, že je to „bláznivý nápad“ – mluvili jsme na zmateného recepčního všichni najednou a mysleli jsme nebo jsme předstírali, že myslíme, že to je veliká legrace...

Místnost byla velká a dusná, a když jsme otevřeli okna, veválilo se dovnitř jen vydechnutí rozpáleného křoví z parku, ačkoliv už byly čtyři hodiny. Daisy šla k zrcadlu, postavila se k nám zády a upravovala si vlasy.

„Jak elegantní apartmá,“ zašeptala Jordan s úctou a všichni se rozesmáli.

„Otevřte ještě jedno okno,“ rozkázala Daisy, aniž se otočila.

„Víc už jich tady není.“

„Tak bychom měli radši zatelefonovat pro sekeru –“

„Jde o to, na vedro zapomenout,“ řekl Tom netrpělivě. „Je to desetkrát horší, když si na to člověk pořád naříká.“

Vybalil láhev whisky z ručníku a postavil ji na stůl.

„Co kdybyste ji nechal na pokoji, kamaráde,“ poznamenal Gatsby. „Do města jste chtěl jet vy.“

Na okamžik zavládlo mlčení. Telefonní seznam spadl sám od sebe z věšáku a rozplácl se na zemi, načež Jordan zašeptala: „Já nerada –“ ale tentokrát se nikdo nezasmál.

„Já ho zvednu,“ nabídl jsem se.

„Už ho zvedám.“ Gatsby si prohlížel přetržený provázek, zabručel: „Hm!“ – jako kdyby ho to zajímalo, a pak hodil seznam na židli.

„To je váš oblíbený výraz, co?“ řekl ostře Tom.

„Jaký?“

„To vaše ‚kamarádíčkování‘. Kde jste to sebral?“

„Podívej se, Tome,“ řekl Daisy a otočila se od zrcadla, „jestli budeš osobní, nezůstanu tu už ani minutu. Zatelefonuj o trochu ledu do toho mátového koktejlu.“

Když Tom zvedl sluchátko, nahromaděné horko vybuchlo ve zvuk a z tanečního sálu dole se ozvaly akordy Mendelssohnova *Svatebního pochodu*.

„Představte si, že se v tomhle vedru někdo žení!“ zvolala Jordan ponuře.

„Proč ne – já jsem se vdávala vprostřed června,“ připomněla Daisy, „Louisville v červnu! Někdo tenkrát omdlel. Kdo to omdlel, Tome?“

„Biloxi,“ odpověděl krátce.

„Nějaký člověk, který se jmenoval Biloxi. ‚Bedna‘ Biloxi, vyráběl bedny – doopravdy – a byl z Biloxi v Mississippi.“

„Odnegli ho k nám,“ dodala Jordan, „protože jsem bydlela hned dva domy od kostela. Zůstal u nás tři týdny, až mu tatínek řekl, že musí vypadnout. Den po tom, co odešel, tatínek zemřel.“ Za chvíli dodala: „Žádná spojitost v tom nebyla.“

„Znal jsem jednou nějakého Billa Biloxiho z Memphisu,“ poznal jsem.

„To byl jeho bratranec. Než odjel, dověděla jsem se celou jeho rodinnou historii. Dal mi aluminiovou golfovou tyč, kterou používám dodnes.“

Hudba dozněla, jak začal obřad, a potom vplulo do okna dlouhé volání slávy, následované nepřetržitými výkřiky: „Hééééj!“ a konečně výbuchem jazzu, jak začal tanec.

„Stárneme,“ řekla Daisy. „Kdybychom byli mladí, vstali bychom a tancovali.“

„Vzpomeň si na Biloxiho,“ varovala ji Jordan. „Odkud jsi ho znal, Tome?“

„Biloxiho?“ S námahou se soustředil. „Neznal jsem ho. Byl to Daisyin známý.“

„Nebyl,“ popřela to. „Předtím jsem ho nikdy neviděla. Přijel vlakem v rezervovaném vagóně.“

„Ale vždyť on říkal, že tě zná. Říkal, že byl vychován v Louisvillu. Asa Bird ho přivedl na poslední chvíli a zeptal se, jestli pro něj máme místo.“

Jordan se usmála.

„Asi se právě snažil dostat domů autostopem. Řekl mi, že je předseda vašeho ročníku v Yale.“

Nechápavě jsme se na sebe s Tomem podívali.

„Biloxi?“

„Předně jsme žádného předsedu neměli –“

Gatsby krátce a neklidně poklepával nohou o podlahu a Tom se na něj náhle zadíval.

„Mimochodem, pane Gatsby, slyšel jsem, že jste vystudoval v Oxfordu.“

„Ne zrovna vystudoval.“

„Ach, ano, slyšel jsem, že jste byl v Oxfordu.“

„Ano – byl jsem tam.“

Mlčení. Potom Tomův hlas, nedůvěřivý a urážlivý:

„Musel jste tam být asi v té době, když byl Biloxi v New Havenu.“

Zase mlčení. Číšník zaklepal a vešel s rozmačkanou mátou a s ledem, ale jeho „děkuji“ a měkké zavření dveří ticho nepřerušilo. Tahle nesmírně závažná podrobnost se musela konečně objasnit.

„Řekl jsem vám, že jsem tam byl,“ řekl Gatsby.

„Slyšel jsem vás, ale rád bych věděl kdy.“

„Bylo to v roce devatenáct set devatenáct. Zůstal jsem tam jen pět měsíců. Proto nemohu dobře říkat, že jsem tam vystudoval.“

Tom se rozhlédl, aby zjistil, jestli sdílíme jeho nedůvěru. Ale my jsme všichni hleděli na Gatsbyho.

„Některým důstojníkům k tomu po příměří dali příležitost,“ pokračoval. „Mohli jsme jít na kteroukoliv univerzitu v Anglii nebo ve Francii.“

Chtěl jsem vstát a poplácat ho po zádech. Přemohl mě zase jeden záchvat naprosté víry v něho, jak se mi to stalo už dřív.

Daisy vstala, slabě se usmála a šla ke stolu.

„Otevři whisky, Tome,“ rozkázala, „a já ti udělám mátový koktajl. Potom si nebudeš připadat tak hloupě... Podívej se na tu mátu!“

„Počkej chvílku,“ utrhł se na ni Tom, „chci se pana Gatsbyho ještě na něco zeptat.“

„Prosím,“ řekl Gatsby zdvořile.

„Jaký zmatek chcete vlastně nadělat v mém domě?“

Konečně to bylo venku a Gatsby byl spokojen.

„On žádný zmatek nedělá.“ Daisy se podívala zoufale z jednoho na druhého. „To ty děláš zmatek. Ovládej se trochu, prosím tě.“

„Ovládej se!“ opakoval Tom, jako by nevěřil svým uším. „Tak to je asi nejnovější móda, zůstat sedět a nechat pana Nikoho Odnikud, aby se milkoval s mou ženou. Jestli to má být takhle, tak to se mnou nepočítej... Dnes se lidé začínají posmívat rodinnému životu a rodinným zřízením a příště hodí přes palubu všechno a budou se brát černí s bílými.“

V zápalu své rozvášněné hatlaniny se viděl, jak stojí sám na poslední výspě civilizace.

„Tady jsme všichni bílí,“ zašeptala Jordan.

„Vím, že nejsem moc oblíbený. Nepořádám velké večírky. Člověk asi musí udělat ze svého domu chlívek, aby měl nějaké přátele – v tomhle moderním světě.“

Ačkoliv jsem měl vztek, ačkoliv jsme všichni měli vztek, svádělo mě to přece, abych se zasmál, kdykoliv otevřel ústa. Přechod od zputlíka k pedantovi byl tak dokonalý.

„Ted' něco řeknu já *vám*, kamaráde –“ začal Gatsby. Ale Daisy si domyslíla, co má v úmyslu.

„Prosím tě, ne!“ přerušila ho bezmocně. „Pojedme, prosím, všichni domů. Proč nejedeme všichni domů?“

„To je dobrý nápad.“ Vstal jsem. „Pojď, Tome. O pití nikdo nestojí.“

„Chci vědět, co mi má pan Gatsby co říct.“

„Vaše žena vás nemiluje,“ řekl Gatsby. „Nikdy vás nemilovala. Miluje mě.“

„Vy jste asi blázen!“ vykřikl bezděčně Tom.

Gatsby vzrušeně vyskočil.

„Nikdy vás nemilovala, slyšíte?“ křičel. „Vzala si vás jenom proto, že já jsem byl chudý a ji unavilo na mě čekat. Byl to strašný omyl, ale v srdci neměla nikdy ráda nikoho, jenom mě.“

V tom okamžiku jsme se Jordan a já pokusili odejít, ale Tom a Gatsby se předstihovali v odhodlaném trvání na tom, abychom zůstali – jako by nikdo z nich neměl co skrývat a jako by to byla zvláštní výsada, podílet se jako prostředníci na jejich citových výlevech.

„Posad' se, Daisy.“ Tomův hlas se bez úspěchu snažil nabýt otcovského tónu. „Co se tu dělo? Chci o tom slyšet všechno.“

„Řekl jsem vám, co se tu dělo,“ řekl Gatsby. „Co se dělo už pět let – a vy jste to nevěděl.“

Tom se prudce otočil na Daisy.

„Ty se s tímhle chlapem stýkáš už pět let?“

„Nestýká,“ řekl Gatsby. „Ne, nemohli jsme se stýkat. Ale oba jsme se celý ten čas měli rádi, kamaráde, a y jste to nevěděl. Někdy jsem se tomu smál –“ ale v jeho očích nebyl smích – „když jsem si pomysll, že vy to nevíte.“

„A – to je všechno.“

Tom sepal silné roztažené prsty obou rukou jako duchovní a zvrátil se zpátky do židle.

„Vy jste blázen!“ vybuchl. „Nemohu mluvit o tom, co se stalo před pěti lety, protože jsem tenkrát Daisy neznal, a čert mě vem, jestli vím, jak jste se k ní mohl dostat blíž než na mílovou vzdálenost, ledaže jste k nim nosil zadem zboží z koloniálu. Ale to ostatní je všechno zatracená lež. Daisy mě milovala, když si mě vzala, a miluje mě i teď.“

„Nemiluje,“ řekl Gatsby a zavrtěl hlavou.

„Ale ano, miluje. Celá potíží je v tom, že si někdy zamane nějakou hloupost a pak neví, co dělá.“ Kývl moudře hlavou. „A co víc, já Daisy taky miluju. Jednou za čas si vyhodím z kopýtka a udělám si ostudu, ale vždycky se vrátím a v srdci ji miluju pořád.“

„Jsi odporný,“ řekla Daisy. Otočila se ke mně, hlas jí klesl o oktávu níž a naplnil pokoj pronikavým opovržením: „Víš, proč jsme odjeli z Chicaga? Překvapuje mě, že tě nepočastovali tou historkou, jak si tam trošku vyhodil z kopýtka.“

Gatsby přešel k ní a postavil se vedle ní.

„Daisy, teď už je to všechno pryč,“ řekl vážně. „Už na tom nezáleží. Jenom mu řekni pravdu – žes ho nikdy nemilovala – a navždycky to vymažeme.“

Podívala se na něj slepě. „Ale – jak bych ho mohla milovat – jak bych mohla?“

„Nikdy jsi ho nemilovala.“

Zaváhala. Spočinula pohledem plným jakési naléhavé prosby na Jordan a na mně, jako by si konečně uvědomila, co dělá – a jako by nikdy, od samého začátku, neměla v úmyslu vůbec něco udělat. Ale už se to stalo. Bylo příliš pozdě.

„Nikdy jsem ho nemilovala,“ řekla se znatelným váháním.

„Ani v Kapiolani ne?“ zeptal se náhle Tom.

„Ne.“

Z tanečního sálu zezdola doléhaly po horkých vzdušných vlnách tlumené a dusivé akordy.

„Ani tenkrát, jak jsem tě nesl dolů z Punch Bowl, aby sis nezamáčela boty?“ V jeho tónu zaznívala chraptivá něha... „Daisy?“

„Prosím tě, přestaň.“ Měla hlas chladný, ale zatvrzelost z něj zmizela. Pohlédla na Gatsbyho. „Podívej se, Jayi,“ řekla – ale ruka se jí třásla, když si chtěla zapálit cigaretu. Najednou odhodila cigaretu a hořící sirku na koberec.

„Ach, chceš příliš mnoho!“ vykřikla na Gatsbyho. „Teď miluju tebe – nestačí to? Nemohu za to, co bylo.“ Začala bezmocně vzlykat. „Jeho jsem kdysi milovala, ale tebe jsem milovala taky.“

Gatsby otevřel oči a zase je zavřel.

„Milovala jsi mě *taky*?“ opakoval.

„I to je lež,“ řekl Tom divoce. „Nevěděla, že jste naživu. Vždyť – já a Daisy jsme spolu prožili věci, které vy nikdy nepochopíte, věci, na které žádný z nás nikdy nezapomene.“

Zdálo se, že do Gatsbyho se ta slova přímo fyzicky zahlodávají.

„Chci mluvit s Daisy o samotě,“ naléhal. „Teď je příliš rozčilená –“

„I když budu sama, nemůžu říct, že jsem nikdy Toma nemilovala,“ připustila žalostným hlasem. „To by nebyla pravda.“

„Samozřejmě, že ne,“ souhlasil Tom.

Otočila se k manželovi.

„Jako by ti na tom záleželo,“ řekla.

„Samozřejmě, že mi na tom záleží. Od nynějška se o tebe budu líp starat.“

„Vy jí nerozumíte,“ řekl Gatsby a na hlase mu byl znát počínající zmatek. „Vy už se o ni starat nebudete.“

„Nebudu?“ Tom otevřel široce oči a zasmál se. Teď už si mohl dovolit sebeovládání. „Jak to?“

„Daisy vás opustí.“

„Nesmysl.“

„Ano, opustím tě,“ řekla se zřejmou námahou.

„Ona mě neopustí!“ Tomova slova se náhle sesypala na Gatsbyho. „Rozhodně ne kvůli obyčejnému podvodníkovi, který by musel někde ukrást prsten, aby jí měl co navléknout na prst.“

„Tohle nevydržím!“ vykřikla Daisy. „Ach, prosím tě, pojďme odtud.“

„Co jste vlastně zač?“ vybuchl Tom. „Jste jeden z té party, co se táhne za Meyerem Wolfsheimem – tolik náhodou vím. Sehnal jsem si pár informací o vašich záležitostech – a zítra v tom budu pokračovat.“

„Poslužte si podle libosti, kamaráde,“ řekl Gatsby pevně.

„Přišel jsem na to, co byly ty vaše ‚dragstóry‘!“ Obrátil se k nám a mluvil o překot. „On a ten Wolfsheim skoupili pár krámů v postranních ulicích tady a v Chicagu a prodávali tam pod pultem doma pálený líh. To je jeden z jeho podniků. Odhadl jsem ho na pašeráka alkoholu, hned jak jsem ho uviděl, a moc jsem se nemýlil.“

„A co má být?“ řekl Gatsby zdvořile. „Myslím, že váš přítel Walter Chase nebyl tak hrdý, aby se toho taky nezúčastnil.“

„A vy jste ho nechal v bryndě, že? Nechal jste ho na měsíc zavřít v New Jersey. Bože! Měl byste slyšet, jak Walter mluví o vás.“

„Přišel k nám, když byl úplně na mizině. Byl celý šťastný, když si mohl přijít na trochu peněz, kamaráde.“

„Neříkejte mi ‚kamaráde‘!“ vykřikl Tom. Gatsby neřekl nic. „Walter vás tam mohl taky dostat podle zákona o sázkách, ale Wolfsheim mu nahnal tolik strachu, že držel hubu.“ Gatsbymu se na obličeji opět objevil onen neznámý, ale povědomý výraz.

„Ta záležitost s dragstóry, to byly jen drobné kšefty,“ pokračoval pomalu Tom, „ale teď jdete za něčím, o čem se mi Walter bojí říct.“

Pohlédl jsem na Daisy, která zděšeně těkala pohledem z Gatsbyho na svého manžela, a na Jordan, která začala balancovat neviditelný,

ale poutavý předmět na špičce brady. Potom jsem se otočil zpátky ke Gatsbymu – a lekl jsem se jeho vzezření. Vypadal – a to říkám, třebaže si ani za mák nevážím žvanivých pomluv z jeho zahrady –, jako by byl „někoho zabil“. Výraz jeho obličeje bylo možno na okamžik popsat právě tímto fantastickým způsobem.

Přešlo to a on začal vzrušeně mluvit k Daisy, všechno popřel a obhajoval svou pověst proti obviněním, která nebyla vůbec vyřčena. Ale ona se po každém slově víc a víc stahovala do sebe, a tak se toho vzdal; a pak pokračoval v boji jen mrtvý sen, jak se odpoledne vytrácelo, snažil se dotknout něčeho, co nebylo už hmatatelné, probíjel se nešťastně, zoufale k tomu ztracenému hlasu na druhé straně pokoje.

Ten hlas opět prosil, aby šli.

„Prosím tě, Tome! Už to nesnesu.“

Její polekané oči říkaly, že ať měla jakékoliv úmysly, jakoukoliv odvahu, je to všechno už najisto pryč.

„Vy dva pojedete domů, Daisy,“ řekl Tom, „Ve voze pana Gatsbyho.“

Podívala se na Toma, teď už polekaně, ale on s velkomyslným opovržením trval na svém.

„Jen jedte. Nebude tě obtěžovat. Myslím, že si uvědomuje, že s tím jeho troufalým flirtem je konec.“

Odjeli beze slova, ztratili se, proměnili se v náhodný izolovaný pár, jakoby ve dva přízraky, zbavené i naší lítosti.

Po chvíli Tom vstal a začal balit neotevřenou láhev whisky do ručníku.

„Nechcete trochu tohohle? Jordan?... Nicku?“

Neodpověděl jsem.

„Nicku?“ zeptal se znovu.

„Co?“

„Chceš trošku?“

„Ne... Jenom jsem si vzpomněl, že mám dnes narozeniny.“

Bylo mi třicet. Předě mnou se rozprostírala hrozivá, zlověstná cesta nového desetiletí.

Bylo sedm hodin, když jsme s ním nasedli do roadsteru a vyjeli k Long Islandu. Tom bez ustání mluvil, jásal a smál se, ale jeho hlas byl od Jordan i ode mne tak daleko jako cizí lomoz na chodníku nebo hřmění zvýšené dráhy nad hlavou. Lidská sympatie má své meze a my jsme byli rádi, že všechny jejich tragické spory pohasínaly jako světla města za námi. Třicet – příslib desetiletí osamělosti, řídnuocí seznam svobodných mužů, se kterými se budu znát, řídnuocí obsah tobolky nadšení, řídnuocí vlasy. Ale vedle mne byla Jordan, která na rozdíl od Daisy byla příliš moudrá, aby někdy přenášela zapomenuté sny (a dobře, že se na ně zapomnělo) z jednoho věku do druhého. Když jsme jeli po temném mostě, její bledá tvář mi líně klesla na rameno u kabátu a obávaný úder třicítky odumřel, jak mi tiskla ruku, jako by mě chtěla o něčem ujistit.

Tak jsme ujížděli vstříc smrti chladným soumrakem.

Mladý Řek Michaelis, který vedl kavárničku vedle hromad popela, byl korunním svědkem při vyšetřování. Za vedra spal, až bylo pět pryč, a pak se odlou dal ke garáži a v kanceláři našel George Wilsona, kterému bylo špatně – opravdu špatně, byl bledý jako jeho bledé vlasy a třásl se po celém těle. Michaelis mu poradil, aby si šel lehnout, ale Wilson odmítl, protože by prý přišel o obchody, kdyby to udělal. A jak se ho jeho soused snažil přemluvit, vypukl nad nimi divoký rámus.

„Zamkl jsem nahoře ženu,“ vysvětlil mu chladně Wilson. „Zůstane tam až do pozítřka a potom se postěhujeme.“

To Michaelise překvapilo. Sousedili spolu už čtyři roky a Wilson nikdy ani trochu nevypadal na to, že by byl schopen takového prohlášení. Celkem vzato byl to takový vyčerpaný člověk; když nepracoval, seděl na židli u dveří a díval se na lidi a na auta, která jela kolem po silnici. Když na něj někdo promluvil, pokaždé se příjemně a bezbarvě zasmál. Byl mužem své ženy, nepatřil sobě.

Michaelis se tedy přirozeně snažil vypátrat, co se stalo, ale Wilson nechtěl říci ani slovo – místo toho začínal vrhat na svého návštěvníka zvědavé, podezřívavé pohledy a ptát se ho, co dělal v jistou dobu v jisté dny. Zrovna když Michaelis začal být nesvůj, přešlo kolem dveří několik dělníků a zamířili k jeho restauraci; Michaelis té příležitosti využil, aby se odporoučel, s úmyslem, že se později vrátí. Ale nevrátil se. Asi prý zapomněl, to je všechno. Když vyšel zase ven, něco po sedmé, vzpomněl si na ten rozhovor, protože dole v garáži slyšel nahlas nadávat paní Wilsonovou.

„Zbij mě!“ slyšel ji křičet. „Dej mi jednu, až padnu, zbij mě, ty mizerný, špinavý zbabělče!“

Chvilku nato vyběhla ven do soumraku, mávala rukama a křičela – a než se mohl hnout od dveří, bylo po všem.

„Vůz smrti“, jak to nazvaly noviny, se nezastavil. Vynořil se z houstnoucí temnoty, na okamžik tragicky zakolísal a potom zmizel v nejbližší zatáčce. Dokonce si Mavro Michaelis ani nebyl jist jeho barvou – prvnímu strážníkovi řekl, že byl světle zelený. Druhý vůz, ten, co jel do New Yorku, zastavil o nějakých sto yardů dál, a řidič přispěchal zpět k místu, kde klečela na silnici Myrtle Wilsonová, jejíž život byl násilně zhašen, a její hustá, tmavá krev se mísila s prachem.

Michaelis a ten člověk k ní doběhli první, ale když jí roztrhli blůzu, ještě vlhkou od potu, spatřili, že levé ňadro jí visí bezvládně a ochable, a nemělo ani smysl poslouchat, jestli srdce pod ním bije. Ústa byla široce rozevřena a trošku natržena v koutcích, jako by se byla dusila, když se musela vzdát té úžasné životnosti, kterou v sobě tak dlouho skrývala.

Už zdaleka jsme viděli tři nebo čtyři auta a zástup lidí.

„Karambol!“ řekl Tom. „To je dobře. Wilsonovi se aspoň konečně trochu pohnou obchody.“

Zpomalil, ale ještě neměl v úmyslu zastavit; teprve když jsme přijeli blíž, přiměly ho ztichlé, upřené tváře lidí u vrat správkárny, aby automaticky šlápl na brzdu.

„Podíváme se na to,“ řekl nejistě. „Jenom na chvílku.“

V té chvíli jsem si uvědomil dutý, naříkavý zvuk, který nepřetržitě vycházel ze správkárny, zvuk, který, když jsme vystoupili z roadsteru a šli k vratům, se proměnil ve slova „můj ty bože!“ pronášená bez ustání, zajímavě a naříkavě.

„Tady se stalo něco ošklivého,“ řekl Tom vzrušeně.

Postavil se na špičky a nakoukl přes kruh hlav do správkárny, kde svítilo jen žluté světlo v houpajícím se drátěném koši u stropu. Potom zachrčel, rozešel se prudce mocnými pažemi arazil si cestu zástupem.

Kruhem lidí proběhlo reptavé zamručení, pak se zase sevřel; trvalo to minutu, než jsem vůbec něco viděl. Potom noví příchozí rozbili řadu a Jordan a mne to náhle vrazilo dovnitř.

Tělo Myrtle Wilsonové, zabalené do prostěradla a potom ještě do jednoho prostěradla, jako by v té horké noci měla zimnici, leželo na ponku u stěny a Tom, stojící zády k nám, se nad ním bez hnutí nakláněl. Vedle něho stál policista, který přijel na motocyklu, zapisoval si jména do malého zápisníku, vydatně se potil a neustále něco opravoval. Zprvu jsem nemohl přijít na to, odkud vycházejí ječivá, sténající slova, která se hrozivě ozývala správkárnou – ale pak jsem uviděl Wilsona, jak stojí na zvýšeném prahu své kanceláře, klátí se sem a tam a drží se oběma rukama rámu dveří. Nějaký člověk s ním potichu mluvil a snažil se mu občas položit ruku na rameno, ale Wilson neviděl ani neslyšel. Oči mu pomalu klesaly od rozhoupaného světla k tomu, co leželo u stěny na stole, a zase sebou škubly zpátky ke světlu a on bez ustání křičel vysokým, strašlivým hlasem:

„Můj ty bože! Můj ty bože! Můj ty bože! Můj ty bože!“

Náhle Tom prudce zvedl hlavu, skelnýma očima se rozhlédl po správkárně, obrátil se k policistovi a zamumlal nesouvislou poznámku.

„M-a-v –“ říkal policista, „-o- –“

„Ne, r-“ opravoval ho ten člověk, „M-a-v-r-o- –“

„Poslyšte!“ zamumlal Tom divoce.

„r-“, řekl policista, „o- –“

„m- –“

„m- –“ Vzhlédl, když mu Tomova široká ruka dopadla ostře na rameno. „Co chcete, člověče?“

„Co se stalo? – to chci vědět.“

„Přejelo ji auto. Byla na místě mrtvá.“

„Na místě mrtvá,“ opakoval Tom a civěl do prázdna.

„Vyběhla na silnici. Ten zkurvysyn tu svou káru ani nezastavil.“

„Byly u toho dva vozy,“ řekl Michaelis, „jeden jel sem, druhý tam, víte?“

„Kam jel?“ zeptal se dychtivě policista.

„Každý na vopačnou stranu. No, a vona“ – zvedl ruku k prostěradlům, ale zarazil se na půli cesty a ruka mu klesla k boku – „vylítla tady vocať a ten vůz, co jel z New Yorku, vrazil do ní, jel asi třicet nebo čtyřicet mil za hodinu.“

„Jak se to tu jmenuje?“ vyptával se policista.

„Tady se to nejmenuje nijak.“

Bledý, dobře oblečený černoš přistoupil blíž.

„Byl to žlutý vůz,“ řekl, „velký žlutý vůz. Nový.“

„Viděl jste tu nehodu?“ zeptal se policista.

„Ne, ale to auto mě předjelo na silnici a jelo víc než čtyřicítkou. Jelo padesátkou, šedesátkou.“

„Pojďte sem, ať si vás zapíšu. Pustíte ho. Chci si poznamenat jeho jméno.“

Několik slov z toho rozhovoru musel zaslechnout Wilson, který se kymácel ve dveřích kanceláře, neboť v jeho zajímavých výkřicích se náhle ozvalo nové téma:

„Nemusíte mi říkat, co to bylo za vůz! Já vím, co to bylo za vůz!“

Pohlédl jsem na Toma a uviděl jsem, jak se mu vzadu na rameni napjal pod kabátem svazek svalů. Šel rychle k Wilsonovi, postavil se před něho a uchopil ho pevně v nadloktí.

„Musíte se vzchopit,“ řekl drsně a konejšivě.

Wilson spočinul zrakem na Tomovi; vypjal se na špičky a potom by se pod ním byla kolena podlomila, nebýt toho, že ho Tom přidržel.

„Poslyšte,“ řekl Tom a trošku s ním zatřásl. „Přijel jsem právě před chvílkou z New Yorku. Vezl jsem vám ten roadster, co jsme o něm mluvili. Ten žlutý vůz, co jsem řídil dnes odpoledne, nepatří mně – slyšíte? Neviděl jsem ho celé odpoledne.“

Jenom černocho a já jsme stáli tak blízko, že jsme slyšeli, co říká... ale policistu cosi v jeho hlase zaujalo a podíval se na něho sveřepým pohledem.

„O co tu jde?“ chtěl vědět.

„Jsem jeho přítel.“ Tom se ohlédl, ale držel Wilsonovo tělo pevně v rukou. „Říká, že zná ten vůz, který to udělal... Byl to žlutý vůz.“

Jakýsi neurčitý popud přiměl policistu, aby se podíval na Toma s podezřením.

„A jakou barvu má váš vůz?“

„Je to modrý vůz, roadster.“

„Přijeli jsme přímo z New Yorku,“ řekl jsem.

Někdo, kdo jel kousek za námi, to potvrdil a policista se obrátil.

„Tak kdybyste mi teď ještě jednou řekl správně to jméno –“

Tom zvedl Wilsona jako hračku, odnesl ho do kanceláře, posadil ho na židli a vrátil se.

„Ať sem někdo jde a sedne si k němu,“ vyštěkl rozkazovačně. Sledoval pohledem dva muže, kteří stáli nejbliž; pohlédli jeden na druhého a vešli neochotně do místnosti. Tom pak za nimi zavřel dveře, sestoupil z jediného schodu a očima se vyhýbal stolu. Když došel těsně ke mně, zašeptal: „Pojďme pryč.“

Protlačili jsme se zástupem, který se stále ještě sbíhal, a přitom jsme cítili, jak si nás každý prohlíží; Tomovy paže nám panovačně razily cestu, prošli jsme kolem úspěchaného lékaře s kufříkem v ruce, pro něhož v marné naději poslali před půl hodinou.

Tom jel pomalu, dokud jsme nebyli za zatáčkou, potom nohou pevně sešlápl pedál a roadster se vyřítit do noci. Po chvílce jsem uslyšel tichý, drsný vzlyk a uviděl jsem, že se mu po tváři řinou slzy. „Ten mizerný zbabělec!“ vzlykal. „Ani nezastavil.“

Dům Buchananů se náhle před námi vynořil mezi temnými, šumícími stromy. Tom zastavil u vchodu a pohlédl nahoru do druhého patra, kde mezi divokým vínem rozkvetla světlem dvě okna.

„Daisy je doma,“ řekl. Když jsme vystoupili z vozu, pohlédl na mne a trochu se zamračil.

„Měl jsem tě vysadit na Západním Vejci, Nicku. Dnes večer se už nedá nic dělat.“

Něco se v něm změnilo a mluvil vážně a rozhodně. Když jsme kráčeli štěrkovou cestou, ozářenou měsíčním světlem, ke vchodu, rozřešil situaci několika rychlými větami.

„Zatelefonuji pro taxík, ten tě odveze domů, a zatímco budeš čekat, měl bys jít s Jordan do kuchyně, aby vám dali něco k večeři – jestli nějakou chcete.“ Otevřel dveře. „Pojďte dál.“

„Ne, díky. Ale byl bych rád, kdybys mi objednal taxík, počkám venku.“

Jordan mi položila ruku na rameno.

„Nepůjdeš dovnitř, Nicku?“

„Ne, díky.“

Bylo mi trochu nevolno a chtěl jsem být sám. Ale Jordan ještě chvílku váhala.

„Je teprv půl desáté,“ řekla.

Ani za nic bych nebyl šel dovnitř; měl jsem jich všech pro dnešek dost, a najednou mezi ně patřila i Jordan. Musela něco takového vyčíst z mého výrazu, protože se prudce otočila, vyběhla nahoru po schodech a zmizela v domě. Seděl jsem několik minut s hlavou v dlaních, až jsem uslyšel, jak uvnitř někdo zvedá telefon, a pak sluhův hlas, jak volá taxík. Potom jsem se pomalu vydal po cestě pryč od domu s úmyslem počkat u brány.

Neušel jsem ani dvacet yardů, když jsem uslyšel své jméno a mezi dvěma keři se objevil Gatsby a vystoupil na cestu. Muselo mi v té chvíli být dost podivně, poněvadž jsem nedokázal myslet na nic jiného než na to, jak oslnivě vypadá jeho růžový oblek v měsíčním světle.

„Co tu děláte?“ zeptal jsem se.

„Jenom tu tak stojím, kamaráde.“

Nějak mi připadlo, že je to zaměstnání opovržením hodné. Bůhví, možná že se právě chystal vyloupit dům; nebylo by mě překvapilo, kdybych byl za ním v tmavých křovinách zahlédl zlověstné tváře „Wolfsheimovy party“.

„Viděl jste nějaké neštěstí na silnici?“ zeptal se po chvíli.

„Ano.“

Zaváhal.

„Je mrtvá?“

„Ano.“

„Myslel jsem si to; říkal jsem Daisy, že si to myslím. Je lepší, že ta rána přišla tak najednou. Přestála to dost dobře.“

Mluvil, jako by Daisyina reakce byla jedinou věcí, na které záleží.

„Dostal jsem se na Západní Vejce vedlejší silnicí,“ pokračoval, „a nechal jsem vůz ve své garáži. Myslím, že nás nikdo neviděl, ale jisté to ovšem není.“

Oškřivil se mi nyní tolik, že jsem nepovažoval za nutné mu říci, že se mýlí.

„Kdo byla ta žena?“ zeptal se.

„Jmenovala se Wilsonová. Ta garáž patří jejímu muži. Jak se to k čertu stalo?“

„Inu, pokusil jsem se strhnout volant –“ Zarazil se a já jsem najednou ušchl pravdu.

„Daisy řídila?“

„Ano,“ řekl po chvíli, „ale řeknu samozřejmě, že jsem řídil já. Víte, když jsme vyjeli z New Yorku, byla velmi nervózní a myslela,

že ji to uklidní, když bude řídit, a ta ženská se proti nám vyřítla, zrovna když jsme míjeli auto, které jelo opačným směrem. Sběhlo se to všechno najednou, ve vteřině, ale já měl dojem, že s námi chce mluvit, jako kdyby myslela, že jsme někdo, koho zná. No, Daisy napřed uhnula před tou ženskou k tomu druhému autu, ale potom ztratila nervy a zahrnula zpátky. Zrovna když jsem popadl volant, ucítil jsem ten otřes, musila být na místě mrtvá.“

„Roztrhlo jí to –“

„Neříkejte mi nic, kamaráde.“ Ucouvl před tím. „Prostě – Daisy šlápla na plyn. Pokusil jsem se ji přimět, aby zastavila, ale nemohla, tak jsem zatáhl za ruční brzdu. Potom se mi sesula do klína a já jsem jel dál.

Zítřka bude v pořádku,“ řekl najednou. „Já tu prostě počkám a uvidím, jestli se ji pokusí obtěžovat kvůli té nepříjemnosti odpoledne. Zamkla se do svého pokoje, a jestli to zkusí s násilím, bude rozsvěcovat a zhasínat světlo.“

„Ani se jí nedotkne,“ řekl jsem. „Nemyslí na ni.“

„Nevěřím mu, kamaráde.“

„Jak dlouho tu budete čekat?“

„Celou noc, jestli to bude zapotřebí. Rozhodně dokud nepůjdou všichni spát.“

Napadla mě jiná možnost. Co když Tom zjistí, že řídila Daisy? Mohl by si myslet, že je v tom nějaká souvislost – mohl by si myslet bůhvíco. Podíval jsem se na dům; v přízemí svítila dvě nebo tři okna a růžová záře se rozlévala z Daisyina pokoje ve druhém poschodí.

„Počkejte tady,“ řekl jsem. „Podívám se, jestli se někde něco děje.“

Šel jsem zpátky po okraji trávníku, přešel jsem opatrně štěrku a vystoupil jsem po špičkách po schodech nahoru na verandu. Zálkony v přijímacím pokoji byly rozhrnuty a viděl jsem, že pokoj je prázdný. Přešel jsem verandu, kde jsme večereli tenkrát v červnu, večer před třemi měsíci, a dostal jsem se k malému obdélníku světla, který vypadal jako okno od spižírny. Roleta byla stažená, ale u dolního rámu okna jsem uviděl škvíru.

Daisy a Tom seděli proti sobě za kuchyňským stolem a mezi nimi stál talíř se studeným pečeným kuřetem a dvě láhve piva. Mluvil na ni horlivě přes stůl a přikryl jí vážně ruku svou dlaní. Občas se na něj podívala a přikývla na souhlas.

Nebyli šťastni a žádný z nich se nedotkl ani kuřete, ani piva, a přece nebyli ani nešťastni. Celá scéna dýchala zcela zřejmým ovzduším přirozené důvěrnosti a každý by byl řekl, že spolu něco kují.

Když jsem se vracel po špičkách z verandy, uslyšel jsem, jak taxík opatrně jede po tmavé silnici k domu. Gatsby čekal na příjezdové cestě, tam, kde jsem ho zanechal.

„Je tam nahoře klid?“ zeptal se dychtivě.

„Ano, je klid,“ zaváhal jsem. „Měl byste raději jet domů a vyspat se.“

Zavrtěl hlavou.

„Chci tady počkat, dokud nepůjde Daisy spát. Dobrou noc, kamaráde.“

Strčil ruce do kapes kabátu, otočil se a začal znovu dychtivě a pečlivě prohlížet dům, jako by moje přítomnost mařila jeho posvátné bdění. A tak jsem odešel a nechal jsem ho tam v měsíčním světle stát a bdít nad ničím.

Kapitola VIII

Celou noc jsem ani oka nezamhouřil; výstražný signál neustále sténal v mlze Průlivu a já se napůl nemocný zmítal mezi groteskní skutečností a divokými, strašidelnými sny. Za úsvitu jsem slyšel, jak po Gatsbyho cestě jede taxík, ihned jsem vyskočil z postele a začal jsem se oblékat – cítil jsem, že mu musím něco říct, před něčím ho varovat, a ráno by už bylo příliš pozdě.

Přešel jsem přes jeho trávník a uviděl jsem, že jeho domovní dveře jsou dosud otevřené a on se opírá o stůl v hale, zmožen sklíčeností nebo spánkem.

„Nic se nestalo,“ řekl sklesle. „Čekal jsem, a asi ve čtyři přišla k oknu, chvíli tam stála a potom zhasla.“

Jeho dům mi nikdy nepřipadal tak obrovský jako té noci, když jsme po velkých pokojích sháněli cigarety. Roztáhli jsme záclony, které byly jako závěsy velkého stanu, a ve tmě jsme ohledávali nekonečné metry stěn ve snaze najít vypínač – jednou jsem se převalil na klávesy strašidelného klavíru a ozvalo se něco jako žbluňknutí. Všude byla nevysvětlitelná spousta prachu a pokoje byly zatuchlé, jako by se v nich už mnoho dní nevětralo. Našel jsem tabatěrku na neznámém stole a v ní dvě vyčichlé cigarety. Otevřeli jsme francouzská okna přijímacího pokoje dokořán, posadili jsme se a kouřili do tmy.

„Měl byste odjet,“ řekl jsem. „Je to víc než jisté, že vaše auto vypátrají.“

„*Ted'* odejet, kamaráde?“

„Jeďte na týden do Atlantic City nebo do Montrealu.“

O něčem takovém odmítl uvažovat. Nemůže přece opustit Daisy, dokud se nedoví, co udělá ona. Držel se nějaké poslední naděje a já jsem neměl to srdce mu ji vzít.

A právě tu noc mi vyprávěl podivný příběh svého mládí s Danem Codym – vyprávěl mi to, poněvadž „Jay Gatsby“ se rozbil jako sklenka o Tomovu tvrdou zášť a dlouhá, tajná, fantastická hra byla dohrána. Myslím, že by byl nyní přiznal bez výhrady cokoliv, ale chtěl mluvit o Daisy.

Byla první „slušnou“ dívkou, kterou v životě poznal. S lidmi jejího druhu přišel do styku za různých neobjasněných příležitostí, ale mezi ním a jimi byl vždycky neviditelný ostnatý drát. Daisy byla pro něho dráždivě žádoucí. Chodil k nim, ze začátku s jinými důstojníky z Camp Tayloru, potom sám. Žasl na každém kroku – v životě nebyl v tak krásném domě. Ale příchut' závrtné intenzity tomu dodávalo to, že tam bydlila Daisy – pro ni to byla věc tak samozřejmá jako pro něho stan v táboře. Bylo v tom zralé tajemství, náповeď, že nahoře jsou ložnice krásnější a chladnější než jiné ložnice, že chodby pulsují veselým a skvělým životem a že někde čekají milostná dobrodružství, která nejsou zatuchlá a uložená už k levanduli, ale svěží, oddychující a vonící zářivými letošními automobily a tanečními večírky, jejichž květy sotva uvadly. Vzrušovalo ho také, že Daisy milovalo už mnoho mužů – v jeho očích to zvyšovalo její cenu. Cítil jejich přítomnost po celém domě, protkávala vzduch stíny a ozvěnami dosud se chvějících citů.

Věděl však, že v Daisyině domě se octl jen gigantickou náhodou. Byť byla jeho budoucnost jakožto Jaye Gatsbyho sebeslavnější, tehdy byl mladým mužem bez krejcaru a bez minulosti, a neviditelný plášť uniformy mohl mu každým okamžikem sklouznout z ramenou. Využíval tedy těch chvil co nejméně. Vzal si, co mohl dostat, hltavě a bezohledně – až si konečně jedné tiché říjnové noci vzal Daisy, vzal si ji, protože ve skutečnosti neměl ani právo dotknout se její ruky.

Byl by mohl sám k sobě cítit opovržení, neboť si ji jistě vzal pod falešnými záminkami. Ne že by si pomáhal přízrakem svých miliónů, ale poskytl Daisy promyšleně pocit jistoty. Nechal ji, aby

uvěřila, že je osobou ze stejné vrstvy jako ona sama – že je plně schopen se o ni postarat. Ve skutečnosti takovou možnost vůbec neměl, nestála za ním žádná pohodlně žijící rodina a každý náhodný neosobní vládní příkaz ho mohl zavát kamkoliv do světa.

Ale on necítil opovržení sám k sobě a nedopadlo to, jak si představoval. Snad měl v úmyslu vzít si, co může, a jít – ale tu shledal, že se zavázal jít za svatým grálem. Věděl, že Daisy je zvláštní, ale neuvědomoval si, jak zvláštní může být „slušné“ děvče. Zmizela do svého bohatého domu, do svého bohatého, plného života a nenechala Gatsbymu nic. Prostě si připadal jako její muž.

Když se zase dva dny nato setkali, byl to Gatsby, kdo ani nedýchal, kdo byl jaksi podveden. Veranda zářila koupeným přepychem hvězdné záře; proutěná lehačka módně zaskřípala, když se k němu otočila, a on ji políbil na zvědavá a líbezná ústa. Byla nachlazená a hlas jí trochu ochraptěl a byl kouzelnější a Gatsby byl zavalen vědomím mládí a tajemnosti, jež v sobě bohatství poutá a uchovává, novostí spousty jejích šatů a Daisy samé, jež zářila jako stříbro v bezpečí a pyšně povznesená nad divoké zápasy chudých.

„Nemohu vám popsat, jak mě překvapilo, když jsem přišel na to, že ji miluji, kamaráde. Chvilí jsem dokonce i doufal, že mě hodí přes palubu, ale ona to neudělala, protože mě měla taky ráda. Myslí, že toho hodně vím, protože jsem znal jiné věci než ona... A tak to bylo, moje ambice byly ty tam, minutu od minuty jsem byl zamilovanější a zamilovanější a najednou mi to bylo jedno. Jaký mělo smysl dělat veliké věci, když mě víc bavilo vyprávět jí, co hodlám podniknout?“

Poslední odpoledne, než odjel do Evropy, seděl dlouho a tiše s Daisy v náručí. Byl chladný podzimní den, v pokoji plápolal oheň a Daisy zrůžověly tváře. Občas se pohnula a on dal paži trochu jinak a jednou ji políbil na tmavé lesklé vlasy. Odpoledne je na chvíli uklidnilo, jako by jim chtělo vtisknout vzpomínku pro dlouhou dobu rozloučení, které sliboval příští den. Nikdy za ten měsíc své

lásky si nebyli blíže ani se hlouběji nesblížili, než když mu tiché rty přejížděly po rameni kabátu nebo když se dotkl konečků jejích prstů, jemně, jako by spala.

Za války si vedl obzvláště dobře. Byl kapitánem dřív, než odešel na frontu, a po bitvě v Argonnách získal hodnost majora a velení nad kulomety divize. Po příměří se šíleně snažil dostat domů, ale jakýmsi komplikací nebo nedorozuměním byl místo toho poslán do Oxfordu. A tam se trápil – z Daisyiných dopisů vytušil jakési nervózní zoufalství. Nechápala, proč nemůže přijet. Pociťovala nátlak okolního světa a chtěla ho vidět, cítit ho vedle sebe a být ujistěna, že koneckonců jedná správně.

Neboť Daisy byla mladá a její umělý svět zaváněl orchidejemi, příjemným veselým snobstvím a orchestry, které udávaly rytmus roku a vkládaly smutek a to, co život nabízel, do nových melodií. Celou noc kvílely saxofony beznadějným nářkem *Beale Street Blues* a stovky párů zlatých a stříbrných střevíčků přešlapovaly v zářícím prachu. V šedivý čas čaje vždy kdesi nepřetržitě pulsovaly pokoje touto přesmutnou, sladkou horečkou a sem tam poletovaly svěží tváře jako lístky růže, které smutné trubky rozfoukaly po podlaze.

Tímto zešeřelým vesmírem se Daisy zase začala pohybovat v rytmu sezóny; najednou měla zase každý den spoustu schůzek se spoustou mužů a usínala ospalá až ráno s hromadou korálek a šifónových večerních šatů schumlaných mezi uvadajícími orchidejemi na zemi vedle postele. A něco v ní neustále volalo po rozhodnutí. Toužila, aby její život dostal už nějaký tvar, a to hned – a takového rozhodnutí se musí dosáhnout nějakou silou – silou lásky, peněz, nepochybných praktických výhod –, která je na dosah ruky.

Tato síla se ztvárnila uprostřed jara příchodem Toma Buchana. Z jeho osoby a postavení čišela zdravá houževnatost, a to Daisy lichořilo. Bezpochyby u ní došlo k nějakému vnitřnímu boji a pak následovala určitá úleva. Dopis stihl Gatsbyho, když byl ještě v Oxfordu.

Nad Long Islandem už svítalo a my jsme chodili a otvírali ostatní okna v přízemí a dům se plnil šedozlatým světlem. Do rosy dopadl náhle stín stromu a v modrých listech začali zpívat přízrační ptáci. Vzduch pomalu, příjemně proudil, vanul téměř neznatelný větřík a sliboval chladný, nádherný den.

„Pochybuju, že ho vůbec kdy milovala,“ Gatsby se otočil od okna a podíval se na mne vyzývavě. „Musíte vzít v úvahu, kamaráde, že dnes odpoledne byla velice rozčilená. Řekl jí to všechno takovým způsobem, že ji postrašil – a ze mne v jejích očích udělal nějakého přízemního podvodníka. Takže ona nakonec sotva věděla, co říká.“

Posadil se sklíčeně.

„Samozřejmě, chvíli ho snad milovala, první dobu po svatbě – ale i tehdy milovala mě víc, rozumíte?“

Najednou vyrukoval se zvláštní poznámkou.

„V každém případě,“ řekl, „to bylo čistě osobní.“

Co si z toho člověk mohl vybrat než dohad, že celá záležitost ho v duchu zaměstnává s nezměrnou intenzitou.

Vrátil se z Francie, když Tom a Daisy byli ještě na svatební cestě, a v bídém stavu, avšak neschopen jednat jinak, vydal se za poslední zbytek žoldu do Louisvillu. Pobyl tam týden, chodil po ulicích, kde listopadovou nocí zaznívaly společně jejich kroky, a navštívil znovu odlehlá místa, kam jezdívali v jejím bílém voze. Stejně jako se mu Daisyin dům vždycky zdál tajemnější a veselejší než jiné domy, tak i jeho představou města samého, třebaže ona v něm už nebyla, pronikala melancholická krása.

Odjel s pocitem, že kdyby byl hledal usilovněji, byl by ji snad našel – že ji opouští. Ve vlaku – to už neměl ani halěr – bylo horko. Šel ven na otevřenou plošinu, sedl si na sklápěcí židli, stanice mizela z dohledu a kolem se míhaly zadní trakty neznámých budov. Potom vyjeli do jarních polí, kde s nimi chvíli závodila žlutá tramvaj, a v ní seděli lidé, kteří snad kdysi náhodou zahlédli na ulici její bledou kouzelnou tvář.

Trat' zatáčela a vzdalovala se od slunce, které klesalo k obzoru a budilo dojem, že se rozlévá nad mizejícím městem, jehož vzduch ona kdysi vdechovala, a žehná mu. Zoufale natáhl ruku, jako by chtěl uchopit jenom závan vzduchu, zachránit pouhý zlomeček toho místa, které pro něj naplnila takovým půvabem. Ale všechno se už míhalo příliš rychle, oči se mu zakalily a on věděl, že tu nejsvěžejší a nejlepší část toho všeho ztratil navždy.

Bylo devět hodin, když jsme se nasnídali a odešli ven na verandu. V noci se pronikavě změnilo počasí a ve vzduchu bylo cítit podzimní vůni. Zahradník, poslední z Gatsbyho dřívějších sluhů, přišel dolů ke schodům.

„Dnes vypustím bazén, pane Gatsby. Listí začne už co nevidět opadávat a to pak jsou vždycky potíže s trubkami.“

„Dnes to nedělejte,“ odpověděl Gatsby. Otočil se ke mně, jako by se chtěl omluvit. „Víte, kamaráde, že jsem si v tom bazénu za celé léto ani jednou nezaplaval?“

Podíval jsem se na hodinky a zvedl jsem se.

„Za dvanáct minut mi jede vlak.“

Nechtěl jsem jet do města. Nebyl jsem vůbec schopen nějaké pořádné práce, ale vězelo v tom ještě něco víc – nechtěl jsem opustit Gatsbyho. Zmeškal jsem ten vlak a potom ještě další, než jsem se od něho dostal.

„Zavolám vás,“ řekl jsem konečně.

„Zavolejte, kamaráde.“

„Zavolám vás asi v poledne.“

Šli jsme dolů po schodech.

„Myslím, že Daisy bude taky volat.“ Podíval se na mne úzkostlivě, jako by doufal, že mu to potvrdím.

„Taky myslím.“

„Tak sbohem.“

Podali jsme si ruce a já se vydal na cestu. Když jsem byl už skoro u plotu, vzpomněl jsem si na něco a otočil jsem se.

„Je to banda mizerů,“ zavolal jsem přes trávník. „Vy máte větší cenu než celá ta banda dohromady.“

Vždycky jsem byl rád, že jsem to řekl. Byla to jediná poklona, kterou jsem mu v životě učinil, protože od začátku do konce jsem s ním nesouhlasil. Nejdřív zdvořile přikývl a potom se mu po tváři rozlil onen zářivý a chápavý úsměv, jako bychom byli v tomto bodu odjakživa nadšeně zajedno. Oslnivá, nevkusná růžová látka jeho obleku svítila jako jasná barevná skvrna na pozadí bílých schodů a mně to připomnělo noc, kdy jsem před třemi měsíci přišel do jeho rezidence poprvé. Na trávníku a na cestě se kupily tváře těch, kdož sprádali teorie o tom, jak je zkažený, a on stál na těch schodech, kynul jim na rozloučenou a skrýval před nimi svůj nezničitelný sen.

Poděkoval jsem mu za pohostinství. Vždycky jsme mu za ně děkovali – já i všichni ostatní.

„Sbohem,“ zvolal jsem. „Snídaně byla výborná, Gatsby.“

Když jsem se dostal zase do města, pokoušel jsem se chvíli zaznamenávat nabídky nekonečného počtu akcií, a potom jsem v otáčecí židli usnul. Těsně před polednem mě probudil telefon, vyskočil jsem a na čele mi vyvstal pot. Byla to Jordan Bakerová; často mě volala v tuto hodinu; bylo těžké zastihnout ji jiným způsobem, protože člověk nikdy nevěděl, ve kterém hotelu, klubu nebo soukromém domě zrovna je. Obyčejně jí v telefonu hlas zněl svěže a chladně, jako by trs trávy ze zeleného golfového hřiště připlul k oknu kanceláře, ale toho rána se mi zdál drsný a suchý.

„Odešla jsem od Daisy,“ řekla. „Jsem v Hempsteadu a odpoledne jedu do Southamptonu.“

Snad bylo taktní od Daisy odjet, ale pobouřilo mě, že to udělala, a při její další poznámce jsem se naježil.

„Včera večer jsi ke mně nebyl moc milý.“

„Copak na tom včera mohlo záležet?“

Chvíli bylo ticho. Potom:

„Přesto tě chci vidět.“

„Já tě chci taky vidět.“

„Co kdybych nejela do Southamptonu a přijela dnes odpoledne do města?“

„Ne – dnes odpoledne radši ne.“

„No dobře.“

„Dnes odpoledne to není možné. Z různých –“

Chvíli jsme tak mluvili a pak už najednou nemluvili. Nevím, kdo z nás s ostrým cvaknutím zavěsil, ale vím, že mi to bylo jedno. Nemohl jsem s ní toho dne mluvit u čajového stolku, i kdybych s ní už proto neměl mluvit nikdy v životě.

Po několika minutách jsem zavolaal Gatsbymu, ale linka byla obsazena. Pokusil jsem se o to čtyřikrát. Konečně mi telefonní ústředna podrážděně řekla, že je linka blokována pro meziměstský rozhovor z Detroitu. Vyndal jsem jízdni řád a nakreslil jsem malé kolečko kolem vlaku ve tři padesát. Potom jsem se uvelebil do křesla a snažil se přemýšlet. Bylo právě poledne.

Když jsem toho rána jel kolem hromad s popelem, úmyslně jsem přešel na druhou stranu vagónu. Předpokládal jsem, že tam bude celý zástup zvědavců, kluci, kteří budou hledat tmavé skvrny v prachu, a nějaký upovídaný člověk, který bude pořád dokola vykládat, co se tu stalo, až to i pro něho bude stále míň pravda a on to už dál nebude moci vyprávět a na tragický čin Myrtle Wilsonové se zapomene. Teď se chci vrátit trochu nazpět a povědět, co se stalo ve správkárně, když jsme odtamtud předešlou noc odjeli.

Měli potíž s tím, jak najít sestru Catherine. Tu noc asi porušila svou zásadu, že nepije, protože když přijela, byla úplně omámena lihovinami a nemohla pochopit, že ambulance už odjela do Flushingu. Když ji přesvědčili, že je tomu tak, ihned omdlela, jako kdyby právě to bylo na celé věci nesnesitelné. Někdo ji z laskavosti nebo ze zvědavosti vzal do vozu a odvezl ji po stopách těla její sestry.

Ještě dlouho po půlnoci dorážel na vchod do garáže příboj mění- cího se davu a George Wilson se monotónně kýval uvnitř na gauči. Dveře do kanceláře zůstaly chvíli otevřeny a nikdo, kdo přišel do správkárny, neodolal a nahlédl dovnitř. Nakonec někdo řekl, že je to ostuda, a dveře zavřel. Michaelis a několik jiných mužů zůstali u něho, ze začátku byli čtyři nebo pět, potom dva nebo tři. Potom musel Michaelis požádat posledního cizího člověka, aby tam po- čkal ještě patnáct minut, zatímco on si odskočí domů na šálek kávy. A pak tam zůstal s Wilsonem sám až do rána.

Asi ve tři hodiny se Wilsonovo nesrozumitelné mumlání změnilo – uklidnil se a začal mluvit o žlutém voze. Oznamil, že ví, jak přijít na to, komu to žluté auto patří, a potom vybreptl, že před několika měsíci přijela jeho žena z města s podlitým obličejem a oteklým nosem.

Ale když se uslyšel, co říká, zalekl se a začal zase naříkavým hla- sem volat „Můj ty bože!“. Michaelis se neobratně pokusil přivést ho na jiné myšlenky.

„Jak dlouho jsi byl ženatej, Georgi? Počkej, snaž se chvilku klidně sedět a odpověz mi na otázku. Jak dlouho jsi byl ženatej?“

„Dvanáct let.“

„Měls děti? No tak, Georgi, sed' klidně – na něco jsem se tě ptal. Měls děti?“

Tvrdí hnědí brouci pořád a pořád naráželi na mdlou žárovku, a kdykoliv Michaelis uslyšel, že se venku řítí po silnici auto, zdálo se mu, že to je auto, které tu před několika hodinami nezastavilo. Nechtělo se mu jít do správkárny, protože ponk byl potřísněn krví, jak na něm leželo mrtvé tělo; proto celý nesvůj přecházel po kan- celáři – než se rozednilo, znal tam už každou maličkost – a občas si sedl vedle Wilsona a snažil se ho uklidnit.

„Zajdeš si občas někam do kostela, Georgi? Třeba i když jsi tam už dlouho nebyl? Moh bych tam třebaš zatelefonovat, aby sem při- šel kněz a pohovořil si s tebou, co říkáš?“

„Nepatřím k žádné církvi.“

„Nějakou víru bys měl mít, Georgi, když tě potrefí něco jako tohle. Někdy jsi přece do kostela chodit musel. Copak ses neženil v kostele? Poslyš, Georgi, poslouchej. Neženil ses v kostele?“

„To už je dávno.“

Námaha, již musel vynaložit, aby odpověděl, přerušila rytmus jeho kývání a na chvílku byl zticha. Potom se mu v pohaslých očích znovu objevil starý polovědoucí, polozmatený pohled.

„Podívej se tamhle do té zásuvky,“ řekl a ukázal na psací stůl.

„Do který zásuvky?“

„Tamhle do té – no, do té.“

Michaelis otevřel zásuvku, kterou měl nejbliž při ruce. Nic v ní nebylo, jenom malý přepychový kožený řemínek na psa, proplétaný stříbrem. Zřejmě byl nový.

„Tohle?“ ptal se a vytáhl to.

Wilson se na to upřeně zadíval a přikývl.

„To jsem našel včera odpoledne. Chtěla mi to nějak vysvětlvat, ale já věděl, že v tom něco neklape.“

„Chceš říct, že si to tvá žena koupila?“

„Měla to zabalené v hedvábném papíře na prádelníku.“

Michaelis v tom neviděl nic podivného a uvedl Wilsonovi spoustu důvodů, proč si jeho žena mohla koupit řemen na psa. Ale některá z těch vysvětlení slyšel Wilson zřejmě už předtím od Myrtle, protože začal znovu šeptem opakovat „Můj ty bože!“ – jeho utěšitel si proto několik vysvětlení nechal od cesty.

„Potom ji zabil,“ řekl Wilson. Najednou mu klesla spodní čelist.

„Kdo?“

„Já vím, jak na to přijdu, kdo to byl.“

„Jsi nemocný, Georgi,“ řekl mu přítel. „Dalo ti to do těla a ty nevíš, co říkáš. Měl by ses snažit sedět do rána v klidu.“

„Zavraždil ji.“

„Bylo to neštěstí, Georgi.“

Wilson zavrtěl hlavou. Oči se mu zúžily a ústa trochu roztáhla náznakem přezíravého „hm“.

„Já to vím,“ řekl rozhodně. „Já jsem takový důvěřivý hlupák a nikoho nepodezírám z žádné špatnosti, ale když na něco přijdu, tak to vím. Udělal to ten chlap v tom voze. Vyběhla ven, protože s ním chtěla mluvit, a on nezastavil.“

Michaelis to viděl také, ale nenapadlo mu, že by to mělo nějaký zvláštní význam. Věřil spíš, že paní Wilsonová utíkala od svého muže, než že chtěla zastavit nějaké zcela určité auto.

„Jak mohla něco takového udělat?“

„Tichá voda břehy mele,“ řekl Wilson, jako by to byla nějaká odpověď na tu otázku. „Á-á-á-ch.“

Začal se zase kývat, ale Michaelis stál a kroutil řemínkem v ruce.

„Nemáš třeba nějakýho přítele, kterému bych moh zavolat, Georgi?“

To byla skoro beznadějná naděje – věděl téměř určitě, že Wilson žádného přítele nemá; nebylo ho dost ani pro vlastní ženu. O chvíli nato uvítal změnu v pokoji, modré oživení u okna, a uvědomil si, že svítání už na sebe nedá dlouho čekat. Asi v pět hodin bylo už venku dost modro, aby se mohlo zhasnout.

Wilsonovy skelné oči se obrátily k hromadám popela, kde malé, šedivé mraky nabývaly fantastických tvarů a uháněly sem a tam ve slabém ranním vánku.

„Mluvil jsem s ní,“ zamumlal po dlouhém mlčení. „Řekl jsem jí, že mě obelhat může, ale nemůže obelhat Boha. Odvedl jsem ji k oknu“ – vstal s námahou a přešel k zadnímu oknu, opřel se o něj obličejem – „a řekl jsem, ‚Bůh ví, co jsi dělala, ví všechno, co jsi dělala. Mě obelhat můžeš, ale nemůžeš obelhat Boha!‘“

Michaelis stál za ním a lekl se, když zpozoroval, že se dívá na oči doktora T. J. Eckleburga, které se právě vynořily z rozpadající se noci, bledé a ohromné.

„Bůh vidí všechno,“ opakoval Wilson.

„To je reklama,“ ujišťoval ho Michaelis. Něco ho přinutilo, aby se obrátil od okna a díval se do pokoje. Ale Wilson tam stál dlouho, s obličejem přimáčknutým na okenní tabuli, a pokyvoval hlavou do šera.

K šesté hodině toho už měl Michaelis dost a s povděkem přijal hluk auta, které zastavilo venku. Byl to jeden z lidí, kteří tu s ním v noci bděli, a který slíbil, že se vrátí; uvařil tedy snídani pro tři, kterou pak on a ten druhý společně snědli. Wilson byl už klidnější a Michaelis se šel domů vyspat; když se za čtyři hodiny nato probudil a přispěchal zpátky do správkárny, byl už Wilson ten tam.

Dodatečně se zjistilo, že se vydal – celou cestu šel pěšky – k Port Rooseveltu a potom ke Gad’s Hillu, kde si koupil chlebiček, který nesnědl, a šálek kávy. Musel být unaven a šel pomalu, protože se do Gad’s Hillu dostal teprve k polednímu. Až potud nebylo obtížné zjistit, co dělal – našli se hoši, kteří viděli člověka, „který vypadal jako blázen“, a automobilisté, na které podivně zíral z okraje silnice. Potom na tři hodiny zmizel z dohledu. Na základě toho, co řekl Michaelisovi – že „ví, jak na to přijde, kdo to byl,“ – domnívala se policie, že celý ten čas strávil obcházením garáží a dotazováním po žlutém voze. Jenže zase nenašli ani jednoho garážmistra, který by ho viděl, a on snad měl nějaký snazší, jistější způsob, jak zjistit to, co chtěl vědět. Kolem půl třetí byl na Západním Vejci, kde se někoho vyptal na cestu ke Gatsbyho domu. Takže tou dobou znal už Gatsbyho jméno.

Ve dvě hodiny si Gatsby oblékl plavky a řekl sluhovi, že bude-li někdo telefonovat, má mu to jít sdělit k bazénu. Zastavil se v garáži pro nafukovací matraci, s níž se v létě bavili jeho hosté, a šofér mu ji pomohl napumpovat. Potom nařídil, že se s otevřeným autem nesmí za žádných okolností vyjet – což bylo divné, protože pravý přední blatník potřeboval opravu.

Gatsby si dal matraci na rameno a odešel k bazénu. Jednou se zastavil a trochu si ji nadhodil a šofér se ho zeptal, jestli nepotřebuje pomoci, ale on zavrtěl hlavou a za chvíli zmizel v žlutnoucím listí.

Žádný telefonní vzkaz nepřišel, ale sluha si odepřel obvyklé zdřímnutí a čekal u telefonu až do čtyř hodin – ještě dlouho poté, kdy už nebylo nikoho, komu by to měl jít sdělit, kdyby někdo volal. Mám dojem, že ani sám Gatsby nevěřil, že se telefon ozve, a snad mu to už bylo jedno. Jestli je tomu tak, musel asi cítit, že ten starý, hřejivý svět ztratil, že zaplatil vysokou cenu za to, že žil příliš dlouho s jediným snem. Musel se asi dívat na neznámou oblohu nahoře mezi děsivými listy a zachvět se, když shledal, jak groteskní věc je růže a jak hrubě vypadá sluneční světlo na sotva stvořené trávě. Nový svět, hmotný, aniž byl skutečný, kde ubohá strašidla, vdechující sny jako vzduch, přelétala bez cíle z místa na místo... jako ta popelavá fantastická postava, která se k němu blížila mezi beztvarymi stromy.

Šofér – byl to jeden z Wolfsheimových chráněnců – uslyšel výstřely – později dokázal říct jen tolik, že je nepovažoval za nic důležitého. Jel jsem z nádraží přímo ke Gatsbyho domu a teprve to, jak jsem se úzkostlivě hnal po schodech nahoru, vůbec někoho v domě vyburcovalo. Ale já pevně věřím, že tehdy už to věděli. Neřekli jsme téměř ani slovo, a spěchali jsme – my čtyři, šofér, číšník, zahradník a já – dolů k bazénu.

Voda slabě, téměř neznatelně plynula, jak si čerstvý přítok z jednoho koncerazil cestu k výtoku na druhé straně. Na slabě zčeřené hladině, po níž ubíhaly sotva stíny vln, se po bazénu sem tam točila obtěžkaná matrace. Lehounký závan větru, jenž stěží čeřil povrch, stačil, aby porušil její náhodnou dráhu s náhodným břemenem. Když se dotkla chomáče listí, pomalu se otočila a jako nožka kružítky za sebou nechala ve vodě stopu: tenký červený kroužek.

Teprve když jsme se vydali s Gatsbym k domu, uviděl zahradník Wilsonovo mrtvé tělo o kousek dál v trávě a krvavá historie byla úplná.

Kapitola IX

Dnes po dvou letech si vzpomínám na zbytek dne, na onu noc a na příští den jenom jako na nekonečnou přehlídku policie, fotografů a novinářů, kteří procházeli Gatsbyho domovními dveřmi. V hlavní bráně byl natažen provaz a stál tam strážník, který udržoval zvědavce za ním, ale kluci přišli brzy na to, že se mohou dostat dovnitř přes můj dvorek, a tak se jich pořád několik kupilo s otevřenými ústy kolem bazénu. Někdo, vyznačující se rozhodným chováním, snad detektiv, použil výrazu „šílenec“, když se toho odpoledne sklonil nad Wilsonovo tělo, a nahodile autoritativní přízvuk jeho hlasu udal tón novinovým zprávám příštího rána.

Většina těch zpráv byla jako zlý sen – samá grotesknost, dohady, senzacechtivost a nepravda. Když po Michaelisově svědectví vyšlo při vyšetřování najevo, z čeho Wilson svou ženu podezíral, myslel jsem, že celou historku budou brzy servírovat jako pikantní paskvil – ale Catherine, která mohla říct bůhvíco, neřekla ani slovo. Ukázala v tomto směru překvapující dávku charakteru – dívala se na vyšetřujícího úředníka zpod poopraveného obočí rozhodnýma očima a přísahala, že její sestra Gatsbyho nikdy neviděla, že její sestra byla se svým mužem dokonale šťastna, že její sestra se nikdy do ničeho nenamočila. Přesvědčila o tom sama sebe a plakala do kapesníku, jako by už jen pouhá taková domněnka byla víc, než může snést. A tak z Wilsona udělali prostě člověka „pomateného zármutkem“, aby případ mohl zůstat co nejjednodušší. A tím to skončilo.

Ale tato část celé záležitosti se zdála vzdálená a nepodstatná. Já se octl na Gatsbyho straně, a sám. Od chvíle, kdy jsem telefonoval zprávu o katastrofě do vesnice Západní Vejce, byl každý dohad o něm a všechny praktické otázky adresovány mně. Ze začátku mě to překvapilo a zmátlo; potom, když už ležel ve svém domě

a nehýbal se, nedýchal ani nemluvil, vzrůstal ve mně každou hodinu pocit, že jsem za to zodpovědný já, protože nikdo jiný se o to nezajímal – to jest nezajímal tím intenzívním osobním zájmem, na nějž má na konci života každý nějaké neurčité právo.

Zatelefonoval jsem Daisy půl hodiny potom, co jsme ho našli, zavolať jsem jí instinktivně a bez váhání. Ale ona i Tom odjeli pryč brzy odpoledne a vzali si s sebou zavazadla.

„Nenechali adresu?“

„Ne.“

„Neříkali, kdy se vrátí?“

„Ne.“

„Nemáte ponětí, kde jsou? – Jak bych je mohl stihnout?“

„Nevím. Nemohu říct.“

Chtěl jsem pro něho někoho získat. Chtěl jsem jít do pokoje, kde ležel, a ujistit ho: „Seženu pro vás někoho, Gatsby, nebojte se. Jenom mi věřte, a já vám někoho seženu –“

Jméno Meyera Wolfsheima nebylo v telefonním seznamu. Sluha mi dal jeho adresu do kanceláře na Broadwayi a já zavolať informace, ale když jsem dostal číslo, bylo už dávno pět pryč a telefon nikdo nebral.

„Zazvoníte tam, prosím, ještě jednou?“

„Zvonila jsem tam třikrát.“

„Je to velmi důležité.“

„Lituji. Obávám se, že tam nikdo není.“

Vrátil jsem se do přijímacího pokoje a na chvíli jsem myslel, že všichni ti lidé od úřadu, kteří ho najednou zaplnili, jsou nahodilí návštěvníci. Ale když stáhli prostěradlo a podívali se na Gatsbyho bezcitnýma očima, jeho protest mi znovu a bez ustání zněl v mozku:

„Podívejte, kamaráde, musíte mi někoho sehnat. Musíte dělat, co můžete. Já v tom nemohu zůstat tak sám.“

Někdo mi začal klást otázky, ale já jsem se odvrátil, odešel jsem nahoru a ve spěchu jsem prohlédl nezamčené části jeho stolu –

nikdy mi úplně jasně neřekl, že jeho rodiče jsou mrtvi. Ale nic tam nebylo – jenom fotografie Dana Codyho, památka na zapomenuté násilí, která upřeně zírala ze stěny.

Druhý den ráno jsem poslal do New Yorku sluhu s dopisem pro Wolfsheima, v němž jsem žádal o informace a zapřísahal ho, aby přijel nejbližším vlakem. Když jsem to psal, zdála se tato prosba zbytečná. Myslel jsem, že se určitě vydá na cestu hned, jak uvidí noviny, stejně jako jsem si myslel, že před polednem určitě přijde telegram od Daisy – ale nepřišel ani telegram, ani pan Wolfsheim; nikdo, kromě nových policistů, fotografů a novinářů. Když sluha přinesl Wolfsheimovu odpověď, pocítil jsem vzdor, hněvnou solidaritu s Gatsbym proti všem ostatním.

Milý pane Carrawayi!

Byl to jeden z nejhorších otřesů, jaké jsem zažil, a skoro ani nemohu uvěřit, že je to vůbec pravda. Takový šílený čin, jakého se dopustil ten člověk, by nás měl všechny přimět k přemýšlení. Nemohu nyní přijet, poněvadž mě váže velmi důležité obchodní jednání, a nemohu se v současné době do té záležitosti zaplétat. Budu-li moci být v něčem nápomocen o něco později, oznamte mi to dopisem po Edgarovi. Když slyším něco takového, je mi, jako bych dostal palicí do hlavy, a úplně mě to zničí a oddělá.

Váš oddaný

Mayer Wolfsheim

A dole spěšně připsáno:

Oznamte mi, kdy bude pohřeb atd., jeho rodinu vůbec neznamenám.

Když ten den odpoledne zazvonil telefon a meziměstská hlásila, že volá Chicago, myslel jsem, že to konečně bude Daisy. Ale když mě spojili, ozval se mužský hlas, velmi slabý a vzdálený.

„Tady Slagle...“

„Prosím?“ To jméno mi nebylo povědomé.

„To je sakra novina, že? Dostal jste můj telegram?“

„Žádné telegramy nedošly.“

„Mladý Parke je v rejži,“ řekl rychle. „Sebrali ho, když předával akcie u přepážky. Právě pět minut předtím dostali z New Yorku oběžník a tam byla ta čísla. Co byste tomu řek? V takovém balíkově člověk nikdy neví –“

„Haló!“ přerušil jsem ho bez dechu. „Podívejte – tady není pan Gatsby. Pan Gatsby je mrtev.“

Na druhé straně linky zavládlo mlčení a pak se ozval výkřik... potom rychlé cvaknutí a spojení bylo přerušeno.

Myslím, že to bylo třetí den, kdy přišel telegram podepsaný Henry C. Gatz z nějakého města v Minnesotě. Stálo v něm pouze, že pisatel okamžitě odjíždí, aby odložili pohřeb, dokud nepřijede.

Byl to Gatsbyho otec, rozvážný starý pán, velmi bezradný a zdrčený, zachumlaný i v teplém zářijovém dni do dlouhého laciného hubertusu. Oči mu slzely vzrušením, a když jsem mu vzal z rukou kufr a deštník, začal se potahovat za prořídou šedou bradku tak vytrvale, že jsem ho nemohl dostat z kabátu. Byl na pokraji zhroucení, odvedl jsem ho tedy do hudebního pokoje, přinutil jsem ho, aby si sedl, a poslal jsem pro něco k jídlu. Ale nechtěl jíst a vyšplouchl mléko ze sklenky v třesoucí se ruce.

„Uviděl jsem to v chicagských novinách,“ řekl. „Bylo to všechno v chicagských novinách. Hned jsem vyrazil.“

„Nevěděl jsem, jak vám podat zprávu.“

Očima, které nic nevnímaly, klouzal bez přestání po pokoji. „Byl to šílenec,“ řekl. „Musel být šílený.“

„Nechtěl byste trošku kávy?“ nutil jsem ho.

„Nechci nic. Je mi již dobře, pane –“

„Carraway.“

„Ano, teď už je mi dobře. Kam dali Jimmyho?“

Odvedl jsem ho do přijímacího pokoje, kde ležel jeho syn, a nechal jsem ho tam. Několik kluků vyběhlo nahoru na schody a nakoukalo do haly. Když jsem jim řekl, kdo přijel, zdráhavě odešli.

Za chvíli otevřel pan Gatz dveře a vyšel s pootevřenými ústy a s obličejem trochu zčervenalým a z očí mu co chvíli vyhrkly slzy. Dosáhl věku, kdy smrt už nepůsobí jako příšerné překvapení, a když se nyní poprvé rozhlédl a uviděl vysokou a nádhernou halu a veliké pokoje, které z ní vedly do dalších pokojů, počal se jeho zármutek mísit s posvátnou pýchou. Pomohl jsem mu nahoru do ložnice; když si svlékal kabát a vestu, řekl jsem mu, že jsme odložili všechny přípravy, až přijede.

„Nevěděl jsem, jak byste si to představoval, pane Gatsby –“

„Jmenuju se Gatz.“

„– pane Gatz. Myslel jsem, jestli byste si snad nechtěl odvézt tělo na Západ.“

Zavrtěl hlavou.

„Jimmymu se to vždycky líp líbilo tady na Východě. Dosáhl svého postavení na Východě. Vy jste byl přítel mého chlapce, pane –?“

„Byli jsme důvěrní přátelé.“

„Měl před sebou velkou budoucnost, víte. Byl to teprve mladík, ale tady něco měl.“

Ukázal si významně na čelo a já jsem přikývl.

„Kdyby zůstal naživu, stal by se z něho velký člověk. Člověk jako James J. Hill. Byl by pomohl budovat zemi.“

„To je pravda,“ řekl jsem rozpačitě.

Ohmatával vyšívanou příkrývku, snažil se ji sundat z postele, strnule si lehl – a hned usnul.

Tu noc telefonoval někdo zřejmě vystrašený, a než se představil, chtěl vědět, kdo jsem.

„Tady Carraway,“ řekl jsem.

„Ach!“ Zdálo se, že se mu ulevilo. „Tady Klipspringer.“

Mně se také ulevilo, neboť se zdálo, že to slibuje dalšího přítele u Gatsbyho hrobu. Nechtěl jsem to oznamovat v novinách a přilákat tak dav lačný podívané, a tak jsem telefonoval sám několika lidem. Byli těžko k sehnání.

„Pohřeb je zítra,“ řekl jsem. „Ve tři hodiny, tady z domu. Rád bych, abyste to řekl každému, kdo o to má zájem.“

„Ano, řeknu,“ vybuchl spěšně. „Já ovšem asi nikoho neuvidím, ale kdybych někoho viděl.“

Jeho tón ve mně vzbudil podezření.

„Vy samozřejmě přijdete.“

„No, pokusím se, to jistě. Volal jsem vlastně –“

„Počkejte,“ přerušil jsem ho. „Co kdybyste řekl, že přijdete?“

„No, vlastně – abych řekl pravdu, jsem teď u nějakých lidí tady v Greenwichi a oni jaksí očekávají, že u nich zítra zůstanu. Bude tu vlastně nějaký piknik nebo co. Ovšem udělám, co budu moct, abych se uvolnil.“

Vyrazil jsem ze sebe nezakryté „Á – ták?“ a on mě musel slyšet, poněvadž nervózně pokračoval:

„Volal jsem vlastně kvůli jedněm botám, které jsem tam zapomněl. Chtěl jsem vědět, jestli by to sluhu neobtěžovalo, kdyby mi je poslal. Víte, jsou to tenisky a jsem bez nich tak nějak bezradný. Moje adresa je u p. B. F. –“

Zbytek jména jsem neslyšel, protože jsem zavěsil.

Potom jsem se za Gatsbyho jistým způsobem zastyděl – jeden pán, kterému jsem volal, poznamenal, že Gatsby dostal, co mu patřilo. Jenomže to byla moje chyba, protože patřil k těm, kteří se nejdřív posilnili Gatsbyho lihovinami a pak se mu co nejjedovatěji pošklebovali, a já mu neměl volat.

Dopoledne v den pohřbu jsem jel do New Yorku za Meyerem Wolfsheimem; zdálo se, že bych ho jinak nezastihl. Na dveřích, které jsem otevřel podle informací hocha u výtahu, bylo napsáno „Akciová společnost Svastika“ a v prvním okamžiku se zdálo, že uvnitř nikdo není. Ale když jsem několikrát nadarmo zavolal „haló“, ozvala se za přepážkou jakási hádka a nato se ve dveřích objevila rozkošná židovka a černýma nepřátelskýma očima si mě pátravě prohlížela.

„Nikdo tu není,“ řekla. „Pan Wolfsheim odjel do Chicaga.“

První část její výpovědi byla zřejmě nepravdivá, protože zevnitř začal někdo falešně pískat *Růžovou zahradu*.

„Řekněte, prosím, že s ním chce mluvit pan Carraway.“

„Nemohu ho přece přitáhnout z Chicaga, ne?“

V tom okamžiku zavolal nějaký hlas, nepochybně Wolfsheimův, za dveřmi: „Stello!“

„Nechte na stole svou navštívenku,“ řekla rychle. „Dám mu ji, až se vrátí.“

„Ale já vím, že je tady.“

Přistoupila o krok ke mně a začala si rozhorleně přejíždět rukama nahoru a dolů po bocích.

„Vy mladíci si myslíte, že se sem můžete vnutit, jak se vám zlíbí,“ nadávala. „Už toho začínáme mít plné zuby. Když řeknu, že je v Chicagu, tak je v Chicagu.“

Zmínil jsem se o Gatsbym.

„A-a!“ Prohlédla si mě znovu. „Počkejte – jak jste říkal, že se jmenujete?“

Zmizela. Ve chvílce stál důstojně ve dveřích Meyer Wolfsheim a podával mi obě ruce. Zatáhl mě do své kanceláře a poznamenal uctivým hlasem, že to je smutná chvíle pro nás pro všechny, a nabídl mi doutník.

„Vzpomínám si, jak jsem se s ním seznámil,“ řekl. „Mladý major, právě přišel z vojny, prsa samý metál, které dostal ve válce. Byl na tom tak špatně, že musel pořád ještě nosit uniformu, protože si

nemohl koupit civil. Poprvé jsem ho viděl, když přišel do Winebrennerovy veřejné herny na Třiačtyřicáté ulici a ucházel se o místo. Už kolik dní nejedl. „Pojďte se mnou na oběd,“ řekl jsem. V půl hodině toho spořádal za víc než za čtyři dolary.“

„Pomohl jste mu, když začínal v obchodě?“ zeptal jsem se.

„Pomohl! Já ho udělal.“

„Aha.“

„Vytáhl jsem ho odnikud, rovnou z kanálu. Hned jsem viděl, že je to hezký mladík, který se umí chovat, a když mi řekl, že studoval v Oxfordu, věděl jsem, že se mi hodí. Dostal jsem ho do Americké legie a tam měl vysoké postavení. A hned zařídil něco pro jednoho mého zákazníka v Albany. Ve všem jsme drželi takhle spolu,“ zvedl dva tlusté prsty, „vždycky pohromadě.“

Byl bych rád věděl, jestli to společenství zahrnovalo také ten podnik s baseballovou ligou z roku 1919.

„Teď je po smrti,“ řekl jsem po chvíli. „Vy jste byl jeho nejbližší přítel, a tak dnes odpoledne jistě rád přijdete na jeho pohřeb.“

„Rád bych.“

„No tak přijďte.“

Chloupky v nose se mu trochu zachvěly, a když zavrtěl hlavou, naplnily se mu oči slzami.

„Nemůžu – nemůžu se do toho zaplétat,“ řekl.

„Není do čeho se zaplétat. Už je po všem.“

„Když někde zabijou člověka, nechci se do toho nikdy nijak zaplést. Zůstávám stranou. Když jsem byl mladý, bylo to něco jiného – když mi zemřel přítel, a to bylo jedno jak, vytrval jsem s ním až do konce. Vám se to možná zdá sentimentální, ale myslím to vážně, tak jak to říkám – až do samého konce.“

Viděl jsem, že k tomu má nějaký důvod a že se rozhodl, že nepřijde, tak jsem se zvedl.

„Chodil jste na univerzitu?“ zeptal se najednou.

Chvíli jsem myslel, že mi chce navrhnout nějaké „kšeftíčky“, ale on jen kývl hlavou a podal mi ruku.

„Naučme se ukázat člověku přátelství, dokud je živ, a ne, až když umře,“ podotkl. „Potom už se řídím pravidlem, jít od toho.“

Když jsem odešel z jeho kanceláře, obloha ztemněla a na Západní Vejce jsem se vrátil v mrholivém dešti. Převlékl jsem se, odešel jsem k sousedovi a zastihl jsem pana Gatze, jak chodí vzrušeně sem tam po hale. Jeho pýcha na syna a na synův majetek neustále vzrůstala, a teď mi chtěl něco ukázat.

„Jimmy mi poslal tuhle fotografii.“ Třesoucími se prsty vyndal náprsní tašku. „Podívejte se.“

Byla to fotografie Gatsbyho domu, celá pomačkaná a pošpiněná stopami mnoha rukou. Horlivě mi ukazoval na každou podrobnost. „Podívejte!“ a potom mi v očích hledal obdiv. Ukazoval ji tak často, že pro něj byla skutečnější než dům sám.

„Jimmy mi to poslal. Myslím, že je to velmi pěkná fotografie. Všechno je na tom vidět.“

„Velice hezky. Viděl jste ho v poslední době?“

„Přijel se na mne podívat přede dvěma lety a koupil mi dům, kde teď bydlím. Samozřejmě, že nás to zdrtilo, když utekl z domu, ale teď vidím, že to udělal z dobrého důvodu. Viděl, že má před sebou velkou budoucnost. A od té doby, co měl úspěchy, byl ke mně velmi štědrý.“

Zdálo se, že se mu nechce fotografii schovat, držel mi ji zdráhavě ještě chvíli před očima. Potom zastrčil náprsní tašku a vytáhl z kapsy roztrhaný starý výtisk knihy nazvané *Hopalong Cassidy*.

„Podívejte se, to je knížka, kterou měl, když byl malý. Tady to uvidíte.“

Otevřel ji odzadu a otočil ji, abych lépe viděl. Na posledním prázdném listě stála tiskacími písmeny slova ROZVRH HODIN a datum 12. září 1906. A pod tím:

Vstávat	6.00
Cvičit s činkami a na ribstolech	6.15–6.30
Učit se elektřině atd.	7.15–8.15
Práce	8.30–16.30
Baseball a sporty	16.30–17.00
Cvičit výmluvnost, držení těla a jak toho dosáhnout	17.00–18.00
Pátat, jakých vynálezů je třeba	19.00–21.00

OBECNÁ PŘEDSEVZETÍ

Nemařit čas u Shaftera nebo (jméno nečitelné)

Nekouřit a nežvýkat

Koupat se obden

Přečíst jednu vzdělávací knihu nebo časopis každý týden

Ušetřit 5 dolarů (přeškrtnuto) 3 dolary každý týden

Být hodnější k rodičům

„Přišel jsem na tu knížku náhodou,“ řekl starý pán. „Z toho vidíte, jaký byl, že ano?“

„Je to z ní vidět.“

„Jimmy se prostě musel prosadit. Vždycky měl takováhle nějaká předsevzetí. Všiml jste si, co tam má o tom, že se bude vzdělávat? To bylo vždycky jeho. Jednou mi řekl, že jím jako prase, a já jsem mu za to napráskal.“

Zdráhal se zavřít knížku, četl každý bod nahlas a potom se na mne dychtivě podíval. Myslím, že napolo očekával, že si ten rozvrh pro vlastní potřebu opíše.

Něco před třetí přišel luteránský duchovní z Flushingu a já bezděčně začal vyhlížet z oken další vozy. Gatsbyho otec také. A jak čas ubíhal a sluhové přicházeli dovnitř a stáli a čekali v hale, začal úzkostlivě pomrkvávat a mluvit ustaraně a nejistě o dešti. Duchovní

se několikrát podíval na hodinky a já ho pak vzal stranou a požádal jsem ho, aby počkal ještě půl hodiny. Ale nemělo to smysl. Nepřišel nikdo.

Asi v pět hodin dojelo naše procesí tří aut ke hřbitovu a zastavilo v hustém mženi u brány – nejdřív pohřební automobil, strašně černý a mokrý, potom pan Gatz, duchovní a já v limuzíně, a o trochu později několik sluhů a listonoš ze Západního Vejce v Gatsbyho stejšnu, všichni promoklí na kůži. Když jsme prošli branou na hřbitov, uslyšel jsem, jak venku zastavuje nějaký vůz, a potom se na blátivé cestě za námi ozvaly něčí cákavé kroky. Otočil jsem se. Byl to ten člověk se sovími brýlemi, kterého jsem jednou v noci před třemi měsíci našel v Gatsbyho knihovně, jak obdivuje jeho knihy.

Od té doby jsem ho neviděl. Nevím, jak se dozvěděl o pohřbu, neznal jsem ani jeho jméno. Po tlustých brýlích mu stékal déšť a on si je sundal a otřel, aby viděl, jak z Gatsbyho hrobu stahují ochrannou plachtu.

Chvilí jsem se snažil myslet na Gatsbyho, ale byl už příliš daleko, a nevzpomněl jsem si na nic, než že Daisy neposlala žádný vzkaz ani květiny, a ani mě to nezamrzelo. Slyšel jsem nejasně, že někdo šeptá „blahoslavení mrtví, na které padá déšť,“ a potom člověk se sovími brýlemi řekl odhodlaným hlasem „amen“.

Trousili jsme se rychle deštěm k autům. Soví oči na mne promluvíly u brány.

„Nemohl jsem se dostat do domu,“ poznamenal.

„Zřejmě se tam nemohl dostat nikdo.“

„Ale jděte!“ trhl sebou. „Panebože! Vždyť jich tam chodívaly stovky.“ Sundal si brýle a zase je utřel, zvenku i zevnitř.

„Chudák mizera ubohý,“ řekl.

K mým nejživějším vzpomínkám patří, jak jsem se vždycky o Vánocích vracel ze střední školy a potom z univerzity na Západ. Ti, co jezdili dál než do Chicaga, se shromažďovali za prosincového večera na

starém šedivém nádraží v Union Street v šest hodin a několik přátel z Chicaga, kteří se už v duchu oddávali vánočním radovánkám, se s nimi přišlo spěšně rozloučit. Vzpomínám si na kožichy děvчат, která se vracela od slečny té a té, na štěbetání zmrzlého dechu, na ruce mávající nad hlavami, když jsme zahlédli staré známé, na kolotoč pozvánek: „Půjdete k Ordwayovům? K Herseyovům? K Schultzovům?“ a na dlouhé zelené lístky, které jsme pevně svírali rukama v rukavicích. A konečně na temně žluté vozy Chicagské, milwaukské & saintpaulské železnice, které vypadaly rozjařené jako Vánoce samy, na kolejích vedle brány.

Když jsme se rozjeli do zimní noci a skutečný sníh, náš sníh, se začal prostírat vedle nás a mihotat se za okny a nejasná světélka malých wisconsinských nádraží míjela kolem nás, naplnil se vzduch náhle ostrou nevázanou svěžestí. Vdechovali jsme ji plnými doušky, když jsme se po chladných plošinách vraceli od večere, a byli jsme si jednu podivnou hodinu nevýslovně vědomi své totožnosti s touto zemí, než jsme s ní znovu k nerozeznání splynuli.

To je můj Střední západ – ne pšenice nebo prerie nebo ztracená švédská městečka, ale vzrušené, vracející se vlaky mého mládí a pouliční lampy a rolničky ve zmrzlé tmě a stíny cesmínových věnců, které osvětlená okna vrhala na sníh. Patřím k tomu všemu, je mi trochu slavnostně při vzpomínce na ty dlouhé zimy, trochu samolibě z toho, že jsem vyrůstal v domě Carrawayů ve městě, kde se obydlí stále ještě po desítilétí nazývají podle jména rodiny, která v nich bydlela. Vidím dnes, že to přece jen byl příběh ze Západu – Tom a Gatsby, Daisy a Jordan a já jsme všichni byli Západané a snad jsme měli nějakou společnou vadu, která zavinila, že jsme se životu na Východě nějak nemohli přizpůsobit.

I když mě Východ na nejvyšší míru vzrušoval, i když jsem co nejpalčivěji pocítoval jeho nadřazenost nad znuřenými, roztahujícími se nadmutými městy za Ohiem, se všemi jejich nekonečnými výslechy, které ušetřily jen děti a lidi příliš staré – přece jsem v něm

vždycky cítil něco pokřiveného. Zejména Západní Vejce se dosud objevuje v mých fantastických snech. Vidím je jako noční scénu od El Greca: stovka domů, obyčejných i groteskních zároveň, choulí se pod chmurnou, nízko visící oblohou a matným měsícem. V popředí kráčejí po chodníku čtyři rozvášní muži ve fraku s nosítky, na nich leží opilá žena v bílých večerních šatech. Ruka, která se jí klátí dolů z nosítek, se chladně třpytí klenoty. Muži vážně zabočí do jednoho domu – do nesprávného domu. Ale nikdo neví, jak se ta žena jmenuje, a nikdo se o to nestará.

Tak strašidelně se mi jevil Východ po Gatsbyho smrti; byl pokřivený, že to můj zrak nedokázal srovnat. A tak, když se vzduchem zvedl modrý kouř křehkých listů a vítr zmrazil vlhké prádlo na šňůře do tuha, rozhodl jsem se, že se vrátím domů.

Jednu věc jsem musel zařídit před odjezdem, trapnou, nepříjemnou záležitost, kterou snad bylo lépe nechat na pokoji. Ale chtěl jsem po sobě zanechat věci v pořádku a nehodlal jsem svěřit tomu úslužnému moři lhodstevnosti, aby s sebou odneslo, co po mně zůstane. Sešel jsem se s Jordan Bakerovou a mluvili jsme kolem dokola o tom, co se s námi oběma stalo a co se potom stalo se mnou, a ona ležela úplně klidně ve velké lenošce a poslouchala.

Byla oblečena na golf a vzpomínám si, že jsem si myslel, že vypadá jako dobrá ilustrace – bradu trochu okázale zdviženou a vlasy barvy podzimního listí, tvář téhož hnědavého nádechu jako rukavice bez prstů, které měla na koleně. Když jsem domluvil, oznámila mi bez komentáře, že se zasnoubila s někým jiným. Pochyboval jsem o tom, ačkoliv existovalo několik mužů, které si mohla vzít, jen kývnout prstem, ale předstíral jsem, že mě to překvapuje. Na chvíli jsem zaváhal, jestli nedělám chybu, potom jsem si to všechno rychle ještě jednou rozmyslel a zvedl jsem se k odchodu.

„Ale přes palubu jsi mě hodil ty,“ řekla najednou Jordan. „V telefonu jsi mě hodil přes palubu. Ted’ už mi na tobě vůbec nesejde, ale byl to pro mě nový zážitek, a na chvílku se mi z toho zatočila hlava.“

Podali jsme si ruce.

„Ach, a pamatuješ si,“ dodala, „jak jsme jednou mluvili o řízení auta?“

„No – ne docela přesně.“

„Řekl jsi, že špatný řidič je v bezpečí, dokud nenarazí na jiného špatného řidiče. No, a já jsem na jiného špatného řidiče narazila, že? Myslím, že to ode mne byla lehkomyšlnost, tak špatně tě odhadnout. Myslela jsem, že jsi čestný, přímý člověk. Myslila jsem si, že jsi na to v skrytu pyšný.“

„Je mi třicet,“ řekl jsem. „To je už o pět let víc, než abych lhal sám sobě a říkal tomu čest.“

Neodpověděla. Obrátil jsem se k odchodu, rozzloben a napůl do ní zamilován, a bylo mi toho strašně líto.

Jednou odpoledne koncem října jsem uviděl Toma Buchanana. Vykračoval si přede mnou po Páté avenue svým čilým, útočným krokem, s rukama trochu od těla, jako by se bránil proti dotěravcům, hlavou otáčel rychle ze strany na stranu a přizpůsoboval ji neklidným očím. Právě když jsem zpomalil, abych ho nemusel předejít, zastavil se a začal se kabonit do výkladu nějakého klenotnictví. Najednou mě uviděl a s napřaženou rukou se vrátil.

„Copak, Nicku? Ty mi ani nepodaš ruku?“

„Ne. Ty víš, co si o tobě myslím.“

„Jsi blázen. Nicku,“ řekl rychle. „Úplný blázen. Nevím, co ti vlezlo do hlavy.“

„Tome,“ zeptal jsem se, „co jsi řekl Wilsonovi tenkrát odpoledne?“

Díval se na mne upřeně a beze slova a já věděl, že jsem hádal správně, jak to bylo s tím časem, pro který policie neměla vysvětlení. Už jsem se chtěl otočit, ale on ke mně popošel a chytil mě za rameno.

„Řekl jsem mu pravdu,“ řekl. „Přišel ke dveřím, když jsme se chystali k odjezdu, a když jsem mu vzkázal, že nejsme doma, poku-

sil se dostat nahoru násilím. Byl natolik šílený, že by mě byl zabil, kdybych mu nebyl řekl, komu to auto patřilo. Celou tu dobu, co byl u nás, měl ruku v kapse na revolveru –“ Najednou vzdorně vybuchl: „A co na tom, že jsem mu to řekl? Toho chlapa to stejně muselo potkat. Házel ti písek do očí zrovna tak jako Daisy, ale byl to ostrý chlapík. Přešel Myrtle, jako ty bys přešel psa, a ani nezastavil vůz.“

Nedalo se nic říct, leda ta nevyslovitelná skutečnost, že to není pravda.

„A jestli si myslíš, že jsem si nevytrpěl své, tak se podívej – když jsem přišel dát výpověď z toho bytu a uviděl jsem tu zatracenou krabičku s psími suchary na kredenci, sedl jsem si a brečel jsem jako malé dítě. Bože, bylo to strašné –“

Nemohl jsem mu ani prominout, ani ho mít rád, ale viděl jsem, že to, co udělal, si sám před sebou naprosto ospravedlnil. Bylo to všechno velmi bezohledné a zmatené. Byli to bezohlední lidé, Tom a Daisy – rozbíjeli věci a bytosti, a potom se stáhli zpátky do svých peněz nebo do své nekonečné bezohlednosti nebo co to bylo, co je drželo pohromadě, a nechali ostatní, aby dali do pořádku zmatek, který oni natropili...

Podal jsem mu ruku. Zdálo se mi, že by to vypadalo hloupě, kdybych mu ji nepodal, protože jsem měl najednou pocit, že mluvím s dítětem. On potom vešel do klenotnictví koupit perlový náhrdelník – nebo snad jen pár knoflíčků do manžet – a navždy se zbavil mé venkovské přecitlivělosti.

Když jsem odjížděl, byl Gatsbyho dům dosud prázdný – tráva na jeho trávníku vyrostla stejně jako moje. Jeden z taxíkářů z vesnice nikdy nejel kolem hlavní brány, aniž se na chvíli zastavil a ukázal dovnitř: snad to byl on, kdo vezl Daisy a Gatsbyho do Východního Vejce té noci, kdy se stala ta nehoda, a snad si o tom vymyslel svůj vlastní příběh. Nechtěl jsem jej slyšet a vyhýbal jsem se mu, když jsem vystupoval z vlaku.

Trávil jsem sobotní večery v New Yorku, protože Gatsbyho zářivé, oslňující večírky byly pro mne tak živé, že jsem z jeho zahrady dosud slyšel, tlumeně a bez ustání, hudbu a smích a auta, jezdící sem a tam po cestě. Jednou v noci jsem tam uslyšel skutečné auto a uviděl jsem, jak se světla zastavila u předního schodiště. Ale nepátral jsem, kdo to je. Snad to byl nějaký úplně poslední host, který byl pryč až na samém konci světa a nevěděl, že večírek už skončil.

Poslední večer, když jsem sbalil kufr a prodal auto hokynáři, šel jsem se ještě jednou podívat na ten obrovský, nesourodý, neúspěšný pokus o dům. Na bílých schodech v měsíčním světle vystupovalo jasně sprosté slovo, které tam načmáral nějaký kluk kouskem cihly, a já přešel botou skřípavě po kameni a smazal jsem je. Potom jsem pomalu odešel dolů na pláž a natáhl jsem se na písek.

Většina velkých vil na pobřeží byla už zavřena a sotvakde se objevila světla kromě mlhavé pohyblivé záře pramice na druhé straně zálivu. A jak měsíc stoupal, začaly se bezvýznamné domy rozplývat, až mi postupně začal být povědomý starý ostrov, který tu kdysi vzkvétal před očima holandských námořníků – čerstvá zelená hrud' nového světa. Zmizelé stromy, stromy, které ustoupily Gatsbyho domu, povzbuzovaly kdysi úlisně svým šepotem poslední a největší ze všech lidských snů; v přítomnosti tohoto kontinentu musel člověk na kouzelný pomíjející okamžik zadržet dech, byl přinucen k rozjímání o kráse, které ani nechápal, ani si je nepřál, když stál naposledy v dějinách tváří v tvář něčemu, co bylo úměrné jeho schopnosti žasnout.

A když jsem tam seděl a hloubal o starém neznámém světě, myslel jsem na Gatsbyho úžas, když poprvé spatřil zelené světlo na konci Daisyiny loděnice. Ušel hezký kus cesty, než přišel k tomu modravému trávníku, a jeho sen mu musel připadat tak blízko, že se sotva zdálo pravděpodobné, že by mu unikl. Nevěděl, že je už mimo jeho dosah v tom nesmírném, záhadném prostoru za městem, kde se tmavá pole republiky valí pod příkrovem noci do dálky.

Gatsby věřil v to zelené světlo, vzrušující budoucnost, která před námi rok od roku ustupuje. Dnes nám unikla, ale nevádí – zítra poběhneme rychleji, rozpřáhneme paže dále... A jednoho krásného rána –

A tak sebou zmítáme dál, lodě deroucí se proti proudu, bez přestání unášeni zpátky do minulosti.

Francis Scott Fitzgerald

Velký Gatsby

Edice Knížky do školy

Překlad Lubomír Dorůžka

Ilustrace na obálce Gorbash Varvara/Shutterstock.com

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 3. 2. 2020

ISBN 978-80-274-0422-3 (epub)

ISBN 978-80-274-0423-0 (pdf)

ISBN 978-80-274-0424-7 (prc)